

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:
<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

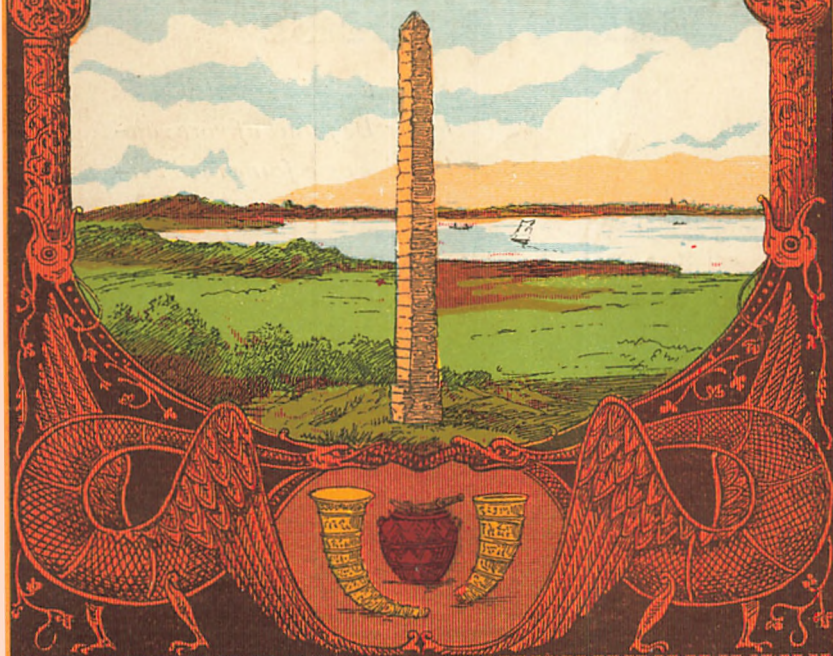
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1953

Udgivet af Sprogforeningen

Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskers Bibliotek

En god bankforbindelse

*Som kunde i Handelsbanken
nyder De fordel af vore sag-
kyndige og erfarne raad i et-
hvert bankanliggende.*

HANDELSBANKEN

AABENRAA

Kontorer i Bolderslev
Bovrup - Felsted
Hellevad - Hjordkær

GRAASTEN

Kontorer i Avnbøl
Padborg - Kværns

HADERSLEV

Kontorer i
Christiansfeld - Vojens

SØNDERBORG

Kontor i
Nordborg

TOFTLUND

Kontorer i
Agerskov - Arnum

TØNDER

Kontor i
Tinglev

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Sprogforeningens
Almanak

for

• • 1953 • •

60. Aargang.

Udgiwet af Sprogforeningen
under Redaktion af Niels Hansen og Jakob Petersen.

København.
Trykt i „Solindal's Trykkeri.

Formørkelser i aaret 1953

1. *Total maaneformørkelse* den 29.—30. januar, synlig i hele sin udstrækning i Danmark. Formørkelsen begynder den 29. januar kl. 22t 54m og slutter 30. januar kl. 2t 40m; den er total fra kl. 0t 5m til kl. 1t 30m.

2. *Partiel solformørkelse* den 14. februar, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i Østasien og tilgrænsende omraader af Stillehavet samt i Alaska.

3. *Partiel solformørkelse* den 11. juli, usynlig Danmark. Formørkelsen ses i Midt- og Nordgrønland og i de arktiske omraader nord, øst og vest herfor samt i det nordlige og vestlige Canada.

4. *Total maaneformørkelse* den 26. juli, usynlig i Danmark.

5. *Partiel solformørkelse* den 9. august, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i den sydøstlige del af Stillehavet, i den sydligste del af Sydamerika og tilgrænsende omraader af Atlanterhavet samt i de nordligste Antarktis.

Planeterne i aaret 1953

Merkur er i almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte øjne. Den 2. marts, 27. juni og 23. oktober er den længst øst for Solen og gaar omkring disse dage i København ned henholdsvis 2, $1\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{4}$ time efter denne. Den 15. april, 13. august og 1. december er Merkur længst vest for Solen og staar omkring disse dage i København op henholdsvis $\frac{1}{4}$, $1\frac{3}{4}$ og $2\frac{1}{4}$ time før denne.

Venus er den 13. april i nedre konjunktion med Solen. Den 31. januar er planeten længst øst for Solen og gaar da i København ned $4\frac{3}{4}$ time efter denne, den 22. juni er planeten længst vest for Solen og staar da i København op $1\frac{3}{4}$ time før denne. Venus lyser stærkest den 8. marts og 19. maj.

Mars staar ved aarets begyndelse i Vandmanden, men vandrer i aarets løb gennem Fiskene, Vædderen, Tyren, Tvillingerne, Krebsen og Løven ind i Jomfruen. Planeten staar i syd: ved aarets begyndelse kl. $15\frac{1}{2}$, sidst i marts kl. 14, midt i juli kl. 12, midt i oktober kl. 10 og ved aarets udgang kl. 8.

Jupiter staar ved aarets begyndelse i Vædderen, men vandrer i april ind i Tyren, hvor den opholder sig resten af aaret. Planeten er den 13. december i opposition til Solen og staar i syd: ved aarets begyndelse kl. 20, sidst i februar kl. 16½, midt i maj kl. 12½, midt i august kl. 8. sidst i oktober kl. 3½, først i december kl. 1 og ved aarets udgang kl. 22½.

Saturn befinder sig i Jomfruen det meste af aaret og fra midten af december i Vægten. Planeten er i opposition til Solen den 14. april og staar i syd: ved aarets begyndelse kl. 7, sidst i februar kl. 3½, først i maj kl. 23, sidst i juni kl. 19, først i september kl. 15, sidst i oktober kl. 11½ og ved aarets udgang kl. 8.

Uranus og *Neptun* er ikke synlige for blotte øjne. Uranus opholder sig hele aaret i Tvillingerne. Planeten er den 7. januar i opposition til Solen og staar da omkring midnat i syd 57° over Københavns horisont. Neptun opholder sig hele aaret i Jomfruen. Den er i opposition til Solen den 12. april og staar da omkring midnat i syd 27° over Københavns horisont.

Pluto opholder sig hele aaret i Løven. Planeten ses kun i store kikkerter.

Højvandet ved Vestkysten

Højvandet er ligesom tidligere aar her i almanakken beregnet for Havneby paa Rønmø. Udgangspunktet for beregningen er højvandet ved London Bridge, som er angivet i den almanak, der udgives af Københavns observatorium. Tidsangivelserne er mellemeuropæisk tid. Vil man kende vandtiderne ved andre punkter paa Vestkysten end Havneby, maa man ved Odden paa Rønmø (Padborg) lægge 10 minutter til, ved Højer Sluse 40, Koldby 30, Ballum sluse 15, Rejsby sluse 30, Vester Vedsted 20, Nordby 35 og ved Esbjerg 30 minutter til. Ved Sønderho maa man trække 5 minutter fra.

Lavvandet indtræder i reglen 6—6¾ time efter højvandet.

Willy Buch.

1. uge. *Jesu navn*, Luk. 2, 21. 2' række, Matth. 6, 5—13.

			op		
T.	1	Nytaar	17	2	3.21 15.24
F.	2	Abel	18	21	Solen nærmest jorden 3.37 16.19
L.	3	Enoch	19	39	4.09 16.37

2. uge. *Hjemkomsten til Nazareth*, Matth. 2, 19 til enden.
2. række, Matth. 2, 13—18.

S.	4	S. e. nytaar	20	54	Methusalem	4.42 17.13
M.	5	Simeon	22	8	☉ fjernest jorden	5.14 17.49
Ti.	6	Hellig 3 konger	23	21	Sol. op 8. 39', n. 15. 53'	5.48 18.25
O.	7	Knud hertug	—	—	Tusmørket varer 51'	6.24 19.00
					Uranus i opp. til Solen	
T.	8	Erhardt	0	37	☉ s. kv. 11. 9'	7.02 19.41
F.	9	Julianus	1	55		7.45 20.29
L.	10	Paul Eremit	3	18		8.43 21.31

3. uge. *Jesus 12 aar gammel i templet*, Luk. 2, 42 til enden.
2. række, Mark. 10, 13—16.

S.	11	1. s. e. h. 3 k.	4	44	Hyginus	9.57 22.44
M.	12	Reinhold	6	9		11.21 23.57
Ti.	13	Marie	7	23	Hilarius	— 12.31
O.	14	Felix	8	16	Sol. op 8. 33', n. 16. 5'	0.57 13.31
				ned	Tusmørket varer 50'	
T.	15	Maurus	15	48	☉ n. m. 15. 8'	1.51 14.24
F.	16	Marcellus	17	29		2.39 15.11
L.	17	Antonius	19	9	☉ nærmest jorden	3.24 15.59

4. uge. *Brylluppet i Kana*, Joh. 2, 1—11,
2. række, Luk. 19, 1—10.

S.	18	2. s. e. h. 3 k.	20	45	Vilhelmine Marie. Prisca	4.09 16.46
M.	19	Pontianus	22	18		4.54 17.33
Ti.	20	Fab. og Sebast.	23	50	Sol. op 8. 25', n. 16. 18'	5.39 18.20
O.	21	Agnes	—	—	Tusmørket varer 49'	6.24 19.07
T.	22	Vincentius	1	20	☽ f. kv. 6. 43'	7.08 19.55
F.	23	Emerentius	2	50		8.00 20.51
L.	24	Timotheus	4	16		9.05 22.02

5. uge. *Høvedsmanden i Kapernaum*, Matth. 8, 1—13.
2. række, Luk. 17, 5—10.

S.	25	3. s. e. h. 3 k.	5	33	Pauli omvendelse	10.30 23.18
M.	28	Polycarpus	6	34		11.49 —
Ti.	27	Chrysostomus	7	17		0.26 12.55
O.	28	Fred. 6. føds.	7	46	Carolus Magnus	
				op	Sol. op 8. 14', n. 16. 32'	1.22 13.48
					Tusmørket varer 47'	
T.	29	Chr. 7. føds.	16	5	Valerius	2.09 14.35
F.	30	Lovise	17	23	Adelgunde } Maanefor-	
				☉ f. m. 0. 44' }	mørkelse	2.50 15.12
L.	31	Vigilius	18	39	Venus størst østl. elong.	3.23 15.46

Januar 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

6. uge. Arbejderne i vingaarden, Matth. 20, 1—16,
 2. række, Matth. 25, 14—30.

		op			
S.	1 Septuagesima	19	54	Brigida, ☿ fjern. jorden	8.52 16.19
M.	2 Kyndelmisse	21	7		4.23 16.50
Ti.	3 Blasius	22	21	} Sol. op 8. 1', n. 16. 48'	4.53 17.21
O.	4 Veronica	23	38		Tusmørket varer 46'
T.	5 Agathe				5.51 18.17
F.	6 Dorothea	0	57		6.20 18.47
L.	7 Richard	2	20	☿ s. kv. 5. 9'	6.56 19.28

 7. uge. De fire slags sædejord, Luk. 8, 4—15,
 2. række, Mark. 4, 26—32.

S.	8 Sexagesima	3	44	Corintha	7.37 20.26
M.	9 Apollonia	5	1		9.03 21.48
Ti.	10 Scholastica	6	3	} Sol. op 7. 46', n. 17. 3'	10.45 23.21
O.	11 Euphrosyne	6	45		Tusmørket varer 44'
T.	12 Eulalia	7	12		0.37 13.18
F.	13 Benignus	7	29		1.35 14.11
		ned			
L.	14 Valentinus	18	8	☉ n. m. 2. 10'	2.25 14.59
				☿ nærmest jorden	

 8. uge. Jesu daab, Matth. 3, 13 til enden.
 2. række, Luk. 18, 31 til enden.

S.	15 Fastelavn	19	45	} Quinquagesima. Esto mihi	3.11 15.44
M.	16 Juliane	21	21		
Ti.	17 Hvide tirsdag	22	56	Findanus	4.38 17.14
				Juliane Sophie. Concordia	
O.	18 Aske onsdag			} Sol. op 7. 30', n. 17. 18'	5.20 17.57
T.	19 Ammon	0	29		
F.	20 Eucharis	1	59	} ☽ f. kv. 18. 44'	6.42 19.18
L.	21 Samuel	3	22		

 9. uge. Jesus fristes af djævelen, Matth. 4, 1—11.
 2. række, Luk. 22, 24—32.

S.	22 1. s. i fasten	4	20	} Quadragesima. Invocavit	8.28 21.13
M.	23 Papias	5	18		
Ti.	24 Matthias	5	51	Victorinus	11.28 —
O.	25 Tamperdag	6	12	} Sol. op 7. 14', n. 17. 33'	0.05 12.39
T.	26 Inger	6	27		
F.	27 Leander	6	37		1.54 14.18
L.	28 Øllegaard	6	45	☉ f. m. 19. 59'	2.33 14.53
				☿ fjernest jorden	

Februar 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

Marts 1953

O.C.N. Tordmaaned. 31 dage

Se anm. 3. s.
Højvande10. uge. *Den kananæiske kvinde*, Matth. 15, 21—28.
2. række, Mark. 9, 17—29.

		op					
S.	1	2. s. i fasten	18	55	Remiscere. Albinus	3.03	15.24
M.	2	Simplicius	20	9	Merkur størst østl. elong.	3.31	15.52
Ti.	3	Kunigunde	21	24		3.59	16.20
O.	4	Adrianus	22	42	Sol. op 6. 56', n. 17. 48'	4.26	16.49
T.	5	Theophilus	—	—	Tusmørket varer 42'	4.54	17.16
F.	6	Gotfred	0	4		5.21	17.42
L.	7	Perpetua	1	25		5.48	18.28

11. uge. *Jesus uddriver en uren aand*, Luk. 11, 14—28.
2. række, Joh. 8, 42—51.

S.	8	3. s. i fasten	2	44	Oculi.Beata. ☾ s.kv. 19. 26'	6.24	18.46
M.	9	40 riddere	3	51	Venus lyser stærkest	7.16	19.44
Ti.	10	Ædel	4	39	Thala	8.36	21.09
O.	11	Frederik 9. født	5	11	Sol. op 6. 38', n. 18. 2'	10.22	22 51
T.	12	Gregorius	5	32	Tusmørket varer 42'	11.54	—
F.	13	Macedonius	5	47		0.15	13.03
L.	14	Euty chius	5	58		1.18	13.55

12. uge. *Jesus bespiser 5000*, Joh. 6, 1—15.
2. række, Joh. 6, 35—51.

S.	15	Midfaste	18	41	Lætare. Zacharias		
M.	16	Gu dmund	20	18	☉ n. m. 12. 5'	2.07	14.41
Ti.	17	Gertrud	21	55	☾ nærmest jorden	2.51	15.24
O.	18	Alexander	23	31	Sol. op 6. 20', n. 18. 17'	3.33	16.06
T.	19	Joseph	—	—	Tusmørket varer 42'	4.16	16.49
F.	20	Gordius.	1	0	Jævndøgn	4.58	17.29
L.	21	Benedictus	2	17		5.38	18.06
						6.18	18.43

13. uge. *Englen Gabriel bebuder Jesu fødsel*, Luk. 1, 26—38.
2. række, Luk. 1, 46—56.

S.	22	5. s. i fasten	3	13	Judica. Paulus	7.02	19.24
M.	23	Fidelis	3	51	☽ f. kv. 9. 10'	7.59	20.23
Ti.	24	Ulrica	4	17		9.21	21.58
O.	25	Mariæ bebud.	4	34	Sol. op 6. 2', n. 18. 31'	10.59	23.23
T.	26	Gabriel	4	46	Tusmørket varer 42'	—	12.15
F.	27	Kastor	4	55	☾ fjernest jorden	0.40	13.10
L.	28	Dron. Ingrid	5	2	Eustachius	1.29	13.52

14. uge. *Jesu indtog i Jerusalem*, Matth. 21, 1—9.
2. række, Mark. 14, 3—9.

S.	29	Palme søndag	5	9	Jonas	2.05	14.26
M.	30	Quirinus	5	16	☉ f. m. 13. 55'	2.38	14.54
					op		
Ti.	31	Fred. 5. fødsel	20	30	Balbina	3.06	15.22

Marts 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

April 1953		O.C.N.	Faaremaaned. 30 dage	Se anm. 3. s. Højvande	
O.	1 Hugo	21 50	op Sol. op 5. 44', n. 18. 45' Tusmørket varer 43'	3.33	15.52
T.	2 Skærtorsdag	23 11	Theodosius	4.02	16.21
F.	3 Langfredag	—	Nicetas	4.32	16.48
L.	4 Ambrosius	0 31		5.00	17.13
15. uge. Kristi opstandelse, Mark. 16, 1—7. 2. række, Matth. 28, 1—8.					
S.	5 Paaskedag	1 41	Irene	5.33	17.45
M.	6 2. paaskedag	2 35	Sixtus	6.14	18.28
Ti.	7 Egesippus	3 11	☾ s. kv. 5. 58' Janus	7.12	19.27
O.	8 Chr. 9. føds.	3 35	Sol. op 5. 26', n. 18. 59'	8.30	20.50
T.	9 Procopius	3 52	Tusmørket varer 44'	10.08	22.27
F.	10 Ezechiel.	4 4		11.35	23.52
L.	11 Leo	4 14		—	12.42
16. uge. Den tvivlende Thomas, Joh. 20, 19 til enden. 2. række, Joh. 21, 15—19.					
S.	12 1. s. e. paaske	4 24	Quasimodo. Julius ☾ nærmest jorden	0.54	13.32
M.	13 Justinus	19 15	Neptun i opp. til solen ☉ n. m. 21. 9'	1.43	14.18
Ti.	14 Tiburtius	20 52	Saturn i opp. til solen Olympia	2.27	14.59
O.	15 Chr. 5. føds.	22 26	Sol. op 5. 8', n. 19. 13'	3.11	15.42
T.	16 Mariane	23 52	Tusmørket varer 45'	3.53	16.22
F.	17 Anicetus.	—	Merk. størst vestl. elong.	4.36	17.01
L.	18 Eleutherius.	1 0		5.17	17.97
17. uge. Den gode hyrde, Joh. 10, 11—16. 2. række, Joh. 10, 22—30.					
S.	19 2. s. e. paaske	1 47	Misericordia domini. Dan	5.58	18.13
M.	20 Sulpicius	2 18		6.45	18.54
Ti.	21 Flyttedag	2 38	Florentius. ☽ f. kv. 1. 40	7.39	19.48
O.	22 Cajus	2 52	Sol. op 4. 51', n. 19. 27'	8.51	21.04
T.	23 Georgius	3 3	Tusmørket varer 47'	10.20	22.44
F.	24 Albertus	3 11	☾ fjernest jorden	11.37	24.00
L.	25 Mark. evang.	3 18		—	12.34
18. uge. Jesus forbereder disciplene paa sin bortgang til faderen, Joh. 16, 16—22. 2. række, Joh. 14, 1—11.					
S.	26 3. s. e. paaske	3 25	Jubilate. Cletus	0.52	13.16
M.	27 Prss. Caroline- Mathilde	3 33	Charl. Amalie Ananias	1.31	13.53
Ti.	28 Vitalis	3 42		2.04	14.24
O.	29 Peter martyr	3 54	Sol. op 4. 35', n. 19. 41' Tusmørket varer 49'	2.36	14.54
T.	30 Severus	22 17	op ☉ f. m. 5. 20'	3.08	15.26

April 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Maj 1953		O.C.N.	Majmaaned. 31 dage	Se anm. J.s. Højvandt	
F.	1 Bededag	op 23 32	Philip og Jacob. Volderm.	3.42	15.57
L.	2 Athanasius	—		4.16	16.29
19. uge. <i>Sandhedens aand</i> , Johs. 16, 5—15. 2. række, Joh. 8, 28—36.					
S.	3 4. s. e. paaske	0 31	Cantate. Korsmisse	4.51	17.00
M.	4 Florian	1 12	Gothard	5.31	17.37
Ti.	5 Danm. befrielse	1 30	De lyse nætter begynder	6.17	18.25
O.	6 Joh. a. portam	1 57	Sol. op 4. 19', n. 19. 54'	7.16	19.24
r.	7 Flavia	2 10	Tusmørket varer 52'	8.29	20.38
F.	8 Stanislaus	2 21	☾ s. kv. 13. 21'	9.51	22.03
L.	9 Caspar	2 31		11.11	23.25
20. uge. <i>Bøn i Jesu navn</i> , Joh. 16, 23—28. 2. række, Joh. 8, 29—36.					
S.	10 5. s. e. paaske	2 41	Rogate. Gordianus	—	12.16
M.	11 Mamertus	2 53	☾ nærmest jorden	0.27	13.08
Ti.	12 Pancratius	3 8		1.20	13.55
O.	13 Ingenius	ned 21 28	Sol. op 4. 6', n. 20. 8'	2.08	14.40
T.	14 Kr. himmelf.	22 40	Tusmørket varer 55'	2.54	15.21
F.	15 Sophie	23 37	☉ n. m. 6. 6'	3.39	16.02
L.	16 Sara	—	Kristian	4.23	16.40
21. uge. <i>Aandens vidnesbyrd</i> , Joh. 15, 26 til enden og 16, 1—4. 2. række, Joh. 17, 20 til enden.					
S.	17 6. s. e. paaske	0 16	Exaudi. Bruno	5.04	17.17
M.	18 Erik	0 41		5.46	17.52
Ti.	19 Potentiana	0 57	Venus lyser stærkest	6.30	18.33
O.	20 Angelica	1 9	Sol. op 3. 53', n. 20. 20'	7.20	19.21
T.	21 Helene	1 18	Tusmørket varer 58'	8.17	20.19
F.	22 Castus	1 26	☽ f. kv. 19. 20'	9.24	21.33
L.	23 Desiderius	1 33	☾ fjernest jorden	10.38	22.53
22. uge. <i>Helligaandens komme</i> , Joh. 14, 23 til enden. 2. række, Joh. 14, 15—21.					
S.	24 Pinsedag	1 41	Esther	11.39	23.58
M.	25 2. pinsedag	1 50	Urbanus	—	12.28
Ti.	26 Beda	2 1		0.44	13.10
O.	27 Tamperdag	2 16	Sol. op 3. 43', n. 20. 32'	1.23	13.49
T.	28 Vilhelm	2 39	Lucian. Tusm. varer 62'	2.06	14.25
F.	29 Maximinus	op 22 23	☼ f. m. 18. 3'	2.46	15.03
L.	30 Vigand	23 11		3.26	15.40
23. uge. <i>Jesus og Nikodemus</i> , Joh. 3, 1—15. 2. række, Matth. 28, 18 til enden.					
S.	31 Trinitatis	23 42	Petronella	4.07	16.17

Maj 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Juni 1953

O.C.N.

Skærsommer. 30 dage

Se anm. 3. s
Højvande

		op		
M.	1 Nikomedes	—		4.48 16.56
Ti.	2 Marcellinus	0 3	Erasmus	5.33 17.39
O.	3 Fred. 8. føds.	0 18	Sol. op 3. 35', n. 20. 41'	6.22 18.26
			Tusmørket varer 65'	
T.	4 Optatus	0 28	☾ s. kv. 18. 35'	7.17 19.19
F.	5 Grundlovsdag	0 39	Bonifacius	8.20 20.23
L.	6 Norbertus	0 49	☾ nærmest jorden	9.29 21.36

24. uge. *Den rige mand og Lazarus*, Luk. 16, 19 til enden.
2. række, Luk. 12, 13—21.

S.	7 1. s. e. trin.	0 59	Jeremias	10.44 22.52
M.	8 Medardus	1 12		11.48 —
Ti.	9 Primus	1 30		0.01 12.44
O.	10 Onuphrius	1 56	Sol. op 3. 30', n. 20. 49'	1.01 13.96
		ned	Tusmørket varer 68'	
T.	11 Barnabas Ap.	21 25	☉ n. m. 15. 55'	1.53 14.22
F.	12 Basilius	22 11		2.42 15.05
L.	13 Cyrillus	22 41		3.29 15.47

25. uge. *Den store nadver*, Luk. 14, 16—24. 2. række,
Luk. 14, 25 til enden.

S.	14 2. s. e. trin.	23 1	Rufinus	4.13 16.25
M.	15 Valdemarsdag.	23 15	Vitus	4.52 17.00
Ti.	16 Tycho	23 26		5.32 17.35
O.	17 Botolphus	23 34	Sol. op 3. 28', n. 20. 53'	6.13 18.14
			Tusmørket varer 70'	
T.	18 Leontius	23 41	☾ fjernest jorden	6.55 18.55
F.	19 Gervasius	23 49	☽ f. kv. 13. 1'	7.40 19.42
L.	20 Sylverius	23 57		8.29 20.34

26. uge. *Det tabte faar*, Luk. 15, 1—10. 2. række,
Luk. 15, 11 til enden.

S.	21 3. s. e. trin.	—	Albanus, solhverv, længste dag	9.25 21.34
M.	22 10000 martyrer	0 7	Venus størst vestl. elong.	10.28 22.48
Ti.	23 Paulinus	0 20		11.31 23.53
O.	24 St. Hansdag	0 39	Sol. op 3. 29', n. 20. 55'	— 12.26
			Tusmørket varer 70'	
T.	25 Prosper	1 9		0.51 13.15
F.	26 Pelagius	1 56		1.42 14.02
		op		
L.	27 7 sovere	21 48	☉ f. m. 4. 29'	2.30 14.46
			Merkur størst østl. elong.	

27. uge. *Vær barmhjertige*, Luk. 6, 36—42. 2. række,
Matth. 5, 43 til enden.

S.	28 4. s. e. trin.	22 8	Caroline Amalie. Eleonor:	3.15 15.27
M.	29 Petrus Paulus	22 25		3.59 16.10
Ti.	30 Lucina	22 37		4.45 16.52

Juni 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

		op	{ Sol. op 3. 33', n. 20. 54'		
Theobaldus	22	47	{ Tusmørket varer 69'	5.31	17.36
Mariæ besøg	22	57	{ ☽ nærmest jorden	6.19	18.22
Cornelius	23	7	{ ☽ s. kv. 23. 3'	7.08	19.10
L. 4 Ulricus.	23	19		8.01	20.03

28. uge. Peters fiskedragt, Luk. 5, 1—11. 2. række
Matth. 16, 13—26.

S.	5	5. s. e. trin.	23	36	{ Anshelmus	8.59	21.04
M.	6	Dion	23	58	{ Jorden fjernest solen	10.07	22.21
Ti.	7	Lovise Augusta	—		{ Villebaldus	11.18	23.39
O.	8	Kjeld	0	31	{ Sol. op 3. 40', n. 20. 49'	—	12.22
T.	9	Sostrata	1	20	{ Tusmørket varer 66'	0.45	13.19
F.	10	Vilh. Carol.	2	28	{ Knud konge	1.43	14.10
L.	11	Josva	21	6	{ ☽ n. m. 3. 28'	2.35	14.55

29. uge. Kristi nye lov, Matth. 5, 20—26. 2. række,
Matth. 19, 16—26.

S.	12	6. s. e. trin.	21	22	{ Henrik	3.20	15.35
M.	13	Margarethe	21	33		3.59	16.10
Ti.	14	Bonaventura	21	41	{ Sol. op 3. 48', n. 20. 42'	4.38	16.43
O.	15	Apost. deling	21	50	{ Tusmørket varer 63'	5.14	17.17
T.	16	Susanne	21	57	{ ☽ fjernest jorden	5.49	17.49
F.	17	Alexius	22	5		6.23	18.25
L.	18	Arnolphus	22	14		6.59	19.01

30. uge. Jesus bespiser 4000, Mark. 8, 1—9. 2. række,
Matth. 10, 24—31.

S.	19	7. s. e. trin.	22	25	{ Justa. ☽ f. kv. 5. 47'	7.34	19.39
M.	20	Elias	22	41		8.18	20.28
Ti.	21	Evenus	23	5		9.12	21.37
O.	22	Maria Magdalene	23	42	{ Sol. op 3. 59', n. 20. 32'	10.25	23.02
T.	23	Apollinaris.	—		{ Tusmørket varer 59'	11.39	—
F.	24	Christina	0	40	{ Hundedagene begynder	0.18	12.45
L.	25	Jacobus	1	58		1.20	13.40

31. uge. De falske profeter, Matth. 7, 15—21. 2. række,
Matth. 7, 22 til enden.

S.	26	8. s. e. trin.	3	30	{ Anna. ☽ f. m. 13. 20'	2.12	14.27
M.	27	Prins Knud.	20	44	{ Martha	3.00	15.13
T.	28	Aurelius	20	56	{ ☽ nærmest jorden	3.46	15.56
O.	29	Oluf	21	6	{ Sol. op 4. 11', n. 20. 20'	4.30	16.38
T.	30	Abdon	21	16	{ Tusmørket varer 56'	5.16	17.21
F.	31	Germanus	21	28		6.02	18.06

Juli 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

August 1953

O.C.N.

Høstmaaned. 31 dage

*Se anm. 3.s
Højvande*

L.	1	Peders fængsel	21	42			6.46	18.49
----	---	----------------	----	----	--	--	------	-------

32. uge. *Den utro husholder*, Luk. 16, 1—9. 2. række,
Luk. 12, 32—48.

S.	2	9. s. e. trin.	22	2	Hannibal. ☾ s. kv. 4. 16'	7.32	19.36
M.	3	Nikodemus	22	32		8.23	20.34
Ti.	4	Dominicus	23	15	} Sol. op 4. 24', n. 20. 6'	9.27	21.50
O.	5	Osvaldus	—	—		10.47	23.20
T.	6	Kristi forkl.	0	14	Tusmørket varer 52'	—	12.02
F.	7	Donatus	1	27	De lyse nætter ender	0.34	13.06
L.	8	Ruth	2	46		1.34	13.58

33. uge. *Jesus græder over Jerusalem*, Luk. 19, 41 til enden.
2. række, Matth. 11, 16—24.

S.	9	10. s. e. trin.	19	42	Romanus. ☉ n. m. 17. 10'	2.25	14.41
M.	10	Laurentius	19	52		3.05	15.18
Ti.	11	Herman	20	0	} Sol. op 4. 37', n. 19. 51'	3.12	15.50
O.	12	Clara	20	7		Tusmørket varer 49'	4.14
T.	13	Hippolytus	20	14	☾ fjernest jorden	4.45	16.48
F.	14	Eusebius	20	23	Merkur størst vestl. elon.	5.16	17.18
L.	15	Mariæ himmel	20	33		5.46	17.49

34. uge. *Farisæeren og tolderen*, Luk. 18, 9—14. 2. række,
Luk. 7, 36 til enden.

S.	16	11. s. e. trin.	20	46	Rochus	6.14	18.18
M.	17	Anastatius	21	6	☽ f. kv. 21. 8'	6.43	18.51
Ti.	18	Agapetus	21	36	} Sol. op 4. 41', n. 19. 35'	7.17	19.37
O.	19	Sebaldus	22	23		Tusmørket varer 47'	8.10
T.	20	Bernhard	23	30		9.25	22.20
F.	21	Salomon	—	—		10.57	23.50
L.	22	Symphoriran	0	54		—	12.14

35. uge. *Jesus helbreder en døvstum*, Mark. 7, 31 til enden.
2. række, Matth. 12, 31—42.

S.	23	12. s. e. trin.	2	29	Zakæus. Hunded. ender	0.58	13.17
M.	24	Sophie Freder.	4	7	Bartholomæus.	1.52	14.07
				op	☉ f. m. 21. 21'		
Ti.	25	Ludvig	19	13	☾ nærmest jorden	2.38	14.50
O.	26	Irenæus	19	24	} Sol. op 5. 4', n. 19. 18'	3.24	15.33
T.	27	Gebhardus	19	35		Tusmørket varer 46'	4.08
F.	28	Lovise	19	49	Augustinus	4.52	16.59
L.	29	Joh. halsh.	20	8		5.34	17.42

36. uge. *Den barmhjertige samaritan*, Luk. 10, 23—37.
2. række, Matth. 20, 20—28.

S.	30	13. s. e. trin.	20	35	Benjamin	6.17	18.24
M.	31	Bertha	21	14	☾ s. kv. 11. 46'	6.58	19.08

August 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

September 1953 O.C.N. Fiskemaaned. 30 dage Se anm. 3 s.
Højvande

		op		
Tl.	1 Ægidius	22	8	} Sol. op 5. 18', n. 19. 0' Tusmørket varer 44' Theodosia
O.	2 Elisa	23	17	
T.	3 Seraphia	—	—	
F.	4 Jul. Maria	0	34	
L.	5 Regina	1	53	
				7.44 20.06 8.48 21.24 10.15 23.00 11.40 — 0.17 12.48

37. uge. *De ti spedalske*, Luk. 17, 11—19. 2. række,
Joh. 5, 1—15.

S.	6 14. s. e. trin.	3	11	Magnus	1.17	13.40
M.	7 Louise.	4	27	Robert	2.04	14.21
		ned				
Tl.	8 Mariæ fødsel	18	18	☉ n. m. 8. 47'	2.42	14.52
O.	9 Gorgonius	18	25	} Sol. op 5. 31', n. 18. 42' Tusmørket varer 43' ☾ fjernest jorden	3.14	15.23
T.	10 Burchardt	18	33		3.41	15.49
F.	11 Hillebert	18	43		4.11	16.17
L.	12 Guido	18	55		4.39	16.46

38. uge. *Bekymrer Eder ikke*, Matth. 6, 24 til enden.
2. række, Luk. 10, 38 til enden.

S.	13 15. s. e. trin.	19	12	Cyprianus	5.05	17.13
M.	14 † ophøjelse	19	38	} Euphemia Sol. op 5. 44', n. 18. 24' Tusmørket varer 42' ☾ f. kv. 10. 49'	5.30	17.41
Tl.	15 Eskild	20	16		5.58	18.15
O.	16 Tamperdag	21	13		6.33	19.03
T.	17 Lambertus	22	29		7.25	20.13
F.	18 Chr. 8. fødsel	23	56		Titus	8.42
L.	19 Constantia	—	—		10.19	23.24

39. uge. *Enkens søn fra Nain*, Luk. 7, 11—17. 2. række,
Joh. 11, 19—45.

S.	20 16. s. e. trin.	1	30	Tobias	11.46	—	
M.	21 Matthæus	3	6	} ☾ nærmest jorden Sol. op 5. 58', n. 18. 5' Tusmørket varer 42' ☉ f. m. 5. 15'. Jævnøgn	0.94	12.50	
Tl.	22 Mauritius	4	42		1.28	13.41	
O.	23 Linus.	6	19		2.14	14.25	
		op					
T.	24 Tecla	17	56		2.58	15.07	
F.	25 Cleophas	18	13	3.40	15.49		
L.	26 Chr. 10. fødsel	18	36	Adolph	4.22	16.32	

40. uge. *Jesus som gæst hos farisæeren*. Luk. 14, 1—11.
2. række, Mark. 2, 14—22.

S.	27 17. s. e. trin.	19	12	Cosmus	5.04	17.16
M.	28 Venceslaus	20	2	} ☾ s. kv. 22. 51' Sol. op 6. 12', n. 17. 47' Tusmørket varer 42'	5.44	17.59
Tl.	29 St. Michael	21	8		6.25	18.45
O.	30 Hieronymus	22	23		7.08	19.44

September 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Oktober 1953

O.C.N.

Sædemaaned. 31 dage

*Se anm. 3.s.
Højvande*

		op			
T.	1 Remigius	23	41	8.09	21.03
F.	2 Ditlev	—	—	9.38	22.36
L.	3 Mette	1	0	11.13	23.54

41. uge. *Det store bud*, Matth. 22, 34 til enden. 2. række,
Joh. 15, 1—11.

S.	4 18. s. e. trin.	2	16	Franciscus	—	12.21
M.	5 Placidus	3	30		0.51	13.11
Ti.	6 Fred. 7. fødsel	4	42	Broderus. ☿ fjern. jord.	1.36	13.51
O.	7 Amalia.	5	55	Sol. op 6. 25', n. 17. 29' Tusmørket varer 42'	2.08	14.21
T.	8 Ingeborg	16	52	☉ n. m. 1. 40'	2.40	14.51
F.	9 Dionysius	17	4		3.09	15.19
L.	10 Gereon	17	20		3.36	15.48

42. uge. *Den værkbrudne*, Matth. 9, 1—8. 2. række,
Joh. 1, 35 til enden.

S.	11 19. s. e. trin.	17	43	Fred. 4. føds.	4.05	16.19
M.	12 Pr. Frederik.	18	17	Maximilian	4.32	16.47
Ti.	13 Angelus	19	7		4.59	17.19
O.	14 Calixtus	20	14	Sol. op 6. 40', n. 17. 11' Tusmørket varer 42'	5.30	17.57
T.	15 Hedeveg	21	35	☽ f. kv. 22. 44'	6.07	18.48
F.	16 Gallus	23	3		7.01	20.02
L.	17 Florentinus	—	—		8.11	21.23

43. uge. *Kongesønnens bryllup*, Matth. 22, 1—14.
2. række, Matth. 21, 28—44.

S.	18 20. s. e. trin.	0	34	Luk. evangelist	9 41	22.53
M.	19 Balthasar	2	6		11.08	—
Ti.	20 Flyttedag	3	40	Felicianus	0.03	12.16
O.	21 11000 jomfruer	5	16	Sol. op 6. 54', n. 16. 54' Tusmørket varer 43'	0.58	13.10
T.	22 Cordula	6	54	☿ nærmest jorden ☉ f. m. 13. 56'	1.45	13.55
F.	23 Søren	16	36		2.28	14.40
L.	24 De forenede nationers dag	17	6	Merkur størst østl. elong. Proclus	3.13	15.26

44. uge. *Den kongelige embedsmand*, Joh. 4, 46—53.
2. række, Joh. 4, 34—42.

S.	25 21. s. e. trin.	17	51	Crispinus	3.56	16.10
M.	26 Amandus.	18	58		4.37	16.55
Ti.	27 Sem	20	7	Marie Sophie Frederikke	5.17	17.40
O.	28 Caroline	21	27	Simon og Judas Sol. op 7. 9', n. 16. 38' Tusmørket varer 44'	5.57	18.28
T.	29 Narcissus	22	47	☿ s. kv. 14. 9'	6.41	19.22
F.	30 Louise Charl.	—	—	Absalon	7.35	20.32
L.	31 Louise.	0	4	Reformationens beg.	8.47	21.54

Oktober 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

November 1953

O.C.N.

Slagtemaaned. 30 dage

*Se anm. 3.s.
Højvande*45. uge. *Saligprisningerne*, Matth. 5, 1—12. 2. række,
Math. 5, 13—16.

		op					
S.	1	22. s. e. trin.	1	18	Alle helgen	10.19	23.11
M.	2	Alle sjæle.	2	31		11.36	—
Tl.	3	Hubertus	3	44	☾ fjernest jorden	0.10	12.30
O.	4	Otto	4	57	} Sol. op 7. 23', n. 16. 22' Tusmørket varer 45'	0.55	13.11
T.	5	Malachias	6	12		1.30	13.46
				ned			
F.	6	Leonhardus	15	27	☉ n. m. 18. 58'	2.08	14.18
L.	7	Engelbrecht	15	49		2.33	14.50

46. uge. *Skattens mønt*, Matth. 22, 15—22. 2. række,
Mark. 12, 41 til enden.

S.	8	23. s. e. trin.	16	20	Claudius	3.05	15.22
M.	9	Theodor.	17	6		3.35	15.56
Tl.	10	Luther	18	7	} Sol. op 7. 38', n. 16. 9' Tusmørket varer 46'	4.08	16.30
O.	11	Morten bisp	19	24		4.30	17.09
T.	12	Torkild	20	48		5.15	17.51
F.	13	Arcadius	22	16		5.58	18.43
L.	14	Frederik	23	45	☽ f. kv. 8. 52'	6.47	19.44

47. uge. *Jairi datter*, Matth. 9, 18—26. 2. række,
Joh. 5, 17—29.

S.	15	24. s. e. trin.	—		Leopold	7.51	21.00
M.	16	Othenius	1	14		9.08	22.20
Tl.	17	Anianus	2	45	} Sol. op 7. 53', n. 15. 57' Tusmørket varer 48'	10.34	23.41
O.	18	Hesychius	4	18		11.45	—
T.	19	Elisabeth	5	54	☾ nærmest jorden	0.48	12.43
F.	20	Volkmarus	7	30		1.36	13.35
L.	21	Mariæ ofring	8	59	☉ f. m. 0. 12'	2.17	14.22

48. uge. *Ødelæggelsens vederstyggelighed*, Matth. 24, 15—28.
2. række, Luk. 17, 20—33.

			op				
S.	22	25. s. e. trin.	16	33	Fred. Ferdinand. Cecilia	2.56	15.11
M.	23	Clemens.	17	44		3.36	15.56
Tl.	24	Chrysogonus	19	4	} Sol. op 8. 6', n. 15. 46' Tusmørket varer 49'	4.17	16.41
O.	25	Catharina	20	26		4.56	17.26
T.	26	Conradus	21	46		5.36	18.12
F.	27	Facundus	23	3		6.17	19.01
L.	28	Soph. Magd.	—		☾ s. kv. 9. 16'	7.04	19.54

49. uge. *Jesus i Nazareth synagoge*, Luk. 4, 16—30.
1. række, Matth. 21, 1—9.

S.	29	1. s. i advent	0	17	Saturninus	7.58	20.56
M.	30	Chr. 6. føds.	1	29	Andreas. ☾ fjern. jorden	9.05	22.05

November 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

December 1953			O.C.N.	Kristmaaned. 31 dage	Se anm. 3.s. Højvande	
			op			
Ti.	1	Arnold	2	42	Merkur størst vestl.elong.	10.16 23.11
O.	2	Bibiana	3	56	} Sol. op 8. 18', n. 15. 39'	11.33 —
T.	3	Svend	5	12		
F.	4	Charl. Fred.	6	31	Barbara	0.04 12.26
L.	5	Sabina	7	47		0.48 13.08
						1.27 13.48

50. uge. *De 10 brudejomsfruer*, Matth. 25, 1—13. 1. række,
Luk. 21, 25—36.

			ned			
S.	6	2. s. i advent	15	0	Nikolaus. ☉ n. m. 11. 48'	2.04 14.27
M.	7	Agathon	15	58		2.41 15.05
Ti.	8	Mariæ undf.	17	12	} Sol. op 8. 29', n. 15. 35'	3.17 15.43
O.	9	Rudolph	18	36		
T.	10	Judith	20	4		4.30 17.04
F.	11	Damasus	21	32		5.09 17.49
L.	12	Epimachus	22	59		5.51 18.36

51. uge. *Zacharias' lovsang*, Luk. 1, 67 til enden.
1. række, Matth. 11, 2—10.

S.	13	3. s. i advent	—		Lucia. ☽ f. kv. 17. 30'	6.37 19.30
M.	14	Crispus	0	27	Jupiter i opp. til solen	7.39 20.33
Ti.	15	Nikatus	1	56	Lazarus	8.37 21.43
O.	16	Tamperdag	3	28	} Sol. op 8. 36', n. 15. 34'	9.55 22.57
T.	17	Albina	5	1		
F.	18	Lovise	6	31	☾ nærmest jorden	11.13 24.00
L.	19	Nemesius	7	51		— 12.24
						0.57 13.21

52. uge. *Han bør vokse, men jeg forringes.*
Joh. 3, 25 til enden. 1. række, Joh. 1, 19—28.

S.	20	4. s. i advent	8	54	Abraham. ☽ f. m. 12. 43'	1.49 14.12
			op			
M.	21	Thomas	16	37		2.38 15.02
Ti.	22	Japetus	18	0	Solhverv, korteste dag	3.22 15.48
O.	23	Torlacus	19	22	} Sol. op 8. 41', n. 15. 36'	4.02 16.31
T.	24	Dr. Alexandr.	20	42		
F.	25	Juledag	21	58	Adam	4.40 17.11
L.	26	St. Stephan	23	12		5.18 17.52
						5.55 18.33

53. uge. *Simeons lovsang*, Luk. 2, 25—32. 1. række,
Luk. 2, 33—40.

S.	27	S. im. j. og n.	—		Johannes evang.	6.33 19.14
M.	28	Børnedag	0	25	} ☾ s. kv. 6. 43'	7.15 19.58
Ti.	29	Noah	1	39		
O.	30	David	2	54	} Sol. op 8. 42', n. 15. 42'	8.02 20.49
T.	31	Sylvester	4	10		
						9.03 21.51
						10.18 22.59

December 1953

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Det danske kongehus.

Kong **Frederik IX**, født 11. marts 1899, formælet 24. maj 1935 med dronning **Ingrid Victoria Sofia Louise Margareta**, prinsesse af Sverige, født 28. marts 1910.

Døtre: 1) **Margrethe Alexandrine Thorhildur Ingrid**, født 16. april 1940. 2) **Benedikte Astrid Ingeborg Ingrid**, født 29. april 1944. 3) **Anne-Marie Dagmar Ingrid**, født 30. aug. 1946.

Broder: Tronfølgeren, prins **Knud Christian Frederik Michael**, født 27. juli 1900, formælet 8. septbr. 1933 med **Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid** (se nedenfor). Børn: a) **Elisabeth Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Désirée**, født 8. maj 1935. b) **Ingolf Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage**, født 17. februar 1940. c) **Christian Frederik Franz Knud Harald Carl Oluf Gustav Georg Erik**, født 22. oktober 1942.

Kongens moder: Dronning **Alexandrine Auguste**, hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. decbr. 1879, formælet 26. april 1898 i Cannes med kong **Christian X**, født 26. septbr. 1870, død 20. april 1947.

Faders søskende: 1) **Haakon VII**, Norges konge (Christian Frederik Carl Georg Valdemar Axel), født 3. aug. 1872, formælet 22. juli 1896 med **Maud Charlotte Marie Victoria**, datter af kong Edward VII af England, født 26. nov. 1869, død 20. nov. 1938. 2) **Harald Christian Frederik**, født 8. okt. 1876, død 30. marts 1949, formælet 28. april 1909 med **Helena Adelheid Viktoria Marie**, prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lycksborg, født 1. juni 1888. Børn: a) **Feodora Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne**, født 3. juli 1910, formælet 9. septbr. 1937 med **Christian Nikolaus Wilhelm Friedrich Albert Ernst Stephan**, prins af Schaumburg-Lippe, født 20. febr. 1898. b) **Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid**, født 27. april 1912, formælet 8. sept. 1933 (se ovenfor). c) **Alexandrine-Louise Caroline-Mathilde Dagmar**, født 12. dec. 1914, formælet 22. jan. 1937 med greve **Luitpold Alfred Friedrich Karl til Castell-Castell**, født 14. nov. 1904, død 6. nov. 1941. d) **Gorm Christian Frederik Hans Harald**, f. 24. febr. 1919. 3) **Ingeborg Charlotte Caroline Frederikke Louise**, f. 2. aug. 1878, formælet 27. aug. 1897 m. Oskar Carl Vilhelm, prins af Sverige, hertug af Vestergötland, f. 27. febr. 1861, 4) **Dagmar Louise Elisabeth**, f. 23. maj 1890, formælet 23. nov. 1922 med hofjægermester **Jørgen Carl Gustav Castenskiold** til Kongstedlund, født 30. novbr. 1893.

Farfaders broder: **Valdemar**, født 27. okt. 1858, død 14. jan. 1939, formælet 22. okt. 1885 med **Marie Amélie Françoise Héléne**, prinsesse af Orléans, født 13. jan. 1865, død 4. dec. 1909. Børn: a) **Axel Christian Georg**, født 12. august 1888, formælet 22. maj 1919 med **Margaretha Sofia Lovisa Ingeborg**, prinsesse af Sverige, født 25. juni 1899. Søn: **Georg Valdemar Carl Axel**, født 16. april 1920. b) **Erik** (se nedenfor). c) **Viggo** (se nedenfor). d) **Margrethe Françoise Louise Marie Helene**, Maria Joseph, prins af Bourbon-Parma, født 17. oktbr. 1894.

Erik Frederik Christian Alexander, født 8. nov. 1890, prins, greve af Rosenberg, formælet 11. febr. 1924 med mr. Fred. Botths datter **Lois Frances**, født 2. aug. 1897, død 26. febr. 1941. Ægteskabet opløst 12. febr. 1937.

Viggo Christian Adolph Georg, født 25. dec. 1893, prins, greve af Rosenberg, formælet 10. juni 1924 med dr. med. James O. Greens datter **Eleanor Margaret**, prinsesse Viggo, grevinde af Rosenberg, født 5. nov. 1895.

Før og nu . .

Det hænder, at de gamle aargange af Sprogforeningens Almanak i en ledig time tages ned fra hylden, for at se om et eller andet, man kom til at tænke paa nu, ogsaa passer. For os, der lever i dag, er det ganske mærkeligt, at der i de første aargange fra 1894 til 1909 staar, at det i 1894 var gaaet 5861 aar siden verdens skabelse, og i 1909 var der gaaet 5876 aar. Det maa dog antages, at udgiverne i 1894 har været klar over, at det opgivne aaremaal ikke kunne være helt rigtigt. En anden mærkelighed er, at vejrspaadommene har holdt sig indtil 1932, altsaa helt ind i radioens tidsalder.

Disse to ting viser, hvorledes tingene kan overleve sig selv. Der er meget af den slags, der bliver hos os, selv om vi godt ved, at det er fejlagtigt, ja endog strider mod sund fornuft, saa kan vi dog ikke helt frigøre os for det. Det flytter med trods videnskab og oplysning. De ting, der blev fortalt som børn, er det svært at komme bort fra. Vi mindes sikkert alle, vi, der var børn før aarhundredskiftet, de historier om spøgelse, varsler, gengangere m. m., som spillede en rolle i den daglige underholdning, hvor angst vi var for at gaa ud, naar det var mørkt. Nu i dag er det et overvundet stadium, de unge er ikke belemret med den slags, og det fortæller os ganske simpelt, at den sidste rest af almue er gaaet tabt. De rester, der endnu findes, er for intet at regne.

De gamle overleveringer findes nu i bøger eller i arkiverne, og kan tages frem til underholdning eller til studier over livet i gamle dage. At alt dette ikke mere betyder noget, skyldes i første linje skolen. Skolen er blevet

vor tids store løsen. Vi ved alle, at til at begynde med var skolen et sted, hvor der nødtørfigt lærtes at læse, regne og skrive og saa at kunne tingene paa ramse. Med Kristen Kold ændredes dette forhold her tillands langsomt, men grundigt. For ham var vækkelsen, oplivelsen det afgørende, og hans løsen: „Guds kærlighed og Danmarks lykke“ blev fulgt ud til den yderste konsekvens. For Kold og de mænd, der fulgte i hans fodspor, kunne dette løsen kun fremmes gennem det levende ord. Skulle oplivelsen være effektiv, drejede det sig om at have en evne til at fremstille tingene paa en let tilgængelig maade, og det skete bedst ved at give stoffet en historisk-poetisk vending. Paa dette felt drev særlig højskolen det vidt, saa vidt, at en af de bedste af højskolens folk kunne sige, at det danske folk var hjertefolket i Guds husorden. Ved aarhundredskiftet var hele vort folkeliv gennemsyret af denne undervisningsform. Lad det være sagt med det samme, at denne undervisning har haft en enorm betydning for hele vor folkelige udvikling.

Der var i grunden kun en fare ved den undervisning, men den var til gengæld ogsaa meget farlig, og det var, at det historisk-poetiske førte til drømmerier om vor ufejlbarlighed og dygtighed, og særlig farligt blev det historisk-poetiske, naar det blev draget med ind i økonomiske og politiske overvejelser. Vi har adskillige gange oplevet, at paa det politiske felt har drømmefantasier været ved at rende det overende, som den sunde fornuft bød os at gøre. Hele den frie skole og dens udmærkede tanker maatte i det lange løb faa en modvægt, den kom særlig frem efter aarhundredskiftet, og voksede langsomt, men sikkert frem. Det var eksamensskolen. Eksamensskolen er gammel, men det var særlig en gren indenfor eksamensskolen, der fik vind i sejlene, og det var realskolen. Eksamensskolen vil slet ikke det historisk-poetiske til livs, tvært-

imod, den tager det bedste af denne undervisningsform i brug, men i de reale fag kender eksamensskolen ikke noget til poesi. Her er den om ikke helt, saa dog delvis vendt tilbage til terperiet, hvad vi nutidsmennesker ikke ser noget forkert i.

For nogle aar siden var der en god grundtvigsk gaardejer, der sagde til mig: „Jeg er bange for disse realister, for de ved noget, men ikke nok, og de er for fine til at komme paa efterskole og højskole“. Her blev rørt ved noget, som ganske afgjort er ved at blive centralt i vor folkelige udvikling. Netop ved at stille realskolen op mod højskolen ses hele den ændring, der er sket i de sidste 50 aar. Ved 1900 stod folkehøjskolen som den dominerende, og i dag er det realskolen, der er ved at arbejde sig op paa den plads. Sagen er den simple, at den undervisning, højskolen yder, ikke er tilstrækkelig til at dens elever kan følge med, naar de senere søger ind paa fagskolen. Ikke en gang paa landbrugsskolen er foruddannelsen tilstrækkelig, hvis de skal have fuldt udbytte af den undervisning, der bydes paa.

Vi staar her ved et vendepunkt i vor folkelige struktur, eller rettere hele den struktur, der i dag er nødvendig, hvis vi skal klare os, kræver en helt ny folkelig indstilling, der saa afgjort gaar i retning af det reale, i alle tilfælde bort fra det historisk-poetiske. Lad os tænke paa et ganske bestemt felt, nemlig landbruget, vort bærende erhverv. Da vi skrev 1900, havde en almindelig bondegaard paa 50 tdr. land paa de gode jorder, 2 karle, 2 piger, 4 heste, 16 køer m. m. I dag er der 1 karl, 1 fodermester, 1 pige, 1 hest og 25 køer. Forholdet kan være grellere, men naar det hele lader sig gennemføre, saa skyldes det mekaniseringen. Det er f. ex. i dag lettere for manden at malke 25 køer end før 16, og saa giver koen endda lige op til den dobbelte mælkemængde. Det samme er tilfæl-

det med afgrøden, der avles sikkert i dag det dobbelte antal foderenheder som i 1900.

Vi er ved at blive et mekaniseret samfund, og vi glider ganske umærkeligt ind i det, og lad det være sagt, vi befinder os alle vel ved det. Det er mærkeligt at tænke paa, at det er cyklen, der er den første bebuder af den ny tid. Den kom frem i halvfemserne, og blev da betragtet som luksus, i dag er den et arbejdsredskab. Cyklen betød, at de gamle sogneskel faldt, og at menneskets aktionsradius blev mange gange større. Ved aarhundredskiftet kom ligeledes de første biler, radioen var der maaske nogle, der drømte om, og filmen havde gjort nogle ubehjælpssomme tilløb. Ingen anede, hvilken omspændende betydning disse ting skulle faa. Med alt det, der er oplevet i de sidste 50 aar, saa maa det siges, at det historisk-poetiske, det vidunderlige drømmesyn, er blevet virkelighed. Er facaden lys, saa kan bagsiden godt være mørk og dyster, vi har ingen tid mere, maskinerne kræver tempo, pasning og udnyttelse, dertil kommer, at der skal en ganske anden fin økonomi til, hvis ikke det hele skal mislykkes. Kampen for tilværelsen er ikke blevet lettere, selv om der i dag bydes paa langt flere bekvemmeligheder end hidtil. Problemerne er blevet langt større og kræver en real løsning.

Fartens tidsalder har dog en anden lys side, og den maa ikke forbigaaes i tavshed, og det er den, at de forskellige landes ungdom søger forbindelse med hinanden. Dette, at vi kan flyve jorden rundt, at der intet sker paa kloden af betydning, uden at vi hører om det 6 timer efter at det er sket, gør, at ungdommen er klar over, at der lever mennesker andre steder, som maaske er bedre udrustede end vi. Det er i dag let for ungdommen at komme ud, da der nu praktisk talt findes vandrehjem over hele kloden. Dette med vandrehjem er ikke en dansk opfindelse, men

noget, der er kommet til os udefra, et gode, vi forstod at bruge. Det er en lykke for ungdommen at komme ud og se andre lande og folk. Her er maaske begyndelsen til udjævning af de spændte forhold folkene imellem, der ofte holdes kunstig i live.

Der er i dag ikke saa megen tale om generationsskifte, som om tidsskifte. Vort samfund er ikke alene økonomisk, men ogsaa politisk inde i en omsmelting. De gamle tider er forbi, men ingen ved endnu, hvad det ny vil bringe. For nogen tid siden læste jeg en kinesisk fortælling, der var oversat til dansk, og af den skal citeres en enkelt sætning: „Lad aldrig rigdom eller høj social position staa i vejen for menneskers aandelige fremskridt.“ Det er kinesisk filosofi, den kunne godt være dansk, fordi den rører ved noget almenmenneskeligt. Det er sjældent, at der her i landet lægges hindringer i vejen for aandelige fremskridt, det er en uskreven lov, som omtrent lyder saadan, at følges de økonomiske fremskridt ikke af en aandelig udvikling, da vil de økonomiske fremskridt blive til liden gavn for helheden.

Ny tid kræver nye midler til at styrke og udbygge den folkelige udvikling eller om de vil menneskets aandelige udvikling. Selv om vi har et udmærket og alsidigt skolevæsen, saa er det langt fra sikkert, at det er nok. Tiden kræver mere end det at kunne læse og høre, den kræver først og fremmest kendskab til de ting, vi har med at gøre og saa gensidig forstaaelse. Her er det, at det ny oplysningsmiddel sætter ind for at komme nytiden til hjælp, det er bibliotekerne.

Bibliotekerne, og her er tale om folkebibliotekerne, er omtrent lige saa gamle som folkeskolen hertillands, men de er nærmest blevet betragtet som en art luksus, og har derfor haft vanskeligt ved at slaa igennem. De fleste vil endnu huske den foragt, der var om bogen i mange bonde-

hjem ved aarhundredskiftet. Først med biblioteksloven af 1920 kom hele det arbejde frem i et plan, saa det blev muligt at fremme den side af folkeoplysningen. Det var vel sent, at det skete, men dog tidlig nok til, at bibliotekerne kunne vokse frem til en vis styrke, nu, da der er haardt brug for dem. De er nu rede til at gøre den gerning, der vil kræves i henhold til den fremskridende mekanisering.

Bibliotekerne er ved at blive realisternes højskole, idet realisterne har alle de forudsætninger, der skal til for at bruge et bibliotek saadan, som det skal bruges. Den kommende tid vil vise, om denne bedømmelse er rigtig, alt tyder paa, at den er rigtig. Det ligger udenfor al diskussion, at bibliotekerne er det sted, hvor vejen for menneskets aandelige fremskridt sikres, da det kun afhænger af mennesket selv, om det vil søge hen til denne institution. De krav, der stilles af bibliotekerne for at blive laaner, er saa smaa, at de ikke er en hindring for nogen.

Her er ikke stedet til at gøre rede for den indsats, bibliotekerne alt yder. En ganske kort opsummering er dog ikke af vejen.

Amt	Central- bibliotek	Sogne- bibloteker	Laanertal	Antal udlaan
Aabenraa	1	19	8.932	172.797
Haderslev	1	30	12.453	236.245
Sønderborg	1	17	9.731	175.709
Tønder	1	27	7.545	140.629
	4	93	38.661	725.380

Tallet er ikke særlig imponerende; det bliver til 3,5 bind pr. indbygger. Men der findes steder, hvor tallet er oppe over 7 bind pr. indbygger, og det vil sige, at hvis alle biblioteker var lige godt udbyggede, saa ville udlaanstallet være det dobbelte. Endnu er kun 19 pct. af befolkningen i landsdelen laanere, men disse laanere har gen-

nemsnitlig laant 16 bind aarlig, og det siger noget mere, end det ovennævnte gennemsnitstal.

Vi staar her overfor en sag, der er i udvikling, men det maa siges, at det endnu ikke er gaaet op for mange landkommuner, hvilken aandelig rigdom der kan gaa ud fra bibliotekerne, for var de klar over det, paa samme maade som de fleste bykommuner, saa ville det se ganske anderledes ud. Kun det ene kan fastslaas, at medens kirker og forsamlingshuse mere og mere affolkes, saa stiger de besøgendes antal aar efter aar paa bibliotekerne.

I en tid, hvor alt skal gaa i et rask tempo, en tid, der kræver indsigt og paapasselighed og fremfor alt omtanke, da er bogen blevet et værktøj for alle, der kan læse, og bogen er i stand til at give det udsyn, der i dag vil være en nødvendighed for de fleste. Dertil kommer, at bogen er hjemmets gode ven, og det allervigtigste, at det er muligt uden andres hjælp selv at nyde oplevelser og dermed udvikle sig aandeligt. Bogen har altid og vil altid være det fornemste dannelsesgrundlag, uden den er vejen spærret for menneskets aandelige fremskridt, med bogen staar vejen vidtaaben. Bogen er i dag i kontakt med tiden og derfor er det ud fra den, at fremtiden gror.

Thi skæbnen er altid sorgefuld,
og sorgen lykken indhenter.

»Tusind og en Nat«.

ROSE THYREGOD

Den kærlighed, den kærlighed

Adda var enogtyve aar. Og københavnerinde. Hun sad i kupeen og tænkte paa, at snart — om en halv time, var hun igen hjemme, skulle igen begynde sit arbejde efter de tre maaneders rekonvalescens, hun havde tilbragt hos sine slægtninge i den sønderjydske forpagtergaard. Noget længere end strengt nødvendigt var opholdet blevet, men tiden derovre var fløjet for hende som i et brus af sol, lys og glæde over at føle sig rask og meget stærkere end før den kedelige gulsot havde ramt hende. — —

— Hvor ville det blive en forandring at vende hjem til bungalowen i Københavns omegn, men naturligvis maatte hun gennemføre sit studium og tage den handels-eksamen, der skulle sætte hende i stand til at faa en stilling, forsørge sig selv, hvis — ja hvis — —

Adda fik pludselig taarer i øjnene, hun viskede dem hurtigt bort og tænkte paa de sidste minutter, hun og halvfætteren Gerhard samme morgen havde tilbragt paa den lille landstation. Mærkeligt saa klart alt stod for hende, som om omgivelserne var fotograferede: et læbælte af gran havde dækket udsigten fra stationsbygningen, men gik man lidt til venstre eller højre, var der marker — nu i september nypløjede med lilla skær over de sorte furer — et hvidkalket husmandsted var dukket frem i billedet, Gerhard havde sagt ejerens navn — og saa var de igen slentret hen mod stationen.

Gerhard, som altid var i saadan sjovt humør, havde i morges været alvorlig, ikke lét en eneste gang, ikke drillet — bare kigget paa hende, som om han ville spørge om

noget, men da han endelig spurgte, var det, om hun glædede sig til at se familien, sin tvillingsøster — og saa storbyen.

— og nu laa den oppe i bagagenettet

Naturligvis havde hun nikket og svaret, at det gjorde hun. Og saa var han igen blevet tavs, men et par minutter før toget kom, havde han fra rejsegodsskuret hentet den lille empire-taburet, som hun forrige uge havde beundret paa herregaardsauktionen, hun huskede, at hun havde sagt noget om, at saadan en ville hun gerne ha' i sin stue.

Gerhard havde uden hendes vidende købt taburetten, skjult den indtil afrejsen — og nu laa den oppe i bagage-nettet. De par gange, hun havde skiftet tog, var taburetten mer end besværlig. De medrejsende havde smilet ad den, konduktøren havde mumlet noget om, at den burde være fragtgods . . . naa, men nu var rejsen jo snart endt, og søster Jette ville være paa stationen. Hun skulle faa lov til at bære den.

Adda rejste sig, da toget gled ind paa perronen, en ung pige skilte sig ud fra de ventende, løb langs togstammen, indtil hun opdagede Adda:

„Halloe, halloe“, Jette vinkede: „her, giv mig bagagen ud ad vinduet, det er meget lettere . . . hvordan har du det? Hva' er *det* for et monstrum?“ Hun saa forbavset paa taburettens søjleben, som Adda havde stor møjje med at mase ud gennem den aabne rude.

„Det er en antikvitet“, svarede Adda og tilføjede: „Ta' bare imod, saa kommer jeg selv med kufferterne.“

Endelig stod de to søstre over for hinanden, men efter den første hjertelige hilsen, udbrød Jette:

„Du siger ikke, du har rejst ni timer sammen med den museumsgenstand?“

— Ni timer, Adda følte et stik i hjertet — saa lang tid var der gaaet siden hun havde hørt Gerhards stemme, set ind i hans øjne og følt lyst til at lægge armene om ham og — —

„Hvordan gaar det hjemme?“ spurgte hun.

„Straalende“, lo Jette, „især for mig“.

Adda kiggede paa sin søster — der var noget fremmed over hende, som om hun havde oplevet noget — — midtvejs paa trappen op til ankomsthallen, skiftede Jette taburetten over i højre arm og hviskede til tvillingsøsteren:

„Jeg er altsaa *saa* forelsket“.

„Jamen, det er da forfærde . . . jeg mener, hvor kan du dog det, mens jeg er borte . . . vi plejede jo altid at drøfte . . . naa, men det er vel ikke alvorligt . . .“

Støj og tummel steg op om de to unge piger. Det var umuligt at snakke sammen. Først da de sad i en bil, genoptog Adda sit forhør:

„Kender jeg ham?“

Jette nævnte et navn — Palle Olsen — og tilføjede:

„Vi er næsten forlovede — altsaa ikke med ring og avisnotits, jeg syntes nemlig, du først burde se Palle . . . men naturligvis betyder det ikke et hak“, lo hun, „selvom du ikke gi'r dit samtykke“.

„Véd far og mor det?“

„Næh, ikke rigtigt —og dog, maaske . . . Forældre ved jo meget mere, end man tror . . . ser du, Palle og jeg bestemte at ville prøve paa, hvordan det var ikke at ses i ti dage — det var simpelthen frygtelig! Naturligvis telefonerede vi sammen morgen, middag og aften, men alligevel . . . naa, saa skete det, at mr. Smith blev syg . . .“

„Syg? Hvorfor har I dog ikke skrevet det — næh, naar man først er udenfor hjemmet, kan der hænde alt, mærker jeg“, Adda saa meget krænket ud.

„Jeg har bestemt ikke haft tid, „forsvarede Jette sig, „men du ved, hvor øm far er over katten, saa han ville absolut ha' fat paa det „nydelige unge menneske“, som han kaldte Palle“.

„Hvad er hr. Palle?“

„Dyrlægestuderende, færdig med eksaminen til jul“, straaledede Jette og tilføjede: „Vi har tænkt paa at gifte

os . . . naa, men Palle kom altsaa, saa paa mr. Smith, gav den medicin og beordrede diæt . . . om lidt kan du for resten se ham, han staar paa hjørnet . . .“ hun tav, fordi chaufføren maatte bremse haardt op ved et gadekryds. Taburetten, som laa paa forsædet, trillede ned over Jettes fødder: „Av da, dit utyske! Hvor har du købt den — var den dyr?“

„Jeg har ikke købt den“.

„Aha, en foræring! Hvem var saa flottenhejmeren?“

„Gerhard“, svarede Adda.

Et øjeblik blev der tavshed mellem de to søstre. Jette sad og tænkte paa, hvor Adda dog var kommet til at se straalende rask ud, meget smuk var hun blevet — Palle ville ogsaa nok blive begejstret. —

Men Adda kiggede uroligt gennem bilruden:

„Hvad for et hjørne staar han paa?“

„Paa vores eget“, smilte Jette, „vi be'r chaufføren standse og ta'r ham med hjem, ikke? Han maa vel nok sidde ved siden af oldemor,“ hun pegede paa taburetten.

*

Faa øjeblikke senere sad den unge dyrlægestuderende overfor tvillingsøstre. Lidt forlegen var han og meget alvorligt, syntes Adda, men saa spurgte han høfligt, hvordan rejsen var gaet.

„Udmærket“, svarede Jette for sin søster, „hvor kan det være andet med saadan et rejseselskab“, hun klappede stolen.

„Den er smuk, men er den ikke lidt gammeldags . . . ja, jeg mener, man sidder ikke mageligt paa den,“ sagde Palle Olsen.

„Nej“, lo Jette, „det tør siges! Men om fjorten dage er den ikke til at kende igen . . . min søster er nemlig tusindkunstner . . . alt, hvad hun rører ved, bliver til skønhed . . .“ Jette talte og talte, maaske var det af nervøsitet,

tænkte Adda og saa i det samme, at Palle fik fat paa Jettes haand og trykkede den.

— — Aah, hvor var den villavej dog lang. Adda kiggede paa sit ur, og hendes tanker gik paa langfart. Ved denne tid plejede Gerhard og hun at trave en aftentur ud i granplantagen eller langs fjorden — en aften havde han foreslaaet hende, at hun skulle lære at ride . . . Forpagtergaarden ejede verdens skikkeligste hoppe, June ville aldrig kaste hende af. — Og saa var lektionerne begyndt. Altid i de tidligste morgentimer, før arbejdet i stalde eller paa markerne skulle i gang. Nattens kølighed havde endnu ligget over egnen, naar de red ud gennem porten, men for hvert minut var luften blevet lunere, lyset klarere — — og da hun efter nogle dages forløb følte sig sikrere i sadlen, lod Gerhard hesten dreje ind over engenes smaa-veje — en gang satte den over en dyb grøft — endnu huskede hun dyrets spændthed, da det sprang og sin egen jublende glæde over at være ét med hesten. — —

Adda rev sig ud af sine tanker. Hun vendte sig til den unge mand:

„Min søster fortalte, at De snart er dyrlæge . . . hvor skal De slaa Dem ned?“

Palle nævnte et landsbynavn.

„Jamen, er det ikke i nærheden af, hvor jeg lige kommer fra . . . jeg synes, jeg kan huske . . .“

„Jo,“ raabte Jette, „er det ikke vanvittig morsomt? Palle skal være assistent hos sin far derovre — og senere overtage hans praksis.“

„Saa kender De vel forpagterfamilien?“

„Det gør jeg. Af og til tog min far mig med, og mens han arbejdede, legede Gerhard, Benedicte og jeg.“

„Hvem er Benedicte?“ spurgte Adda hurtigt.

„Hun er datter af den forrige præst, lidt yngre end vi — ja, og man kunne den gang bilde hende alting ind. En

dag sagde Gerhard, at hans pudelhvalp havde betroet ham, at den var fornærmet over altid at skulle sidde i vaabenhuset — den ville med ind i kirken.“

„Og Benedicte troede ham?“

„Bene var fanatisk dyreven. Hun havde et menageri i sit børneværelse — helst syge dyr. Naaja, og saa næste søndag fik hun Gerhards hvalp stoppet op under sin frakke. Vi sad paa bænken bagved parat til at gribe ind, hvis . . . men hvalpen faldt i søvn. Lige til sidste salme tone- de ud i rummet, saa løftede den sin sorte snude og udstødte et jamrende hyl. Bene og jeg blev betænkelige, men Gerhard tog hvalpen, lukkede munden paa den med sin haand — og pudlen faldt igen til ro. Jeg har aldrig kendt nogen med saa meget dyretække som Gerhard.“

Adda nikkede, men Jette spurgte:

„Hvad blev der af Benedicte?“

„Hun er sygeplejerske paa dyrehospitalet — og den næstsødeste pige i Danmark,“ smilte Palle og saa forelsket paa Jette, som var fuldtud tilfreds med svaret.

Endelig standsede bilen. Kufferter og taburetten blev læsset af paa fortøvet. Mens Palle var optaget af chaufføren, hviskede Jette til sin søster:

„Naa, hvad synes du — er han ikke vidunderlig? Et plus er det vel ogsaa, at han kender din Gerhard?“

— Min Gerhard, Adda sukkede uvilkaarligt og tænkte, at lige i øjeblikket var taburetten det eneste, hun havde af ham.

Hun besluttede selv at bære den op i sin stue, saa kunne søsteren og Palle slæbe kufferterne. Idet hun vendte op og ned paa stolen, mærkede hun, at der laa noget under sædets fine korsstingsbroderi — et stykke papir, som knirkede svagt. Adda gav sig næsten ikke tid til at sige ordentlig goddag til forældrene, saa opsat var hun paa at

komme op og faa sprættet broderiet af. Det viste sig, at ind i det ene hjørne var stukket et brev, hvori der stod:

„Kære pige. Jeg elsker dig. Jeg turde ikke sige det, mens du var her — jeg var angst for, at du ville svare nej til at blive landmandskone med hænderne fulde af arbejde — men jeg m a a alligevel spørge dig om det — ogsaa fordi far, som jo nok har mærket min uro, forleden dag snakkede om, at der godt kunne indrettes en lejlighed i østre længe med elektrisk køkken, køleskab og . . . sik-et fæ, jeg er! Som om det var noget. Nej, vil du ha' mig, saa er køkkenet en slags tilgift ligesom June, tyve hvide italienere og en flok blaagraa duer . . . altsaa: Adda, søde lille, vil du gifte dig med mig? — Gerhard.“

Endnu mens hun stod med papiret i haanden, hørte hun telefonen ringe nede i stuen. En eller anden tog den, lidt efter raabte Jette:

„Adda kom, rigstelefonen . . . personlig samtale!“

Hele familien var i stuen, hvor telefonen stod paa bordet. Hun saa fra den ene til den anden. Det blev Palle, som tilsidst forstod:

„Jeg ville gerne kigge ind til min patient. Mr. Smith ligger vel i karnappen?“

Endelig var Adda alene. Hun sagde ind i telefonrøret:

„Det er mig, Adda.“

Og halvfætterens muntre stemme spurgte:

„Hvordan har taburetten det? Blev du træt af den? Smed du den overbord i Storebælt?“

„Nejnej, den staar i min stue.“

„Du har vel ikke haft tid til at undersøge den?“

„Jo-o . . .“

„Men ikke bemærket noget?“

„Jeg har set, at taburetten er endnu værdifuldere, end jeg troede.“

„Vil det sige . . . jamen, svar dog, Adda“

„Tre minutter,“ meldte telefondamen.

„Afbryd ikke,“ raabte Gerhard, „det er en vigtig, en livsvigtig samtale — altsaa tre til — nej, ni minutter . . . er du der, Adda?“

„Vist er jeg her, og jeg vil gerne bo i østre længe og lave mad paa det elektriske“

„Adda, himmel og hav, hvor er jeg glad! Hvornaar maa jeg hente dig, kan vi holde bryllup her. Hvad siger du til en af juledagene saa kan vi løbe paa skøjter paa fjordisen og køre i kane gennem plantagen Du vil ikke savne København!“

Adda lo:

„Jamen, hvis det nu bliver taage, sjaap og galochevejr“

„Gør ikke det mindste,“ afbrød Gerhard, „Sønderjylland har sin særprægede skønhed i alt slags vejr — og du og jeg skal leve lykkeligt her.“

„Ni minutter,“ lød den kølige stemme og tilføjede, at ledningen var overbelastet, saa hvis“

„Javelja, vi maa afbryde,“ raabte Gerhard, „men, lille pige, skriv i aften, bekræft samtalen — ellers tror jeg, det hele er en drøm. Vil du?“

„Ja.“

En summende lyd i øret tilkendegav, at samtalen var forbi. Da hun kom ind i spisestuen, sad de andre og drak te, Jette raabte til hende:

„Naa, søster, havde du glemt noget derovre i det vilde vesten?“

„Næh, det var blot Gerhard, som spurgte til tabureten.“

„Har man hørt mage saa lang en snak om den gamle stol. Var der virkelig ikke andet, han ville?“

„Jo,“ Adda bøjede sig mod Jette og hviskede: „Han spurgte ogsaa, om jeg kunne tænke mig at komme derover igen, men hør, skal vi ikke sige det til far og mor og forberede dem paa, at vi begge gifter os ved juletid.“

Jettes søde øjne blev blanke af glædestaarer. Uden at svare, løb hun ud af stuen og kom tilbage med et stort Danmarkskort.

„Kom, Palle,“ sagde hun, „vis os nu, hvor vi to skal bo — og markér den allernærmeste vej til forpagtergaard.“

Lidt efter var tre hoveder bøjet over kortet, som præcist og nøgternt i prikker og streger gav et billede af „Danmarks yndigste have.“

Fælles jordbund og sprog binder saa fast, at faa formaar at slutte sig til et fremmed folk, om deres skæbne end tvinger dem til at forsøge derpaa. Det koster tid at slippe det gamle nationale ansvar og endnu mere at overtage et nyt, og før man føler ansvar sammen med den nation, man lever i, hører man ingenlunde med til den.

Aage Meyer Benedictsen
(1895).

TO GANGE DØD

Der er fortællinger, som med stor sikkerhed knyttes til forskellige personer, og som de somme tider i virkelighed slet ikke har med at gøre. I Danmark samles vittighederne saaledes om Johan Herman Wessel, nogle med rette, andre med urette. Tiest er det jo kongelige eller andre fremragende personligheder, som faar smaa fortællinger knyttet til deres minde; men det kan ogsaa times andre.

For godt 100 aar siden levede Sønnik i Storvig ved Toftlund. Han var en meget ejendommelig mand. Om ham fortalte min farfar bl. a., hvorledes han meldte sin søns fødsel. I Roostfogedgaard fandtes der i den østre længe en port lige overfor indkørselsporten til den lukkede gaard. Tilfældigvis stod denne port aaben en dag, vistnok fordi der igennem den kørtes gødning ud fra møddingen, som laa inde paa gaardspladsen. Saa kom Sønnik i fuld galop ind i gaarden og op for døren. Et par af huses døtre kom ud, og Sønnik raabte:

Æ ha faa'n en søn, de vo skjøn;

haj et væn en dætter, de haj væn møjr nætter.«

Saa jog han ud gennem den østre port ad Branderup til for ogsaa der at fortælle den glædelige nyhed. Denne historie er altsaa sand; men hvor meget der er om den følgende, som fortælles baade om Sønnik og smeden Svenne, er et andet spørgsmaal.

I *Kramboderne*, hørende til den Outzen'ske gaard, Roostfogedgaard, imellem denne og Roostgaard nord derfor boede smeden *Svenne Jessen Schmidt*, født 1806, og hans kone *Mette Kathrine*, født 1797, til leje. Han døde 15. september 1841, vistnok af tæring. Svenne var en stor spilopmager, og derfor fortæltes dengang mange historier om ham og hans skrappe kone. De er vistnok nu alle glemt undtagen historien om hans død.

Svenne blev syg og døde. Der blev, som det var skik og brug, straks sendt bud til nabokonerne om at komme til »straalæg«, til at hjælpe med at lægge den døde paa straa. Liget vaskedes, fik ligskjorte paa og blev lagt paa et bredt straalag i sengen. indtil ligkister var færdig, og der skulle være »kistlæg«.

Det var ved vintertide, og konerne fik en kop kaffe efter arbejdet, og somme tider ogsaa »en lille sort« og en snus tobak. Inden de fremmede koner gik fra liget ind til kaffen, sagde Mette Kathrine om Svennes sidste ord; det var: »Snyd din næse, din snattede kvind!« Ved kaffebordet glemte hun dog snart graaden; saa gik døren pludselig op, og Svenne kom gaaende ind i sin ligskjorte, rystende af kulde: »Uha, det er koldt, hvor jeg fryser, lille kone, lad mig da ogsaa faa noget at varme mig paa!« Det fik han, fik klæder paa og levede adskillige aar derefter.

Endelig døde Svenne rigtigt. Der var atter straalæg, og inden man gik ind til kaffebordet, gik den grædende enke igen hen til Svenne og gav ham en klaskende ørefigen, idet hun sagde: »Svenne, Svenne, du har rigtig nok sørget daarligt for kone og børn,« og det var rigtigt, for han efterlod sig kun fattigdom.

H. T. (A)

Det, som engang har været, det vil vorde paany. Det, som er sket, vil ske igen. Der gives intet nyt under solen. Hvis en siger dig om noget: se, det er nyt! saa tro ham ikke; det har allerede været i fordums tider for os. Fortidens mennesker huskes ikke mere, og om fremtidens mennesker, som skal komme, vil der ikke blive bevaret noget minde hos dem, som kommer efter dem.

»Prædikernes bog«.

DA *kosakkerne* VAR HER

Denne historie har jeg hørt fortalt af flere, som nu alle har været døde og borte i mange aar. Selv havde disse kun fortællingen paa anden haand, thi det er længe siden kosakkerne var her. En har fortalt et, en noget andet, nogle overdrev maaske, andre pyntede lidt paa fortællingen. Jeg gør hverken fra eller til, men fortæller det, jeg har hørt, saa kan enhver tro, hvad han vil.

Saa meget ved vi af erfaring, at i slige tider øves der daad af de mænd og kvinder, som har mandsmod og et dansk hjertelag. Deres daad glemmes, og deres navne med, men i vort stille sind ærer vi deres minde, fordi de har været med til at skrive vort folks historie, tit med deres blod.

Man havde begyndt at skrive 1814, forsaavidt man overhovedet skrev. De fleste folk i det store og udstrakte Felsted sogn brugte ikke mange gaasefjer til penne. Man skrev et og andet med kridt paa loftsbjælken, hvor man ogsaa tegnede julemærker, af hvilke man tog varsler om vejrliget i det kommende aars tolv maaneder.

Oldermændene og bysmedene skrev deres regnskaber med en griffel paa deres regnebræt. Man ruttede ikke med papir, blæk og gaasefjer, thi man var vant til at spare, og hvad der var sparet, var fortjent, sagde man. Paa sognets forskellige godskontorer sad der hvert sted en ladefoged eller skriver og førte regnskab over bøndernes fæsteafgifter og andre pengeydelse, samt over det antal dage, der skulle arbejdes paa hovmarken.

Sognepræsten foretog de nødtørftige indførsler i kirkebogen, de var knappe og skrevne paa tysk, det sprog, han og hans forgængere i embedet havde benyttet helt siden latinen blev afskaffet ved Reformationen. For sognets folk var det ligemeget om præsten skrev tysk eller latin, de forstod ingen af delene.

Men præsten forklarede, at naar han skrev tysk, saa var det for at kirkemyndighederne og kancelierne kunne læse det.

Men ude paa Felsted Østermark boede Jes Peter, han skrev ogsaa, nemlig en lille dagbog, han førte, og han skrev paa dansk, det kunne alle og enhver læse, forsaavidt de da havde nemmet den kunst at tyde skrift. Nogle sagde, at Jes Peter var sognets klogeste mand. Det var nu meget sagt, men noget var der om det. Hans far havde da ogsaa været sognefoged i Tinglev, og hans oldefar havde været lensmand paa Karlsruua. Han var saaledes af stormandsæt, men alt her i verden er omskifteligt, intet er bestandigt. Jes Peter var kun skomager og kaadner under Ladegaard gods, han blev ved sin læst og passede sin jordlod, samt forrettede det pligtige hoveriarbejde paa herregaarden. Han gav enhver sit og kom ingen for nær, det gav en vis anseelse. Naboerne og bymændene saa op til ham, ikke mindst fordi han var belæst og havde en hylde med bøger i den trefags stue, der baade tjente som værksted og familiens opholdsrum.

Det var to dage før Hellig tre Konger, at Jes Peter sad paa sin forhøjning foran det ene af stuens vinduer og kiggede ud gennem et lille aandehul i den tilfrosne rude. Det knagfrøs udenfor, og østenvinden hujede og peb i den aabne skorsten, mens sneen hvirvlede ned og føg sammen i mandshøje driver. Skomageren havde ladet den sko, han arbejdede paa, synke ned i skødet. Saa kastede han et blik paa sin kone, Ellen, som sad og bødede et stykke tøj, mens hun med sin ene fod sagte rørte vuggens gænge, i hvilket ægteparrets lille datter sov trygt. Det var endnu i den søgne julehelg, hvor intet hjul maatte løbe rundt, heller ikke rokkens. Hele stueinteriøret frembød den eftermiddagstid et billede paa huslig lykke.

Jes Peter maatte da ogsaa sande, at han og Ellen havde haft gode dage i de ni aar, de havde været gift og boet her paa det lille kaadnersted, trods det at verden ude omkring dem var helt af lave i disse ufredstider. Nu var det ait paa syvende aar at Danmark laa i krig med England, ja, end' med Sverige, Rusland, Prøjsen og flere stater. Og den hjælp Danmark fik af Napoleon, dets eneste allierede, var det kun smaat bevendt med, skønnede Jes Peter.

»Ak ja«, sukkede han, »man kan ikke leve i fred længer, end ens nabo vil«.

Han lagde sit arbejde fra sig og langede op paa boghylden efter sin dagbog, som han slog op i. Den var i aarenes løb halvvejs fyldt af forskellige notitser og optegnelser om familiebegivenheder, krigens gang og de økonomiske vanskeligheder, som var en følge af krigen, beretninger om vejrlig, om tidspunkterne for sædens lægning og høstens begyndelse, samt lignende notater.

Under Datoen 1. 2. 1813 stod der: «Saa er Statsbankerotten en Kendsgerning. Vi har faaet en ny Mønt, Rigsbankdaleren, i Stedet for Kurantdaleren. Ti gamle Kurantdalere er nu ikke mere værd end en Rigsbankdaler. Mange lider store Tab paa Grund af denne Statsbankerot».

Efter forskellige notitser om pengekrisen, krigsbegivenhederne og andre begivenheder stod der under 1. 10. 1813: »Mikkelsdag døbttes vor Datter, Ingeborg. Jeg købte et Pund Kaffebonner til Barselgildet for en Sølv Speciedaler. Den samme Pris gav jeg for en Kobberkedel til at koge Kaffen i».

Saa fulgte en notits, — dateret juledag 1813: »Krigen nærmer sig nu til vore fredelige Egn. Den 13. December sejrede vor Konges tapre Hær over de allierede Russere og Svenskere i det blodige Slag ved Sehested, hvor vore Tropper tog mange Fanger, men paa Grund af Fjendens talmæssige Overlegenhed maatte den danske Hær dels søge Tilflugt indenfor Rensborgs Fæstningsmure, dels gennem Slesvig og over Als trække sig tilbage til Fyn. Overførslen af Rytteriet fra Als til Fyn volder Vanskeligheder paa Grund af den strenge Vinter».

Da Jes Peter havde læst denne, dagbogens sidste notits, fandt han en gaasefjer blandt en bunke, han havde liggende, tog sin pennekniv frem og gav sig omhyggeligt til at skære en pen. Han skrev en nydelig skrift, men dertil behøves ogsaa en fjer, som var rigtigt skaaret. Han dyppede den ny pen i blækhuset, prøvede den, og skrev derefter i dagbogen:

»I Dag, den 4. Januar 1814, forlyder det, at Russerne er gaaet over Ejderen, og at Kosakkerne plyndrer og brænder i Sydslesvig!

Gud se til os i Naade og fri os fra Krigens Rædsler!»

Jes Peter lagde gaasefjeren fra sig og saa tankefuldt frem for sig. Saa hørtes træskoskrampen paa frammergulvet, en haand løftede dørklinken, og ind tren en velvoksen bondepige, hvis kinder blussede af opholdet ude i den skarpe frostluft. Hun

hilste »god dag« og »Guds fred«, mens Ellen bød hende komme fra døren og træde frem i stuen.

Det mærkedes, at det var en kærkommen gæst, som kom paa besøg i dette uvejr. Pigen var naboens datter, den 28-aarige Lisbeth Jørgensdatter, en nær frænke til Ellen og hendes og Jes Peters gode veninde. I en aarrække havde Lisbeth tjent »oppe paa gaarden«, som det hed, nemlig paa den gamle selvejergaard i Felsted, som i aarhundrede havde været i slægtens eje, og hvis ejere havde bevaret deres frimandsret og uafhængighed, af hvilken aarsag selvejerbonden paa denne gaard sædvanligt havde beklædt hvervet enten som sendemand eller sognefoged.

»Naa, hvorledes staar det til paa gaarden«, spurgte Ellen, da Lisbeth var kommen til sæde, »hvordan lever I i disse urolige tider?«

»Ja, tænk jer,« udbrød pigen ivrigt, »vor mand er nu i eftermiddag vendt hjem fra Flensborg, hvor han har været i flere dage. Han var helt forkommen af kulde efter det ridt i dette snevejr.

Han fortalte ved sin hjemkomst, at fjenderne var i Slesvig by, hvor de brændte og skændte, og at man ventede deres ankomst til Flensborg allerede i aften. Købmand Kruse har samlet et frikorps og er paa vej sydpaa med dette. Nu er det Iversens agt at danne et korps af bønderkarle, som skal tage kampen op med kosakkerne, naar de kommer.

Hvad mener du om det, Jes Peter? Du er jo da en af sognets klogeste mænd.»

Det hørtes tydeligt af den ivrighed, med hvilken Lisbeth fortalte, at hun var fyr og flamme og fuldtud med paa sin husbonds forvovne planer.

»Hm.,« begyndte Jes Peter, »man mærker tydeligt, at du er din fars datter, og du tager ogsaa godt ved lære af den unge galning, som nu er sognefoged og mand paa »gaarden«. Men i tider som dem, vi lever i, gælder det om at holde hovedet klart og tænke sig om, inden man handler. Det er tungt at tænke paa saa ilde der er handlet med os og vort stakkels fædreland, at tænke paa, hvorledes disse kræmmere, englænderne, har brudt løfter og love og overfaldet et fredeligt folk, som kun ønsker at leve sit liv i fred og ro. Men har kong Frederiks tapre hær ikke kunnet forhindre at fjenderne overskred vore grænser, saa kan jeg ikke indse hvilken nytte vi kan have af en flok slet

bevæbnede bønderkarle, særlig nu, hvor Napoleon har ladt os i stikken og vi staar ene over for det halve Europa. Lad os ikke udgyde unyttigt blod og ofre dyre menneskeliv!»

»Men skal vi da roligt finde os i, at disse vilde barbarer myrder, røver og plyndrer, afbrænder vore hjem og gør andre ulykker?«

Lisbeth havde rejst sig fra stolen, hun dirrede af harme og ophidselse.

»Slaa nu koldt vand i blodet, Lisbeth«, mente Jes Peter, »vi skal ikke blindt tro paa alle de vilde rygter, som er i omløb. Kosakkerne er vel nok barbarer, men mon de nu er saa meget værre end englændere, spanioler og franskmænd? Der findes daarlige elementer blandt alle krigskarle. Lad os ikke tro det værste, men sætte vor lid til Guds bistand. Vor skæbne ligger i hans haand«.

Alt mens man drøftede sagen videre faldt mørket paa, og Lisbeth holdt paa, at hun vilde hjem inden det blev helt mørkt. Jes Peter vilde ledsage hende, ikke blot for uvejrets skyld, men ogsaa af hensyn til fjenderne, som var under fremrykning. Selv om han var en fredens mand, saa var han besluttet paa at værges sig og sine paarørende, hvis det blev nødvendigt. Han tog en gammel rytterpistol ned fra væggen, undersøgte laasen omhyggeligt, hvorefter han ladte den og stak den i sin koftelomme. Saa fulgte han pigen det lille stykke vej hjem til den gamle selvejergaard i byen.

Dagen efter var snefoget stilnet af, men sneen laa i høje driver og hindrede al kørende færdsel. Sognets oldermænd havde udkommanderet alt disponibelt mandskab til snekastning, men foreløbigt indskrænkede man sig til at lave kolonneveje. Arbejdet gik kun trevnt og langsomt, mange havde holdt sig hjemme, og de folk, der var mødt frem, havde alle deres tanker henvendt paa kosakkernes nærhed. Ingen følte sig trygge. Jes Peter, der som oldermænd og snefoged anførte et hold paa Aabenraavejen i nærheden af Hostrup Krat, var ikke den eneste, som gik med en pistol eller et andet vaaben hos sig.

Ved middagstid øjnede man en lille rytterskare, som fra Hostrup kom ridende tværs over markerne. Da den kom nærmere talte man syv lansebærende krigskarle, det maatte altsaa være kosakkerne.

Bønderkarlene sluttede sig sammen og afventede i spæn-

Disse red hen til bønderne —

ding de fjendtlige rytteres ankomst. Disse red hen til bønderne, og kosakkernes anfører rettede nogle spørgsmaal til karlene paa et gebrokkent tysk, som ingen forstod. Man rystede paa hovedet og gjorde tegn og miner, der skulle tilkendegive, at man intet forstod.

Til bøndernes store forbavelse red kosakkerne videre uden i mindste maade at forulempe nogen.

Kort efter kom sognefoged Iversen travende gennem sneen med en flintelaasebøsse hængende over skulderen. Han raabte allerede paa afstand til bønderne og spurgte om forløbet af deres møde med kosakkerne, hvorpaa han fik besked om fjendernes fredelige og stilfærdige adfærd.

Derpaa fortalte sognefogden, at der var ankommen en lignende trup kosakker til Felsted ad vejen fra Kliplev, ledsaget af en bonde, de havde tvunget til at være deres vejviser.

»Jeg er af den mening«, sagde den unge sognefoged og selvejerbonde, »at vi bør slaa russerne ihjel lige saa hurtigt de naar frem. Saadanne smaa fjendtlige afdelinger kan vi med lethed overvinde. Vi gør ingen fanger, de bliver os kun til besvær, vi slaar dem ned for fode og dræber dem!«

Det store flertal af bønderne var ikke stemte for sognefogdens forslag. Kun en af karlene, en forhenværende dragon ved navn Jørgen Rytter, som var halv invalid efter et saar han havde faaet under stormen paa Stralsund i 1809, stillede sig ivrigt paa sognefogdens side.

Men nu traadte Jes Peter frem, rømmede sig og sagde: »Vi har nu hørt sognefoged Iversens mening og hans opfordring til at tage en kamp op med de fremrykkende fjender. Men inden vi skrider til handling bør vi vel overveje, hvad der tjener os selv og vort land bedst. Jeg forstaar vor sognefoged og jeg agter hans mod og hans gode fædrelandske sindelag. Gid vi havde mange mænd som han! Men Iversen er ung og ilter. Lyt nu ogsaa til røsten fra en mand, der vel ikke tør regne sig til de gamle, men som dog sidder inde med nogen erfaring.

Sognefogden taler om, at vi sagtens kan magte de smaa flokke, som nu er ankomne, men vi bør være klar over, at det kun drejer sig om patruljer, som vel nærmest er udsendt som flankedækning for den fremrykkende rytterhær. Vi ved, at afdelinger af de Horsens-ryttere endnu for et par dage siden laa i kvarter paa herregaardene Grøngrøft, Kiding og Skovbølgaard. De danske forposter er sikkert ikke langt borte endnu, og der staar afdelinger paa Als, som endnu ikke er overførte til Fyn paa grund af isvanskeligheder. De fjendtlige fortropper vil sikkert vide at optræde med stor forsigtighed. Deres opgave er kun sikringstjeneste, og vi behøver næppe at frygte for store udskjelser fra deres side.

Mit raad er, at vi bør holde os rolige saalænge kosakkerne ikke begaar handlinger, som tvinger os til nødværge. Vi kan ikke vende krigens gang, selv om vi raadede over større styrker. Vor hær er efter al sandsynlighed nødt til at opgive kampen nu, og det kan den gøre med æren i behold, da den gik ud som sejrherre af de sidste kampe. Men nu staar vi ene over for en tidobbelt overmagt, uden en eneste forbundsfælle.

Efter at Jes Peter havde talt, faldt der ro over bønderne det var øjensynligt, at de forstandigste blandt dem delte hans mening.

Men sognefogden udbrød ubehersket og harmdirrende: »Saa du mener, Jes Peter, at vi skal finde os i den uret, man byder os, at vi fejgt skal opgive kampen og maaske give afkald paa halvdelen af vor konges lande! Nej, det skal aldrig ske!«

Jørgen Rytter traadte hen ved siden af sognefogden og udbrød med patos, idet han hævede sin højre, lemlæstede haand: »Jeg holder med Iversen. Lad os kæmpe til sidste mand!«

»Det er let nok sagt«, svarede Jes Peter sindigt, »men du har jo selv været med ved Stralsund, Jørgen, og set hvorledes det gik den tyske major Schill og hans frikorps, disse patrioter, som ville rive Tyskland ud af Napoleons klør. De blev ynkeligt nedmejede af vore regulære tropper. Jeg gentager, at det er meningsløst og til ingen nytte at begynde en snaphanekrig nu paa dette tidspunkt.

Og til sognefogden vil jeg endnu sige dette, at han som sognets første mand ikke blot kan tage hensyn til sine følelser, men først og fremmest bør betænke, hvad der tjener sognets, fremfor alt, vore kvinders og børns vel.

Jes Peters kloge og besindige tale havde gjort et dybt indtryk paa bønderne, som i forvejen ingenlunde brændte af kampiver, og da sognefogden spurgte, hvem der var rede til at følge ham, var Jørgen Rytter den eneste, som meldte sig.

Saa klog var den unge sognefoged dog, at han indsaa, at han maatte bøje sig for kendsgerningen, og da man øjnede en ny, lidt større rytterpatulje i anmarch, lod han sig bevæge til at skjule sin bøsse i det nære krat.

Den ny trup kosakker passerede lige som den første, snekasterne uden at forulempe disse. De rettede kun nogle ord, som ingen forstod, til bønderne.

Lige vest for Felsted by, i læ af træerne, som omgav sognefogdens gaard og præstegaarden, havde der ud paa eftermid-

dagen samme dag lejret sig en deling af kosakkernes forposter. De havde antændt et mægtigt baal i sneen, til hvilket der var slæbt brænde fra de nærliggende gaarde. Desuden havde de sultne krigsmænd rekvireret en del fødevarer, samt slagtet en af sognefogdens køer, hvilken nogle mænd var i færd med at stege paa spid over ilden. Iøvrigt havde kosakkerne ikke forulempet nogen.

Da mørket faldt paa, frembød lejren et fantastisk skue med ryttere og heste lejrede om det lunende baal, som sendte gnister langt op i luften. Landsbyernes bygninger var dog ikke udsat for nogen brandfare, da russerne havde lejret sig i læsiden af landsbyen.

Sognefoged Iversen gik rastløs og raadvild omkring, systende med mange planer, men da kosakkernes anførere øjensynligt lagde mærke til og overvaagede hans færd, vovede han ikke at fjerne sig fra gaarden, for om muligt at faa sendt bud videre om fjendens ankomst og dens stilling.

Ud paa aftenen savnede man imidlertid Lisbeth Jørgensdatter. Man søgte forgæves efter hende, da man frygtede, at hun var bleven forulempet af kosakkerne. Men hun var og blev forsvunden.

Lisbeth havde nemlig stiltiende sneget sig bort og begivet sig ud til Jes Peters kaadnersted. Baade han og Ellen blev overraskede ved at se hende under disse omstændigheder, men endnu mere forbavsede blev de, ja, i første øjeblik næsten skrækslagne da hun meddelte dem sin hensigt, at begive sig til de danske forposter, at søge forbindelser med de danske bagtropper, for om muligt at overtale disse til at overrumple og fange den russiske styrke, som var ankommet til Felsted by.

Da Jes Peter først havde sundet sig lidt, sagde han: »Ja, din plan er forsaavidt ikke saa tosset. I hvert fald mener jeg, at det er vor pligt at underrette de danske rytterstyrker, som endnu maatte være her paa egnen, om fjendens ankomst her til Felsted sogn og om deres antal og stillinger, hvis vi da i det hele taget kan opnaa forbindelse med vore egne soldater. Men dette er jo mands gerning; og i alt fald skal du ikke gaa ene. Jeg følger med dig«.

»Det er heller slet ikke min mening at gaa« svarede Lisbeth, »og det nytter ikke at du følger med. Din plads er i aften hos Ellen og børnene. Men jeg vil bede eder om at laane mig nord-

baggen, naar jeg først sidder paa dens ryg, vil ingen af kosakkerne kunne indhente mig, om de opdager mig.

Ja, jeg ved, at det er meget jeg forlanger af jer, at I skal sætte eders hest i vove, den, der ikke findes mage til i sognet, men naar jeg vover min trøje, maa I vove hesten. Det er for vor konge og vort land, vi vover dette, det er maaske højt spil, men med Guds hjælp skal det lykkes«.

Efter nogen snakken frem og tilbage fik Lisbeth sin vilje. Jes Peter var nok en forsigtig mand, men han var besjælet af en lige saa brændende fædrelandskærlighed som sognefogden, de to var blot af forskelligt temperament. Hvor den ene ville buse paa, gik den anden frem med omtanke og kløgt. Han gav oplysning om at der lidt øst for hans kaadnersted, ved Drysvad, laa en lille russisk feltvagt paa maaske en halv snes ryttere. Pigen viste, at der stod en lignende feltvagt ved Møgelvad, syd for Felsted. Jes Peter raadede til, at hvis det lykkedes Lisbeth at faa forbindelse med de danske styrker, da at bevæge dem til en overrumpling af den russiske feltvagt ved Drysvad, den laa mest udsat og terrænet der var gunstigt for at nærme sig russerne paa nært hold uden at blive opdaget. Jes Peter tvivlede om, at de danske ryttere havde saa stor styrke i nærheden, saa de kunne give sig i kamp med hele kosakstyrken i Felsted. Ellen var ikke den der søgte at holde hverken sin mand eller Lisbeth tilbage, det var et mærkeligt trekløver at se disse tre sidde ved en tællepraas og i fuldt alvor lægge raad op, hvordan de kunne være med til at fange nogle russere.

»Men hvordan vil du komme forbi kosakkerne, uden de opdager dig« spurgte Jes Peter.

»Det har ingen nød«, mente pigen, »er jeg først paa hesten, saa rider jeg nordpaa i en stor bue uden om russerne. Det skal jeg nemt klare, den side af sagen er den mindste. Værre er det at finde frem til vore soldater, men jeg skulle ikke tage meget fejl, om ikke der endnu ligger nogle kyradserer paa herregaarden Bøgeskov, mellem Bovrup og Avnbøl«.

Lisbeth fik nu et par hjorteskindsbukser paa, et par ridestøvler og en vadmelskofte uden paa sin egen trøje, hvorefter hun kom paa ryggen af nordbaggen. Hun var fra barn af en dygtig rytterske, hendes far, der selv havde tjent som rytter, sagde om hende, at hun sad i saddelen som nogen dragon.

Det var en let sag for hende at passere nord om kosakkernes feltvagt og vedetter. Nordbaggen viste sig som en fortrinlig ride-

hest. Med den største lethed travede den gennem sneen og forcerede enhver hindring, naar ridtet gik tværs over marker og hegn. Den kække rytterske traf paa danske soldater før hun ventede. Midt i Bovrup by blev hun anraabt af et par kyradserer, som var ude paa rekognoscering, da de havde faaet færten af kosakkernes nærhed. Til at begynde betragtede kyradsererne hende med mistro, men hun fik dem snart oplyst om sagens vigtighed, saa de tog pigen med til en feltvagt mellem Bovrup og Bøgeskov. Efter nogen forhandling fik hun vagtmesteren interesseret i hendes plan, saa han gik ind paa at forsøge et angreb paa kosakkernes forposter, hvis hun selv ville ledsage dem som vejviser. Dette var Lisbeth straks med paa.

Vagtmanden var af den slags, som ikke var bange for at vove trøjen, og han overskred heller ikke sine instrukser ved for eksempel at overrumple en russisk feltvagt eller patrulje. Paa hans spørgsmaal, om den paagældende feltvagts størrelse, oplyste Lisbeth at den bestod af en halv snes mand.

»Jeg har otte ryttere til raadighed, selv er jeg niende mand, saa styrkeforholdet er lige«, sagde vagtmesteren.

Ad en anden omvej, end den hun var kommen, førte den kække pige kyradsererne i ryggen paa den fjendtlige feltvagt ved Drysvad. Vagtmesteren bød sine folk undlade brugen af skydevaaben, men hugge ind med sablerne. I læ af et lille krat naaede de danske ryttere nær ind paa kosakkerne inden de opdagedes. Som en stormvind var kyradsererne saa over russerne og kampen blev kort. Kun enkelte af kosakkerne naaede at komme i sadlerne, et par af dem blev hurtigt gjort ukampdygtige, en dræbt af et sabelhug, der næsten havde kløvet hans pande. Et par russiske vedetter kom ilende til, tilkaldt af larmen, den ene af dem maatte overgive sig, mens den anden undslap, idet han affyrede et alarmskud for at varsko hovedstyrken.

Vagtmesteren skyndte paa sine folk for at komme afsted med fangerne. Efter samraad med Lisbeth valgte han tilbagevejen syd paa gennem krattet, samme vej, de danske ryttere var kommen, mens han befalede den trompeter, som ledsagede dem, at ride mod nord og blæse en fanfare, for at iede russerne paa vildspor. Et gammelt fif, som ofte er blevet brugt.

Lisbeth erklærede resolut, at hun ville ledsage trompeteren, da han uden hendes hjælp sikkert ville blive kosakkernes bytte. Da kyradsererne var ude af syne, red de to nord paa over mar-

kerne. Trompeteren satte hornet for munden og blæste en munter ryttermarch. Den lille nordbagge dansede afsted gennem sneen med sin lette rytterske, saa hendes ledsager havde svært ved at følge hende. For Lisbeth var det en herlig leg. Hun var stolt over, at deres kup var lykkedes, og nu skulle hun sørge for, at kosakkerne heller ikke fangede trompeteren, lige saa lidt som hende selv. De hørte snart kosakkerne bag sig, enkelte skud affyredes efter dem, uden at kuglerne ramte. Da de var naaet midtvejs mellem Svejrup og Varnæs, holdt de hestene an og saa sig tilbage. De forfølgende kosakker holdt stille og sendte et par ryttere forrest. De var tilsyneladende bange for at falde i et baghold. Trompeteren affyrede begge sin pistoler, hvilket havde til følge, at de to kosakker, som fulgte dem, blev holdende stille.

Lisbeth og hendes ledsager red videre, saa hurtigt hestene formaaede, og snart havde de rystet forfølgerne af sig. Inden længe naaede de frem til den bondegaard mellem Bovrup og Bøgeskov, hvor den danske feltvagt havde sit kvarter. Denne havde i mellemtiden faaet forstærkning, og omtrent samtidigt med Lisbeth og trompeteren ankom vagtmesteren og hans folk i god behold med deres fanger, syv mand og lige saa mange heste. De blev modtaget med jubel og hurraraab af kammeraterne, og af nogle bønderfolk, som var kommen til stede. Ikke mindre ros fik Lisbeth for hendes kække bedrift. Man ville beholde hende paa vagten, saa hun og hesten kunne faa hvile efter det anstrengende ridt, men hun svarede, at hun tog hen til sin gudmor, som boede i nærheden.

Trompeteren ville ledsage hende derhen, og det fik han lov til.

»Du er en kæk pige«, sagde trompeteren til Lisbeth, da de var kommen til hest igen. »Dig kan jeg godt lide«.

»Jeg kan for den sags skyld da ogsaa lide dig«, svarede Lisbeth, »du har i aften vist, at du er et mandfolk med mod i brystet. Det ville have gjort mig ondt, hvis kosakkerne havde faaet fingre i dig, eller skudt dig«.

»Hvor har du hjemme, og hvad hedder du?« sagde hun videre efter nogen tavshed.

»Mit navn er Niels«, svarede han, »andet navn gav præsten mig ikke, da han døbte mig. Ved rytterne kalder de mig Niels Darum, fordi jeg er fra en by, som hedder saadan. Min far har jeg aldrig kendt. og min mor døde da jeg var lille«.

»Det var da ondt for dig«, sagde Lisbeth. »Min morfar hed ogsaa Niels, han var fra Mors. Han naaede at blive skolemester og landmaaler i Tombøl.

»Det var da altid noget«, mente Niels. »Jeg er kun rytter og trompeter, men jeg kan ogsaa spille paa klarinet og valdhorn.«

»Se, nu er vi her, hvor gudmor Maren bor«, udbrød Lisbeth, saa faar du have saa mange tak for godt følgeskab«.

»Egentlig fortjener jeg et kys for den tur«, mente Niels, mens han bøjede sig ud over hesten mod hende.

Lisbeth var ikke snerpet, hun gav ham to.

»Det var et koldt kys«, sagde pigen, »træffes vi atter, skal du faa et, som er varmere«.

»Det kunne hændes«, mente Niels. — Saa red han tilbage til feltvagten.

I kosakkernes lejr ved Felsted blev der stor opstandelse, da den blev alarmeret om danskernes angreb. Ankomne til Drysvad fandt de en død kosak og en saaret hest, samt spor af kampen, der havde fundet sted. Der hørtes en ryttermarch blive blæst, den fulgte kosakkerne, men opgav snart forfølgelsen. De var ikke mange, og de var uvidende om danskernes styrke.

Følgen blev, at hele kosaklejren ved Felsted ud paa morgenstunden trak sig tilbage til Assenholm, hvor man gik i bivuak. Et par feltvagter blev etableret ved Hostrupkrat og vest for Felsted. Saadan slap man fra kosakkerne i Felsted den gang. —

En uges tid senere naaede der rygter til egnen om, at der var sluttet fred i Kiel, og at Danmark havde afstaaet Norge til Sverige. I stedet for skulle Danmark have Pommern. Men hvad skulle man med Pommern? Det kunne folk ikke forstaa.

Jes Peter ude paa Felsted Østermark mente dog, at det nok skulle passe med freden i Kiel.

Nogle dage senere drog kosakkerne da atter sydpaa, og de Horsens-hestfolk, som havde ligget paa Als, drog hjem til deres garnisonsby, som de ikke havde set i lange tider. Vintersolen spejlede sig i blanke kyradser og hjelme, da de danske ryttere red gennem Felsted. Det var et stolt syn. Folk ymtede ogsaa om, at Napoleon skulle have udtalt, at hvis han havde sit eget infanteri, det danske kavalleri og det svenske artilleri, saa ville han kunne erobre den hele verden.

Men det svenske artilleri kom han til at mangle.

Sammen med de danske ryttere kom Lisbeth hjem til Fel-

sted. Hun havde fundet det for klogest at blive hos gudmor Maren, saalænge kosakkerne var i landet. Det kunne tænkes, at disse havde haft noget at afregne med hende, hvis hun faldt i deres klør. Men hjemme i sit fødesogn blev Lisbeth fejret som en heltinde. Hendes husbond havde gerne kysset hende af bare henrykkelse, ligesom Niels Darum, trompeteren havde kysset hende hin aften; men det turde sognefogden ikke af hensyn til sin unge kone.

Et par aar efter kom der en dag lige inden rughøsten en karl med tværsæk paa nakken og en kæp i haanden til sognefogden i Felsted og spurgte ham, om der maaske der i gaarden opholdt sig en pige, som hed Lisbeth.

»Det kunne vel være, at der var det«, mente sognefogden, idet han mønstrede manden, der kunne se ud til at være mellem 30 og 40 aar, og som var tarvelig, om end ren og ordentlig i tøj. »Hvad vil du forresten hende, og hvor er du fra, god karl?«.

»Det var flere spørgsmaal paa en gang«, sagde denne. »Jeg er vester fra, fra en landsby, som hedder Darum, mit navn er Niels, og jeg kan spille.«.

Det mente fogden var en daarlig haandtering i disse flove tider, og det kunne næppe føde sin mand. »Men du fortalte mig ikke, hvad du vilde Lisbeth.«.

»Hun lovede mig et kys, sidst vi traf hinanden. Det er nu over to aar siden.«.

»Det var da en lang vej at gaa for saa lidt«, mente sognefogden. »Men saa skulle du vel aldrig være den trompet, som spillede op til dans for kosakkerne ved Drysvad?«.

»Det kunne godt tænkes, at det var mig«, svarede karlen med et lunt smil.

»Hvis saa er, saa vil jeg gøre bryllupsgildet for dig og Lisbeth, hvis hun da ikke har glemt det kys, hun lovede dig sidst«, sagde fogden lige saa lunt.

»Det faar vi se«, mente Niels, »hvis jeg faar en kurv, saa er der andre piger.«.

»Du er lidt kort for hovedet«, sagde fogden, »vel er der piger nok, men ikke alle som Lisbeth. Men hvis du har lyst, kan du jo blive her og hjælpe os med høsten, saa kan du og Lisbeth altid snakke om tingene.«.

»Det var et godt tilbud«, sagde karlen.

Han blev i sognefogedgaarden, det viste sig, at han havde

godt haandelag og forstod sig paa andet end at spille, skønt det, at han havde tjent som rytter og trompeter i 14 aar.

Lisbeth havde ikke noget imod, at han blev, hun var gammel nok til at giftes, og saa skulle man ikke vrage enhver bejler. Man kunne da let blive gaende som pebermø, og det var der ikke meget ved.

Der blev nu intet jag med det bryllup, den gang havde folk tid nok, ogsaa til at vente. Det viste sig, at Niels havde et par hundrede daler i lommen, som han havde faaet af den bonde i Darum, for hvem han havde stillet som rytter. Rigtignok var det af de ny rigsbanksedler, og de var ikke saa meget værd som sølv, men lidt er altid bedre end intet.

De Felsted bønder havde udmarksjord nok liggende til liden eller ingen nytte. Efterhaanden som bønderne fik deres fæsteforhold ordnet, saa de blev selvejere eller arvefæstere, solgte de en del af deres udmarker. Der var baade skovløkker og hede- eller mosejord. Sognefogden tilbød Niels en lod af sin og naboernes skovløkker for en billig pris, men Niels var vester fra, han foretrak den magre hede- og mosejord, den var endnu billigere, og kostede næsten ingenting.

Saa gik Niels i lag med at bygge paa sin magre lod, og han gav sig god tid. Det hastede ikke saa stærkt; naar man havde været soldat i fjorten aar, saa havde man lært at vente.

Der gik endnu en sommer, og en vinter til, inden Niels havde faaet hus rejst i udmarken. Det blev ikke noget palads, men der var plads til folk og fæ, og der var ingen prioriteter paa ejendommen, dem kendte man ikke meget til dengang. Man havde mere end nok i at svare skatter og afgifter. Af disse hvilede der iøvrigt heller ikke mange paa Niels' og Lisbeth's ejendom.

Sognefoged Iversen holdt ord og gjorde bryllupsgildet for Niels og Lisbeth. Det holdtes en dag i den fagreste vaar, da skoven stod i sit fagreste skrud og gøgen kikkede i moserne. Det var et gilde, som der længe blev talt om, og blandt bryllupsgæsterne savnede Lisbeths gode venner, Jens Peter og Ellen, selvfølgelig ikke.

Om Niels Darums og Lisbeths senere liv og virke kan kun berettes, at de førte et lykkeligt og fredeligt liv paa deres lod i udmarken. De fik en datter, som slægtede forældrene paa, andre børn fik de ikke. Niels tog hvert foraar og efteraar til sin

fødeby og fulgte derfra med en drift stude til Holsten og Hamborg, fra hvilke ture han vendte hjem med en skilling paa lommen, og ofte med et silkeklæde eller anden pynt til Lisbeth og datteren. Slige smaating smuglede han gennem tolden, saa de blev billigere. Om sommeren arbejdede han i mosen. Avlen paa deres lod gav dem det nødvendige til føden. Niels var en flittig og sparsommelig mand, og det kendtes stadigt paa ham, at han var vester fra. Folk sagde om ham, at han kunne trives paa en sten, om det var nødvendigt. Ved bryllupsgilder og andre lejligheder spillede han, og tjente ogsaa en skilling ved dette bierhverv.

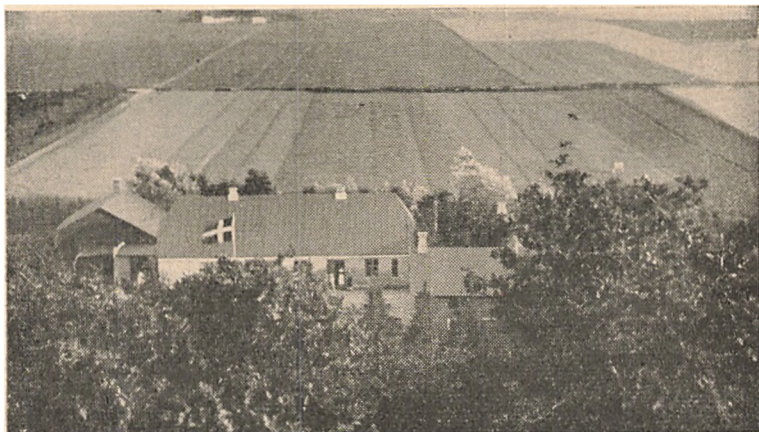
Mads Væver, som var sognets første spillemand og dirigent i landsbyorkestret, paastod rigtignok, at Niels havde lidt vanskeligt ved at holde takten, men Mads stillede ogsaa lidt store krav til sine medspillere. Dristede han sig til at fremkomme med en kritik over for Niels vedrørende hans musik, svarede denne blot, at han havde spillet op til dans de steder, hvor Mads ikke havde været med, blandt andet da han spillede for kosakkerne ved Drysvad.

Saa fandt Mads Væver det bedst at ti stille.

Fordum led sandheden ingen trang,
nu maa han betle mangen gang.

Hier, Just, Ranch
(Kahrig Nidding).

(5)

SKIBELUND EFTERSKOLE

I 1874 oprettede *Knud Pedersen* sammen med sin hustru *Georgia*, f. la Cour, Skibelund Efterskole. Mange hundrede af skolens elever, hvoraf de fleste var sønderjyder, fik under det tyske fremmedherredømme gennem skolen og forstanderparret en paa-virkning, som den tyske skole hverken ville eller kunne have givet dem.

Skibelund skabte sin egen historie; ogsaa gennem de nationale fester — grundlovsdagen og de kirkelige sommermøder — hvor tusinder af kvinder og mænd og børn fra sydfør Kongeaaen var stævnet sammen. Aldrig har Dannebrog vajet festligere end med Skibelund krat som baggrund.

Mange af os Skibelund drenge og piger tog gode minder med sig efter skolens afslutning, og de bevarede hele livet igennem.

Indtil nu har efterskolen været i slægtens eje. I 1909 overlod Knud Pedersen forstanderhvervet til sønnen *Kristian* og datteren *Maria la Cour Pedersen*, og efter deres død overtog datteren *Elisabeth* og svigersønnen *Tage Dørup* forstanderpladsen. Da dis-

se i sommeren 1952 overtog Ringe Fri- og Efterskole, besluttede en kreds af mænd at oprette den selvejende institution »Skibeland Efterskole«, til hvis formand pastor Dons Christensen, Askov, blev valgt.

— Det er maaske lidt vemodigt at tænke paa dette skifte. Men den betydningsfulde gerning, som Knud Pedersen og slægten efter ham fik den lykke at fuldføre, vil mindes med tak, og arbejdet til gavn for dansk ungdom vil fortsættes i fortidens spor.

Niels Hansen.

»Ogsaa jeg føler en saadan indskrænking i den naturlige ret til dannelse i modersmaalet som pinlig og kan kun betragte det som en overspændthed af nationalprincippet . . . Efter min overbevisning ville det være i Tysklands sande interesse frivillig at afstaa det omraade til Danmark, hvis grundstok er anerkendt dansk«.

Professor Euchen
(Brev til prof. H. Høffding 1896).

JØRN KRYBSKYTTES

Alibi

— Halt! Wer da?

Det var den tyske gendarm Cummerows stemme, Gendarmen sad skjult i en tykning ude i Lakjær skov, og en halv snes skridt fra ham laa en dejlig raabuk, der var falden for en krybskyttekugle natten i forvejen. Dette var der tilgaaet gendarmen anmeldelse om. Man vidste godt, at det var Jørn Krybskytte, der havde været paa spil. Man vidste ogsaa, at han med endnu større snedighed end ræven forstod at undgaa saksen, men denne gang ville han nu komme til at sidde i den. Det var den tyske gendarms tilstedeværelse dog en borgen for.

Jørn Krybskytte boede i et lille straatækt hus, der laa i et idyllisk sving ved Kobberholmvejen ganske kort fra Lakjær og Gammelskov. Et helt ideelt sted for en mand, der drev Jørns profession. Ja, ja, krybskytteriet var nu ikke hans egentlige profession. I dag ville vi sige, at det var hans „hobby“. Jørn var arbejdsmand med brøndgravning som speciale. Hans krop var smidig, han kunne løbe som en hind og klatre som et eger. Naar der skulle tænkes paa de høje herregaardslader, og der ingen udstikker var at faa til at klare arbejdet i de store højder, da gik der bud efter Jørn. Han kunne endog arbejde deroppe uden stillads. Med den ene haand hægtede han sig fast til lægter og spær, medens han med den anden førte naalen ud og ind.

Naar natten sænkede sig over den skovrige egn, da kom krybskyttenaturen op i ham. Han maatte af sted ud

at se til sine fælder og snarer. Bøssepipen stak ned i det ene bukseben, medens kolben laa under vesten, og det stykke vildt, han fik paa kornet, det maatte bide i græsset. For en god skytte det var han ogsaa.

Jørn Krybskytte kendte vildtets veje, og han vidste saaledes nøje, ad hvilke stier den store buk færdedes. Han vidste ogsaa, at den ville komme frem i en bestemt skovlysning, naar det gryede af dag. Og her laa han saa en morgen. Alt gik som efter et fastlagt program. Da det begyndte at lysne, kom bukken frem af tykningen. Den stak næsen i vejret og indsugede med velbehag den friske morgenluft. Saa luntede den nogle skridt lige hen mod Jørn, der havde sin bøssepipe rettet mod den. Med ét gjorde den en drejning, saadan at den fik siden til. Og saa faldt skuddet. Kuglen ramte lige i hjertet. Jørn Krybskytte fik i en hast sit bytte slæbt ind i skovtykningen, og dækkede det til med vissent løv. Saa stak han bøssepipen ned i buksebenet, knappede vesten til over kolben og slentrede hjemad.

Men skuddet var bleven hørt. Egnens jægere foranstaltede en undersøgelse og fandt den nedlagte buk. Og saa gik der bud til gendarm Cumberow i Ullerup. Man vidste jo, at Jørn den følgende nat ville hente sit bytte.

Gendarmen sad som paa naale. Jo, der var ingen tvivl. I det klare maaneskin kunne han tydeligt kende krybskyttens karakteristiske skikkelse, der kom lige hen imod ham. Nu gjaldt det om ikke at handle overilet.

Men med ét gør Jørn kort omkring, udstøder et forskrækket hyl og flygter i vild fart. Da er det, gendarmen træder frem:

— Halt! Wer da?

Nu skal her indskydes, at gendarmen ikke var klar over Jørn Krybskyttes særlige list, der bestod i altid paa skrømt at blive forskrækket, naar han ved nattetid nær-

mede sig sit bytte. Det var bare et trick til at afgøre, om luften var ren. Var der nogen, der reagerede, da var det bedst at komme af sted, og skulle han end blive nappet, da var der jo ingen, der kunne bevise, at det var det skjulte vildt, han var ude efter.

Men da Jørn Krybskytte var udenfor gendarmens skudvidde, var pikkelluemanden klar over, at han havde faaet en lang næse. Det var nytteløst at optage forfølgelsen. Naa, han havde da genkendt krybskytten, det maatte vel være nok. Han saa paa sit ur, der viste præcis 11, og saa gik han hjem.

Næste dag udfærdigede han sin rapport.

Men Jørn Krybskytte tog sine træsko i haanden, og som en hind løb han over marker og diger mod Graasten. En kvart over 11 stod han og dinglede som med en ordentlig kæfert i kroporten hos Jebsen i Graasten.

— Hik - -ik va æ e klok, spurgte han staldkarlen. Denne saa paa sit ur:

— Den æ godt ellaa, Jøen, men no maa do vest helle se aa kom jem.

— Gendarmens rapport landede hos anklagemyndigheden, og tiltale blev rejst.

I rettens skranke mødte Jørn Krybskytte saa uskyldren som et lām. Det var ham aldeles ubegribeligt, hvordan en saadan sigtelse kunne rejses mod ham.

— De blev genkendt af gendarmen, sagde dommeren og fæstede blikket stærkt paa ham. Hvad foretog De Dem den paagældende aften?

— Jørgen slog blikket i jorden:

— Mæ skam aa meld — æ va fuld.

— Har nogen set Dem i den tilstand den paagældende aften?

— De ve'e æ et, faa æ va plakatfuld, men e poetkael ve Jebsen hæ faatoel mæ e e bachedde.

I næste retsmøde mødte gendarmen og staldkarlen som vidne i sagen.

Den første forklarede, at han den paagældende aften klokken 11 havde genkendt Jørn Krybskytte ude i Lakjær skov, hvor han kom for at hente sit bytte.

Den anden udtalte under eds tilbud, at han paa samme tid havde set Jørn Krybskytte i Jepsens kroport med et saadan kæfert, at han ikke vidste ret meget til sig selv.

Paa dette grundlag turde selv en brøsig amtsdommer ikke andet end afsige frifindelse.

Jørn Krybskytte gik ikke i saksen. Han havde sit alibi i orden.

Til sejr og lykke blev Volmer født,
men sorgløs mand har ej levet;
thi lykken kan vendes om til nød.
Det staar i stjernerne skrevet.

B. S. Ingemann
(Valdemar den store og hans mænd).

JYLLAND PAA LANGS

AF CHR. DEMUTH

Biler er altsaa vejen til rendyrket monomani og deraf følgende uhelbredelig ensomhedsfølelse. — De gør os mennesker til højst en fjerdedel af et firspand, og samfundsfølelsens ædle drifter forsvinder ganske og aldeles, patentegoismen blomstrer og sætter onde frugter. Hvad sagde ikke salig Edison: Bilen er den opfindelse, der rigeligst befordrer menneskelykken. For nu tager skabningens herre hele familien med sig i sin carr og forsvinder med den ud i ensomheden! — Som om det var noget maal at stræbe efter for væsener, hvis udvikling mod uanede højder netop stræber mod ideel afhængighed af den larm, vi i fællesskab er i stand til at frembringe? — Naa, lyspunkter skimtes selv i det sorteste mørke: Hvilken nytte skulle man have kunnet afvinde medborgerskolerne før denne bilismens nedbrydende indsats? — Og hvad skulle i saa fald disse medborger-idealister have opholdt livet ved? — Ny vej- og benzinskat til deres pensionering var blevet følgen. —

Nej, hvis man gennem aar af sit liv har vænnet sig til at rumle landet rundt i saadan en lille æske, hvor man selv bestemmer, hvilke sardiner man vil lagres imellem, og man saa pludselig en dag dumper ind i et af Terkelsens komfortable jernbanetog, saa opdager man, hvilket fattigt og ensomt menneske man er blevet. — Her ruller en hel prøvekollektion af Danmarks mest forskelligartede befolkning gennem landet, og du kan for en billig penge gaa ind og tage det hele i øjesyn — og ikke som paa en anden forbenet, fortidig udstilling med en alt for dyr entré for den, der kun vil have et lille overblik, og alt for billig for den, som rigtig vil se det hele efter i sømmene. — Nej, man betaler her for den tid, man opholder sig paa udstillingen, — saa genialt er det hele indrettet, — rationelt demokrati! — Vælg derfor et bumletog. Det giver mest for pengene!

Altsaa: Vi bestiger toget i Danmarks sydligste stationsby, tillige den mest kosmopolitiske. Uniformer i alle modeller og farver overskygger næsten civilisterne; babylonisk sprogforbi-

string forvirrer én, saa man knap husker, hvilket af dem der er ens modersmaal. Omsider beroliges man ved den opdagelse, at man ogsaa klarer sig med jydsk. Adskillige af de uniformerede bestiger pludselig toget, da det sindigt sætter sig i bevægelse. Adskillige allerede anbragte medpassagerer blegner ved at se ogsaa gul-tressede kasketter entre waggonerne. Nogle havde allerede begyndt en hoverende ihukommelse af forskellige mystiske gemmesteder i kufferter, hemmelige lommer og forjættelsesfulde kroge under kupébænkene. — Hvor saligt at sidde her med den reneste samvittighed mellem denne flok af syndere!

Mens toget sindigt i decembertaagen, saa vaad som et regnskyl, arbejder sig frem over det flade land mod Tinglev, forstaar man, at de uniformerede ikke gør denne tur gratis et par gange i døgnet. — Dette typisk danske julevejr har beklagelig nok endnu aldrig fundet vej til et julekort — ikke nødvendigt heller; for vi kender det alle, hvorimod det med den hvide, diamantglimrende sne vækker drømme, hvis virkeliggørelse vi aldrig saa.

Ved den om fordums storhed saa smagfuldt mindende station støder rejsende til fra øst og vest, og kupeerne fyldes til gemytlig trængsel, — jo, for de gul-tressede forsvinder, og det faretruende nervøse sammenbrud glider jævnt over i et begyndende julehumør, — enten man nu har reddet skindet eller har maattet betale det. — Mulighed for et virkeligt folkefællesskab anes. Mystiske godter i poser og flasker hales frem fra lommer og dobbeltbundige kufferter og deles gavmildt mellem medborgerne.

Man begynder i ro at betragte de udstillede kunstværker. — Jo, for de rullende kulisser, Terkelsen har opsat om udstillingen, er valgt med megen psykologisk sans og omtanke: ensformige og stilfærdige, mens man endnu føler sig ny og usikker. De hidser ikke nysgerrigheden og spreder ikke opmærksomheden.

I Røde kro losses adskillige udstillingsgenstande af; men inden man ret har faaet begyndt at brede sig, vælter en ny strøm ind fra det halve land med elektricitetforsynende Aabenraa. — Mærkelig at de aabne a-er i sproget er blevet saa fladtraadte bag de skovklædte bakker; men de er hyggelige og forlader ikke øret, hvis de først gennem det har fundet vej til et eller andet af de fire hjertekamre! —

Der er blevet saa megen plads i vor kupé, at en bringesværmand faar lempet sig selv og sin lidt visne mor ned i en krog. Af hendes let forkalkede smaasnakken fremgaar det, at de er

paa julerejse til en datter i Kolding. Hun falder snart hen i stille selvbetrægtninger; men pludselig farer hun op: »Jes, du fik vel da laaset æ dør, Jes?« — »Jo, mor, æ nøkel er her«. — »Jamen hvordan var' et — kom æ ud-e?« — Hun beroliges, mens han ængstelig spejder efter spottende fnis, men kun møder venlige smil, der røber bevidstheden om, at det snart er jul, og at hun ogsaa har været ung engang.

I Vojens er der temmelig fredeligt. Haderslev beholder selv sine folk, eller de ruller til og fra ad det insektsamlende edderkoppespind af cementveje, som har byen til centrum.

Efterhaanden som man finder sig til rette mellem mannequin'erne og maaske nu og da fatter en lidt for indgaaende interesse for nogle af dem, sørger Terkelsen for erotisk spredende afveksling i landskabsbillederne, som ruller forbi. — Mørket skjuler taagen, og man kan i fantasien sætte julekortet ind i rundhorizonten. — En brat og uventet slingren faar én til at se ud, og man ser Koldinghus rulle forbi. Man studser ved at se taarnruinen helet ved hjælp af lyseffekter. — Det billede, man tidligere har fantaseret sig til ved at se paa ruinen, var maaske nok skønnere; men dette er jo sikkert rigtigere, og saa maa man som en god borger finde sig i tingenes tilstand.

Her kommer nye udstillingsgæster ind, — eller er det nye numre paa udstillingen? — Ingen véd det! — Saa genialt er det hele arrangeret, at man næppe længer selv véd, hvor man hører hjemme, — om man er udstillet eller ser paa udstilling.

Men det dufter af jul fra hver nyankommen, og pakker, som hobes op paa alle mulige og navnlig umulige steder, spreder en fælles julesamhørighed og hemmelighedskræmmeri, som ikke kan rummes i en bil mellem i forvejen kendte og udvalgte medrejsende.

Jeg bliver inden længe i familie med en morlil, hvis utalte unger fylder sidegangen og prater om det utrolige, der var at se i en storstad som Kolding. — Jeg bliver edsvoren vidne til alle de kneb, en bondemand har maattet betjene sig af for at faa saa meget for sin trepattede ko, at juledrammen er reddet — for ham altsaa !

Mine ligtorne er efterhaanden saa ømme af mine smaa nevørs og niecers sømbeslaaede selskabssko, naar de absolut maa ind for at betro moderen noget, at jeg finder mig foranlediget til at aflægge besøg i det tilstødende udstillingsrum, og her hører

jeg en rejsende i børnetøj, som saa vist ikke forgæves har rejst landet rundt gennem et par menneskealdre, udtale sig om midt-dage, han aldrig har spist, og hoteller, han aldrig har boet paa, og som aldrig har ligget i det Paris, han aldrig har set, men hvorom han ved saa overdaadig besked. —

★

Denne afdeling virker noget enerverende. Men hvad viser nu ikke kulisserne? — Bakkepartier langs Vejle fjord, der med nedvæltende taagemasser over sig illuderer som de skønneste bjergpartier. Men jeg taler ikke højt om dem! Min handelsrejsende ville straks skære dem ned til usselige muldvarpeskud i sammenligning med de mægtige bjerge, han i sin tid saa i Himalaja, mens de yndige smaabaade, som endnu ligger langs stranden mellem legetøjshøfderne, en skønne dag paa en rejse gennem Vestjylland vil vise sig for den vidtberejste at have været fabelagtige turistdampere paa togt langs en endnu aldrig besejlet skærgaardskyst!

Jeg søger ind i »snapstinget«, hvor alt dufter af materielle nydelser, — dog nej, midt i al denne kødets lyst sidder et par overlevede oxfordmænd og bekender de utroligste og mest intime synder for hinanden over en kop med usandsynlige bjerge af wienerbrød til.

Paa tilbagevejen kigger jeg ind til min handelsrejsende. — Her sidder nu i et hjørne to alvorlige grundtvigianere og drøfter folkets fremtid, mens den vidtberejste forlængst har afluret ex-Farouk alle hans uhumske lurendrejerier — og saa sandelig ikke fortier dem for kupeens øvrige undrende besætning. —

I Horsens stiger et par cyklebeklemede herrer ind. — Da det endnu er saa omstændeligt at faa sin bil med jernbanen, er alle rejsende til og fra Horsens cyklister, idet banegaarden ligger saa langt fra byen, at kun pensionister og andre arbejdsløse kan afse tid til en saadan safari til fods. — Man aner provinsens bredeste gade, men ægrer sig over, at den er saa kort. For at markere, at det ikke er længden, som er bredest, er der anbragt en del fyrtaarne paa tværs. — I det svundne dagslys viser de sig at være selvlysende.

Belysningen paa kulisserne er efterhaanden saa svigtende, at illusionen ikke kan bevares. — Nej, vi rejser altsaa! — Og vi forlader Horsens med en besk smag i munden ved at tænke paa, at vi hver især har muligheder i os for næste jul at være en ensom iagttager ved et af de smaa lys i »slottet« der oppe paa bakken.

I Skanderborg stiger en hund og en drabelig jægersmand ind. De burde begge have siddet blandt dem deroppe i det førnævnte slot, men slap, da man ikke længer risikerer, at de løber paa Svend Fleuron; for saa undgik vi efter deres udseende ikke en ny roman om tænksomme dyr og instinktive mennesker. — Hans historier skal ikke trætte her. De er kendt af alle. Jeg har selv fortalt dem saa ofte. Men i hans mund lyder de alt for sand-synlige.

Havde man ventet lyseffekter i Jyllands hovedstad efter de forberedelser, smaabyerne havde gjort, saa blev man skuffet, — jeg gjorde i alle fald. — Men maaske var Aarhus uden skyld heri; for her ankom selve juleenglen i nyeste og forbedrede udgave! — Hun tog plads lige over for mig uværdige. — Hun havde et par stjerner lige midt i ansigtet, hver for sig skønnere end den, der lokkede flere vismænd paa en eventyrlig rejse fra det fjerne Messopotamien til det i og for sig lige saa fjerne Jødeland for en del menneskealdre siden. — Det er derfor nok muligt, at de kunne tage glansen af den storslaaede illumination, som Aarhus sikkert har haft. Forstaaeligt er det i hvert fald, at jeg fra nu af befandt mig i en kredsning langt mere eftertrykkelig end den værste, noget møl eller gamle Feilberg nogensinde har oplevet! — Tanken om forskellige for længst salige natsværmeres tragiske endeligt forskrækkede mig kun en kort stund. Jeg var hurtigt uden anden tanke end den, som man nu engang ikke gerne giver lydeligt udtryk for i en overfyldt jernbanekupé, selv om det er op mod jul, og selv om man har aldrig saa stor lyst dertil. — Færdig med udstillinger — færdig med udsigter — undtagen altsaa denne evig attraaede gamle og lige nye! —

Kun i en hypnotisk tilstand af fornemmelsen af, at skovensomhed ville være en stor hensigtsmæssighed, naar jeg delte den med hende, saa jeg det fænomen, at der op omkring hver eneste lygtepæl paa perronen i Langaa voksede veritable grantræer, hvis frodighed man efter jordbundens beskaffenhed maatte beundre.

Da de første lys fra det illuminerede Randers dukkede op, sprang englen op ved hjælp af et par pusselanker saa nyskelige, at jeg priste himlen for, at hun ikke havde vinger; for saa havde pakkenusserne vel været hende nægtet.

— og strejfede hinanden baade her og der — —

Det gik pludselig op for mig, at jeg strengt taget ogsaa havde tænkt mig at holde jul i Randers. Resten af billetten gav jeg gladelig afkald paa til fordel for nye baner og broer og andre for mig i øjeblikket svært overflødige ting.

Her stod vi nu under nødbremsen og famlede efter rejsetøj m. m. og strejfede hinanden baade her og dér, hvilket over-

beviste mig om, at roserne paa hendes kinder var ægte — eller fremstillet af daarende plastic.

Jeg fulgte hende gennem et slot af en banegaard ud paa gaden, hvor et lyshav uden lige overvældede mig, — et øjeblik kun, — men da jeg saa mig om, var mine to ledestjerner forsvundet! — Jeg søgte gade op og gade ned i denne af lys fortryllede by. — Snart mente jeg at opdage straalene fra hendes tindrende øjne i det fjerne. — Men nej, — kun kunstigt lys over det hele!

Først langt ud paa aftenen gik det op for mig, hvor djævelsk hun havde handlet ved netop at stige ud i denne forheksede by. Kun hér kunne hendes glans fordunkles, kun hér kunne hun forsvinde ad disse forbandede tretten landeveje plus vand- og jernveje!

Saa vendte jeg tilbage til banegaarden for dog at udnytte min billet til det yderste, før dens gyldighed udløb.

Men at det var den banegaard, vi to for faa timer siden gik ud igennem for at forsvinde for hinanden i en fortryllet by, det ville jeg have forsvoret!

Og én ting tilgiver jeg aldrig Terkelsen: at han ikke havde anbragt en mistelten under nødbremsen!

Chr. Demuth.

Hvor sindelaget ikke har sproget, modersmaalet til rygstød og baggrund, der tabes let det politiske fodfæste.

Jes Jessen
(Skamlingsbanken, 1894).

CHRISTIAN IV OG SØNDERJYLLAND

Blandt vore forlængst hensovede konger er der næppe nogen, der har erhvervet sig en større position i den folkelige bevidsthed end Christian den Fjerde. Helt fra de unge aar stod der en glans om hans navn, som et langt livs mange bristede forhaabninger ikke formaaede at tilsløre. Han havde nu engang det format og den optræden over for høj og lav, som en rigtig konge skulle have, og folket havde derfor let ved at bære over med de menneskelige brist, som han lagde for dagen med en aabenhed, der var særegen for hans joviale og vennesæle gemyt.

Vi er vel altid mest tilbøjelige til at mindes Fjerde Christian for den betydning, han havde for sin hovedstad, men ikke des mindre har vel ingen del af hans riger nydt hans bevaagenhed i større grad end hertugdømmerne. Hans skrivekalendere afspejler endnu fra aar til aar hans idelige færd rundt i sine riger, men det fremgaar ogsaa klart af dem, at han aar efter aar opholdt sig oftest og længst i hertugdømmerne; sammenlagt bliver det til op imod halvdelen af hans regeringstid.

Fra 1619 til 21 boede han hver sommer hos herredsfoged Urban Paulsen i Bredsted. Han noterer udtrykkeligt, at han tog sin seng med fra København for at gøre sig det hjemligt. Fra den lille marskby holdt han øje med det store digebyggeri, der efterhaanden slugte uforholdsmæssig store summer, men kampen mod det lunefulde hav har aabenbart ægget hans enorme virketrang.

Vestkysten bevarede helt op i den høje alderdom en

stor plads i hans hjerte. Det var over denne kyst, der skulle skaffes nye veje til hans riger. Grundlæggelsen af Glückstadt ved Elben er en frugt af disse overvejelser, men indtil faa aar før sin død syslede han med planer om nye havneanlæg. Bredsted og Ballum var længe paa tale, endog i forbindelse med et kanalanlæg tværs over landet fra Flensborg, der som kongens egen by skulle nyde godt af hans forehavender. Men de ulykkelige krigsbegivenheder, som hans fejlslagne udenrigspolitik rodede ham ind i, hindrede disse planers virkeliggørelse.

Karakteristisk for ham var hans store omhu og interesse for dagliglivets mindste smaating. Han holdt nøje regnskab over sit daglige forbrug og optegnede med en enestaaende grundighed sine daglige udgifter til køkken og vinkælder — de var som oftest slet ikke ringe. Ogsaa hans tab eller gevinst i spil lader sig den dag i dag opgøre med største nøjagtighed.

Selv til mælkerummet strakte hans interesse sig. „Mælkefadene har jeg ladet lave noget flade“, sagde han engang til en gottorpsk udsending. „Kan du gætte hvorfor Godske?“. „Ja, naadigste herre“, lød svaret, „fordi Eders Majestæt vil have god fløde“.

Hans nøje omhu for smaat og stort maa dog ikke opfattes som paaholdenhed. Utallige er de tilfælde, hvor han noterer at have givet en daler eller to i drikkepenge. Et levende billede af hans daglige færd finder vi hos den holstenske adelsmand *Ditlev Ahlefeldt*. Han fortæller i sine erindringer, hvorledes kongens mundskænk i Glückstadt havde indbudt en række officerer og deriblandt fortælleren til sig i den kongelige vinkælder som sine gæster.

„Vi var netop i fuld aktivitet, og et glas af den bedste vin, tilmed kongens mundvin, gik tappert rundt, da vi blev var, at døren til den hemmelige vindeltrappe, ad hvilken man fra kongens sovekammer kunne gaa ned i vinkælde-

ren, hvortil kongen selv havde nøglen, blev aabnet, og vi saa kongens lille hund løbe ned ad trappen, hvorover vi blev ikke lidet forskrækkede, da vi jo let kunne formode, at kongen selv ikke kunne være langt borte, men vi tog en rask beslutning, rejste os og drak hver af os med et stort glas i haanden med høj røst paa vor kære herre og konges sundhed, at Gud længe ville holde sin haand over ham og bevare ham — uden at en eneste af os saa hen til vindeltrappen. Den kære konge, der snart havde set og hørt dette ovenfra, blev staaende midt paa trappen og saa til paa legen, indtil skaalen var drukket, og talte os saa til med disse ord: „I kumpaner, lad bægeret blot gaa dygtigt rundt: har I halse, saa har jeg vin, og lad os saa se, hvem af os der holder længst ud“ — og saa gik han atter op ad trappen uden et eneste tegn paa vrede end mindre et unaadigt blik.“

For øvrigt var kongen endnu paa sine gamle dage ikke ked af at tage del i et lystigt lag. Samme Ditlev Ahlefeldt fortæller andetsteds: „Naar man saa salig kongen, der selv var en anselig og svær herre, sidde midt imellem sine tjenerne og stormænd, det være sig om formiddagen i raadet eller om eftermiddagen med bægeret i haand, saa indgød dette syn én i hjertet en besynderlig respekt, kærlighed og frygt for den kære salig herre, der, skønt han drak ofte og fast hver eftermiddag, alligevel om formiddagen nøjagtigt ekspederede sine regeringsforretninger.“

Det indtryk, han gjorde paa denne fornemme mand, har sikkert haft gyldighed hos alle, han kom i berøring med. Overalt optraadte han som den vennesele monark.

I hans skrivekalendere findes et utal af vidnesbyrd om hans færd i vor landsdel. Vi nøjes her med et lille udpluk: 1607 fik spillemændene i Haderslev 1 rosenobel; 1618 købte han „et sejerværk“ af Ludvig Heidtman i Haderslev for 200 daler til svigermoderen Ellen Marsvin; 1619 fik præsten i Breklum 2 rosenobler i faddergave

han stille i Bolderslev „formedelst svagheds skyld“. Her lod han for øvrigt ligesom paa sit kære Haderslevhus foretage en del reparationsarbejder i den særlige kongebolig, der hørte til Bolderslev frigaard.

Men aar efter aar fortsatte han sin rastløse færd rundt i rigerne. I 1629 lod han udbetale 4 daler til færgemanden ved Aarø Sund, fordi han „løb over“ med ham i haardt vejr; en dreng, som bragte nogle jordbær fra Sønderborg, fik en anden gang 1 daler for sin villighed. I 1635 var han paa jagt i den skovrige egn mellem Kolding og Haderslev. Det har aabenbart trukket ud, inden kongen fandt stunder til at afbryde jagten. Han maatte derfor blive natten over hos præstens i Aller. 1642 var han igen ude paa vestkysten. Han besaa da pladsen „straks ved Ballum“, hvor den nye by skulle bygges.

Snart fik han dog helt andre ting at tænke paa. Aaret efter faldt den svenske hær under Torstensson ind i landet. Christian Firtal personificerede da den danske forsvarsvilje. Det kendte historiemaleri med den aldrende konge paa „Trefoldigheden“s dæk, lige som han har rejst sig, efter at en splint havde taget hans ene øje, vil være i frisk minde.

I hvert fald husker man endnu begivenheden i Ballum, idet det var en fisker herfra, der som matros paa kongeskibet manede til fortsat kamp, da kongen haardt saaret var segnet om paa dækket. Efter slaget skal han være blevet belønnet af kongen med et privilegium paa at drive kroeri i sin fødeby.

Man vil efter dette forstaa, at befolkningen i hertugdømmerne fuldt saa vel som i det øvrige land tog del i den oprigtige landesorg, der mærkedes overalt, da den gamle konge i 1648 for sidste gang lukkede øjnene paa Rosenborg slot efter at have styret sine riger i mere end en menneskealder. Fjerde Christian var da forlængst blevet en myte.

MED DÆMPEDE HVIRVLER

TROMMERNE GAAR

Al A. Friis Vivild

Der gik et vejr over Danmark. Prinsen af Pontecorvos' hær — ham der før hed Bernadotte — rykkede ind gennem hertugdømmerne og bredte sig over landet. Napoleon kom sine allierede til hjælp. Nu skulle flaadens ran hævnnes, Albions forbundsfælle, Sverige hjem søges, og de gamle danske provinser paa den anden side Sundet skulle genvindes. Frederik 6. skulle fuldbyrde det, der var mislykkedes for hans fædre. Det var en tid med store haab.

Den franske armes spanske og franske regimenter fordeltes over landet. Men det kneb med at faa dem over Storebælt, hvor de britiske krydsere sejlede vandet tyndt. Vinterens barske vejr, som havde holdt farvandet saa nogenlunde frit for fjender, blev ikke benyttet, og da foraaet kom, var det ligesom krigen gik helt i staa, egentligt inden den var begyndt. Pontecorvo forlod København og slog sig ned i Kiel og Hamborg. Ventetiden sled haabet tyndt og blegte. Vilde Napoleon svigte? Vilde han bare have sine tropper gratis forplejet. Det var i hvert fald dyre gæster.

Og saa sneg onde rygter sig frem syd fra og fik disciplinen i de spanske regimenter til at vakle. Spanien havde faaet en ny konge. Kong Karl af den gamle kongeæt havde afstaaet tronen til Napoleons broder, og der var krig hjemme i Spanien. Men hvem kæmpede med hvem, hvad ville Spanien, og hvem fulgte det spanske folk? Regimenterne i Danmark spurgte og knurrede, men fik kun en haanlig ordre fra den franske overkommando til at aflægge ed til kong Joseph.

Det ulmede i alle garnisonsbyerne og i landsbyerne, hvor der laa indkvartering. Spanierne hadede de franske, og disse foragtede spanierne. Og de danske saa til med stigende ængstelse for, hvad fremtiden ville bringe.

Regimentet Guadalajara var indkvarteret paa Horsens-egnen, og løjtnant Pietro Cordova laa med 12 mand i Tyrsted præstegaard. De var kommet, da sneen laa over Danmark, og de laa der endnu, da foraaaret bredte sit lys over landet. Og som foraaaret fik magt, saas løjtnant Cordova og jomfru Karen hyppigere og hyppigere sammen.

Spanierne var en fredelig og stilfærdig indkvartering. De var ikke saa lidt anderledes, end de danske havde tænkt sig Sydens børn. De længtes hjem, de frøs, og krig i Norden kom ikke dem ved. De var kun kommet til disse fjerne egne, fordi deres konge havde befalet dem det, den konge, der nu ikke mere var konge. Spanierne kom godt ud af det med deres kvarterværter. Paa de brokker af mange sprog, de havde samlet sig under deres krigerfærd gennem Europa, kunne de gøre sig forstaaelige, og de lærte hurtigt saa mange danske ord, at de kunne købe brød og snaps og fjase med pigerne. Men som alle vinlandenes sønner drak de med ræson, og der skete meget sjældent udskejelser. Uenigheder om pigerne med de danske karle ordnedes i al venskabelighed paa dansk maner med et slagsmaal, og der stod de danske næver sig. Den spanske kniv saa man i hvert fald i Tyrsted ikke noget til. Løjtnant Cordova førte ogsaa stram kommando. Hans folk vidste, at der vankede drøje hug, hvis hans ordre om ro og orden i kvartererne ikke blev fulgt, og de lystrede ikke blot for at skaane rygstykkerne, men ogsaa fordi de holdt af deres løjtnant. Han var en ægte spanier og en soldat efter deres hjerte. De havde fulgt ham gennem fjendens ild paa mange valpladser. Og saadan noget giver tillid mellem mænd. Og skulle nogen glemme sig selv, saa skulle Carlo nok lære dem mores. Carlo var en gammel soldat. Der var graa haar i hans knevelsbart. Han havde set krig i flere verdensdele og kendte kun soldatens lov og soldatens lod. Han var allerede gammel i regimentet, da løjtnant Cordova fik sine epauletter, og der var et ganske mærkeligt forhold mellem de to. Den gamle soldat næsten adopterede den unge officer, han tjente nok regimentet, men først og fremmest sin løjtnant. Det er mig, der har lært ham at være soldat, sagde Carlo, og det var maa-ske ogsaa rigtigt nok. I hvert fald elskede han løjtnant Pietro, som en hund elsker sin herre. Hvis løjtnant Cordovas ord var lov i kompagniet, saa var Carlo lovens fortolker og fuldbyrder, hvis ingen befalingsmand var til stede.

Mest talte maaske øjnene

Løjtnant Cordova var kommet af en stor slægt, hvis navn lyste paa mange sider af Spaniens historie, og han havde sin slægts traditioner i sit blod. Og han var ikke soldat, som soldater er flest. Han havde læst ved Madrids universitet og set mange lande, inden han som sine fædre gik ind i hæren. Pietro

Cordova var en sand adelsmand. Han havde lært noget af sin tids store begivenheder, og han vidste, at netop adel forpligter, men han forstod ogsaa, at det betyder mere, hvordan et menneske er, end hvad det er, og hvilken stand det er født i. Dette diskuterede han paa tysk og fransk med præsten i Tyrsted, for præsten var ogsaa en mand, der havde læst mere end sine jævnlinge, og som tænkte i store perspektiver om sin tid og dens mennesker.

— Adel er aand, sagde løjtnant Cordova til præsten, det er ikke noget, man er født til, det er noget, der udvikler sig i menneskets aand og sind.

— Vel sandt, løjtnant. Men med det er I en mærkelig slags adelsmand i vor tid, smilede præsten, og maaske ogsaa en mærkelig spanier, om jeg forstaar det ret.

— Maaske er jeg det, men saadan er jeg. Og i mit land er der ogsaa ædelhed udenfor den fødte adel, og det er den sande adel.

Hvad sprog Pietro Cordova talte med jomfru Karen, ved jeg ikke, men kærlighed har sit eget sprog, og gør sig altid forstaaet, og en dansk præstedatter kunne hurtigt lære, hvad *caro mio* betyder. Det ligger vel ogsaa mere i tonen end i glosen. Mest talte maaske øjnene, hans sorte og hendes blaa, naar blikkene mødtes, og saa Pietros mandolin. Under den store lind oppe i havens hjørne stod en bænk, hvorfra der var vid udsigt over egnen. Den bænk var deres. En dag stod der skaaret i barken et P. og et K.

Det hændte, at jomfru Karen pludselig ængstedes, naar hun sad sammen med løjtnant Cordova, og pludselig saa en stor, grov soldaterskikkelse dukke op i en af gangene. Den gamle soldat viste sig næsten altid, naar de var sammen. Han sagde aldrig noget, hilste ikke, men holdt sig paa afstand og forsvandt stille igen.

— Frygt ikke, *caro mio*, sagde Pietro smilende. Det er kun Carlo. Han vaager over mig, og han vil vaage over Dig ogsaa. Han er min tro vogterhund her i det fremmede land.

Præstekonen var moderlig ængstet, men præsten rystede paa hovedet.

— Karen kender vi, sagde han, og Pietro er en hædersmand. Der sker det, Gud bestemmer. Maaske er jeg kun en daarlig præst, men det tror jeg.

Mens præsten sagde det, stod Pietro og Karen under linden i hinandens arme og sagde hinanden alt det, der med sandhed kun siges een gang i et menneskes liv.

— Naar alt dette er forbi, og verden faar fred, sagde han, saa kommer jeg igen, og saa bliver jeg her. For der er mere fred og lykke i dit land end i mit, og der er mere retfærdighed mellem mennesker. Jeg kommer igen. Vent mig til den dag. Jeg kommer igen, caro mio.

Pietro talte fransk med nogle danske ord imellem, men Karen forstod det.

— Og til den tid har jeg lært dit sprog, lo Pietro, saa jeg kan sige dig paa dit eget sprog alt det, mit hjerte er fyldt af.

Carlo forsvandt i nøddegangen. Den store soldat lo og nikkede. Han gav sit samtykke. Saa gik han ind i køkkenet og svingede kokkepigen Signe hen over gulvet, saa hun hvinede. Carlo og Signe er en historie for sig.

Saa kom der en ny indkvartering til byen. Husarregimentet »Belgien« blev forlagt til Horsenseggen, og saa var freden forbi. De franske husarer var en bande gudsforgaaende kroppe, og deres officerer lod dem skalte og valte, som var de i fjendeland. Napoleons soldater tog intet hensyn. Tapperhed i felten gav ret til utøjlet frihed i kvarteret. Og Danmark — — det var jo ikke Frankrig. Klager til officererne affærdigedes med skuldertræk. Der var daglige sammenstød baade med danske og spaniere. Det gensidige had og de franskes foragt slog atter og atter ud i lys lue. Men i regelen gik det ud over husarerne, fordi byens karle og spaniere slog sig sammen og gennempregede fransk-mændene, naar husfreden krænkedes, eller loven om mit og dit blev overtraadt.

Løjtnant Cordova holdt med magtbud fred i præstegaarden, men han var ikke mere herre i byen. En fransk eskadronchef var indkvarteret i nabogaarden, og Pietro maatte bøje sig for hans højere rang. Han vidste, at de levede paa en vulkan. Den dag, der blev brugt vaaben, vilde ulykken være der. Han forbød sine folk at bære vaaben udenfor tjenesten.

Eskadronchefen lo kun, naar løjtnanten beklagede sig over husarernes udskejelser.

En dag kom der ridende stafet, der kaldte alle de spanske officerer til obersten i Horsens. Det blev først senere hen klart, hvad dette var optakten til, da de spanske tropper gik om bord

paa engelske skibe og vendte hjem til Spanien for at kæmpe mod Napoleon. Løjtnant Cordova var ængstelig for at forlade Tyrsted. Der var andre end ham, der havde opdaget, at jomfru Karen var en smuk pige, og disse andre gik andre veje end han. Da han red af, gav han Carlo ordre til at vogte godt paa jomfru Karen. Carlo nikkede blot uden et ord, som om det var saa selvfølgeligt, at det ikke behøvede at siges.

Carlo veg ikke ret langt fra jomfru Karen den dag. Der var uro i landsbyen. Det laa i luften, at der ville ske noget. Husarerne slog sig løs efter middag og fejrede vildt bakkanal paa kroen. Carlo overtraadte løjtnantens ordre og hentede sit gevær og bajonet, og præstegaardens spanske indkvartering holdt han samlet i gaarden. Carlo var en forsigtig general.

Paa kroen huserede franskmændene som vilde, og værten og hans familie og folk flygtede, mens de fulde soldater hærgede gennem alle husets stuer. Hvordan det egentligt gik til, ved ingen, men pludseligt slog ild og røg ud af vinduerne, og kroen stod i løbet af kort tid i lys lue. Husarerne bjergede sig ud, og saa spredtes de over landsbyen for at fortsætte drikkelaget andre steder. En dinglende vagtmester med en flok lige saa drukne soldater trængte ind i præstegaarden. Rædselsslagne tyede beboerne op paa loftet. Carlo forvissede sig om, at jomfru Karen var i sikkerhed, saa barrikaderede han døre og vinduer. Husarerne dundrede paa indgangen, men fik kun et haanligt brøl til svar fra Carlo. Der var ikke flere husarer end, at han og hans spaniere let kunne holde skansen. Ganske vist havde de deres sabler, men ingen skydevaaben. Carlo bevæbnede sine landsmænd med stokke og kosteskafter. Men situationen skiftede karakter, da spektaklet lokkede stadig flere husarer til. Det vrimlede til sidst med franskmænd i gaarden, og andre flokke dukkede op paa havesiden. Vagtmesteren førte kommandoen ude i gaarden og sendte sine drukne soldater paa een gang mod døre og vinduer. Dørene brasede ind, og ruderne klirrede, og saa trængte hele den vilde bande ind i huset. Spanierne lod det regne ned over dem med stokkeslag, men husarerne trak sablerne, og to af spanierne faldt i døraabningen. Saa rømmede Carlo stuerne og samlede sine folk foran trappen op til loftet, og pludseligt havde de alle gevær i haand, og bajonetterne pegede truende mod franskmændene. De ænsede det overhovedet slet ikke, men gik hujende til angreb. Saa fik Carlo bersærker gang. Den gamle

soldat sprang frem imod husarernes sabler, jog bajonetten i brystet paa vagtmesteren, svingede kolben mod en anden og fejede i en haandevending gangen ren for fjender. Hans folk fulgte jublende efter, og i faa minutter var stuerne ryddet. Vagtmesteren laa død i gangen, inde i præstens studereværelse laa en husar med knust hovede, og i døraabningen mellem de knuste dørfølje laa to saarede husarer og stønnede.

Fra alle sider strømmede soldater til, og signaler, franske og spanske, klang gennem Tyrsted. Men Guadalajara-regimentet var det mest mandstærke, og efter et voldsomt haandgemæng, der atter kostede flere saarede, men ingen døde, drev de husarerne ud af byen. Den franske eskadronchef var kommet til hest, men spanierne tog intet hensyn til hans ordre, de prikkede hans hest med deres bajonetter, saa den satte i karriere ned ad vejen.

Da de spanske officerer kom tilbage hen paa eftermiddagen, var der krigstilstand i byen, og de to kæmpende regimente stod overfor hinanden paa markerne nede ved Tyrsted, og franskmændene havde sendt ilbud efter forstærkning baade mod nord og syd. Tyrsted var som en hærget valplads efter en gadekamp. De spanske officerer fik bragt ro til veje og fik de kæmpende parter skilt ad og soldaterne sendt i kvarter, men der blev sat stærke poster ud omkring Tyrsted den nat. Imens gik der bud til regimentschefen i Horsens, som ankom ud paa aftenen. Der blev straks iværksat en undersøgelse. Hvad der var sket, var der ingen tvivl om. Det bekræftedes baade af spanierne selv som af de danske beboere. Men der var flydt blod.

Carlo fortalte uden at lægge skjul paa noget om kampen om præstegaarden, og obersten maatte lade ham arrestere sammen med en del andre soldater, der havde deltaget i kampen. Carlo mælede ikke et ord, da han blev ført bort. Kun til løjtnant Cordova gav han et lille nik, og saa mumlede han, da han gik forbi: Hun er i sikkerhed. Løjtnant Cordova klappede ham paa skulderen til farvel, og saa opsøgte han præstefamilien. Hvad han og jomfru Karen sagde til hinanden ved ingen, men jomfru Karen havde grædt, da hun sammen med sin far kom ned i stuerne.

Obersten sammenkaldte regimentets officerer i præstegaarden til en konference. Stillingen var meget alvorlig, og det lagde han ikke skjul paa. Den plan, han havde betroet dem i Horsens, var bragt i fare ved kampen i Tyrsted, og nu risikerede man, at franskmændene afvæbnede regimentet og iværksatte

straffeforanstaltninger, som kunne afskære Guadalajara fra at kunne følge de øvrige spanske regimente, som skulle samles paa Fyn. Hvis der stilledes krav om afstraffelse af de mænd, der havde taget del i kampen, maatte man bøje sig for det. Større hensyn krævede det.

— Hr. oberst, indvendte løjtnant Cordova. Hr. oberst, det er mine folk, og jeg maa tale deres sag. De har været ikke alene haardt udfordrede, men de blev angrebet med vaaben i haand, og de forsvarede kun sig selv og ogsaa deres danske værter. De bør ikke kunne dømmes, hvis ikke man vil lade husarerne skyde samtidig.

— Man bør ikke, løjtnant, nikkede obersten. Men vær sikker paa, at franskmændene vil kræve det. Vi kender Napoleons soldater, og vi kender den militære lov. Det er bittert, men det er nødvendigt i givet tilfælde at ofre nogle faa for de mange, for Spanien.

Officererne tav, men deres tavshed betød samtykke. De forstod alle fuldt ud situationen.

Den var heller ikke til at tage fejl af næste formiddag. Da var Tyrsted belejret af to franske regimente, og den franske divisionschef krævede de skyldige fra sammenstødet dagen før udleveret til krigsretsbehandling. Spanien indvilgede, men henskød den endelige afgørelse til overkommandoen, og under henvisning til, at regimentet Guadalajara efter ordre skulle afmarchere til Odense, tilbød man at udlevere fangerne til de militære myndigheder der. Videre ville den spanske oberst ikke strække sig. Han haabede paa, at en udsættelse kunne skabe mulighed for at redde folkene. Franskmændene akcepterede betingelserne. De vidste, at en gennemtvungelse af en øjeblikkelig udlevering kun kunne ske ved magt, og det veg de tilbage for. De frygtede alligevel Bernadottes haarde haand, og regimentet Belgien var ikke saa interesseret i at faa alt for meget ryddet op i affæren. Eskadronchefen fik en skarp røffel, fordi han ikke havde grebet ind i tide og standset urolighederne.

Inden spaniernes afmarch mødtes løjtnant Cordova med jomfru Karen for sidste gang under linden. Hvad de sagde hinanden, behøver vi ikke at vide. Men bagefter gik de haand i haand ind til den gamle præst, og han velsignede dem, inden løjtnanten drog bort.

Da han svang sig paa sin hest, stod præsten og Karen i døren, og hans sidste ord var: Jeg vender tilbage.

Den spanske oberst fik ret. Franskmændene krævede hævn for affæren i Tyrsted, men dog reddede udsættelsen menneskeliv. Der var flere spaniere end franskmænd paa Fyn, saa de turde ikke sætte sagen paa spidsen. Det murrede og kogte i alle de spanske regimenter. Kun Carlo blev udleveret til krigsretten, der dømte ham til døden. Carlo mælede næsten ikke et ord i retten til sit forsvar. Løjtnant Cordova var hans forsvarer, men Carlos død var besluttet i forvejen. Der var intet at gøre. Da dommen var faldet, trykkede Cordova den gamle soldats haand.

Næste dag blev Carlo skudt paa eksercerpladsen. Et fransk regiment var opmarcheret paa den ene side og regimentet Guadalajara paa den anden. De bandt Carlo til en stol, en fransk henrettelsespeloton paa 9 mand rykkede frem, de 6 sigtede paa Carlo, mens de tre i bagerste geled holdt geværet ved hoften. Saa faldt salven, og Carlo sank sammen med knust hovede. Der lød en truende knurren gennem de spanske geledder. Løjtnant Cordova stod stiv med sammenbidte tænder og stirrede lige frem for sig. Der var taarer i hans øjne. Saa defilerede regimenterne forbi den døde. Franskmændene havde faaet hævn. Da regimentet Guadalajara rykkede frem, gjaldede kommandoen ned langs rækkerne: Se til højre, præsender! Den sidste honnør for Carlo.

Nej, den sidste blev det ikke. Den sidste ære vistes ham af en dansk digter. En lille skomagerdreng, der paa sin onkels skuldre havde set henrettelsen, skrev, da han var bleven en kendt digter, et digt om den spanske soldat. H. C. Andersen lod en af hans kammerater sige:

Med dæmpede hvirvler trommerne gaa,
ak skal vi da aldrig til stedet naa,
at han kan faa ro i sin kiste.
Jeg tror, at mit hjerte skal briste.

Hen paa sommeren overrumplede spanierne Nyborg og gik om bord paa engelske skibe, der bragte dem hjem til Spanien for at kæmpe for deres land. Men mindet om dem lever endnu i Danmark.

Løjtnant Cordova holdt sit løfte. Der kom et brev fra Fyn den sommer, spanierne rejste bort, og ad underlige veje kom der

i krigens aar endnu to breve fra Spanien. Jomfru Karen gemte dem ved sit bryst. Der stod det samme i dem alle tre: Jeg vender tilbage.

1815 red oberst Pietro Cordova igen ind i Tyrsted præstegaard, og jomfru Karen mødte ham i døren, som var det dagen før, de havde taget afsked med hinanden.

— Caro mio, jeg kom tilbage, lo Pietro og knugede hende ind til sig.

— Qui, mon ami, Du kom tilbage, hviskede Karen, og saa ham ind i øjnene.

Og det er det stora,
og det er det glupa,*
at merket det stend,
um mannen han stupa.

Per Sivle.

*) glupa: ypperlige.

se fra N. Jernsteds hus.

Murskeen

I FOLKESAGENS TJENESTE

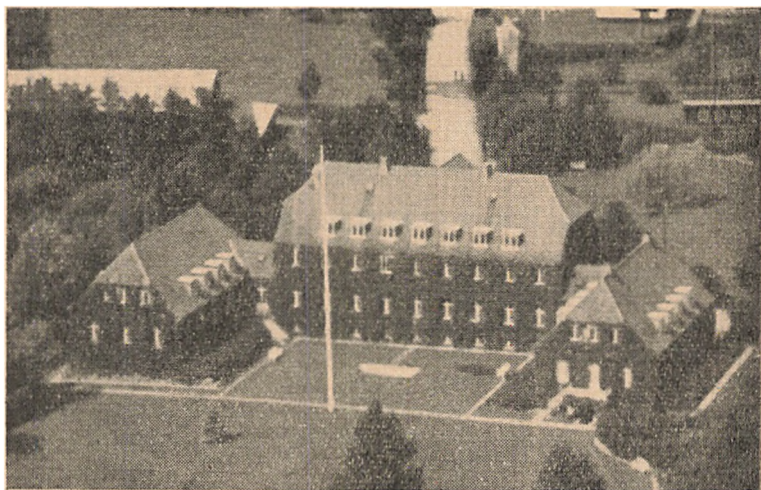
I de ældre aargange af almanakken er der ofte gjort rede for bygninger, der specielt er stillet i folkesagens tjeneste. Til en begyndelse var det kun forsamlingshusene, efter genforeningen blev med rette ungdomsskolerne taget med. Der er her sket det mærkværdige, at to ungdomsskoler er blevet glemt, nemlig Graasten Landbrugsskole og Vojens Ungdomsskole. Det forsømte indhentes nu.

Forøvrigt er det en rig byggetid nu indenfor folkeskolen. Vi har givet en forsmag paa dette byggeri i almanakken 1945. Siden da har den ene skole efter den anden rejst sig trindt om i landsdelen. Disse ny skoler, monumentale som de fleste er, vil give landskabet et nyt og festligt præg. Dertil kommer, at ikke saa faa af de ny skoler vil gaa ind som et led i det arbejde, der tidligere røgtedes i forsamlingshusene. Vi staar her som paa saa mange omraader ved indledningen til noget nyt.

Graasten Landbrugsskole

En af den sønderjydske ungdoms drømme i udlændighedsaarene blev til virkelighed i 1924, da Graasten Landbrugsskole begyndte sin virksomhed. Der stod strid om, hvor landsdelens eneste landbrugsskole skulle ligge, stærke mænds viljer fik den til at ligge i Graasten. Andelsselskabet, som ejer skolen, stiftedes i juni 1922, i april 1924 overtog man stamparcellen af Fiskebæk, der havde hørt under Graasten gods, og begyndte opførelsen af skolen, der stod klar til indvielse 2. november 1924. Indvielsestalen blev holdt af Fælleslandboforeningens formand, gdr. P. J. Refshauge, der sluttede med følgende ord:

1. Det arbejde, her skal gøres, og det liv, her skal leves, skal bæres af en dyb, stærk og villende kærlighed til vort folk og vort land. Danmark skal staa som overskriften over det alt sammen.

Graasten Landbrugsskole

2. De unge, som kommer her, skal ikke alene lære at gøre deres gerning, saa de kan leve af den, men de skal ogsaa lære at leve i deres gerning, mens den øves.

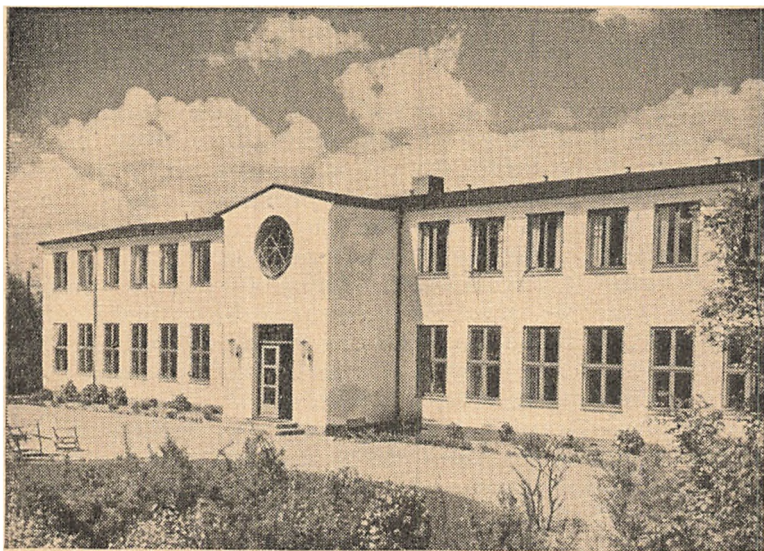
3. Der skal gives dem del i den glæde, som ligger i det at forstaa. Der skal gives dem kundskaber til magt over de forhold, som møder dem og over de kræfter, de kommer til at arbejde med. Kundskaber til magt over dem selv og deres egne evner.

Lad Graasten Landbrugsskole være indviet hertil. Gud give de mennesker, der skal lede arbejdet og virke her, evner, vilje og lykke til deres gerning, saa den maa gavne og glæde dem, der gaar ud herfra, og til fremgang for vort folk og land.

1949 havde skolen virket i 25 aar, skolens stifter, gdr. Mads K. Gram, Københoved, kunne afslutte sit jubilæumsskrift:

»Ja, drømmen om en landbrugsskole i Graasten blev til virkelighed, og tidligere elevs udtalelser vidner om, at en del af de gode ønsker ved skolens indvielse er gaaet i opfyldelse. Tak fordi skolen har levet og virket midt i vort folk. Tak for tjener-sind og trofast arbejde! Og god lykke til mange frugtbare aar ind i fremtiden.«

Skolens kursus har været besøgt af 2600 elever i de 25 aar.

Vojens Ungdomsskole

Vojens Ungdomsskole blev oprettet i 1939 med plads til 40 elever. Første hold var paa 27, og tilslutningen til skolen har været jævnt stigende siden. Efter flere ombygninger, forbedringer og udvidelser er der nu plads til 80 elever — højeste belægning har været 87. Efter krigen har det gennemsnitlige elevtal været omkring 70 for vinterskolen og omkring 60 for sommerskolen. Godt 120 sydslesvigske elever har hidtil besøgt skolen. Skolen drives som selvejende institution med forstander E. Hagelsø som formand. Den 22. december 1943 blev skolen beslaglagt af tyskerne og indrettet til »Ortslazaret« og først frigivet efter kapitulationen.

Vojens Ungdomsskole blev til som en naturlig fortsættelse af et aar i forvejen paabegyndt kursus- og studiekredsarbejde, nærmest beregnet for unge fra Vojens og omegn og med daværende lærer E. Hagelsø som leder. Interessen for og tilslutningen til dette arbejde var stigende fra aar til aar og ud af det groede ønsket om, at det maatte blive gjort tilgængeligt ogsaa for unge fra andre egne af landet. En af de ivrigste talsmænd og gode støtter for tankens realisation var fabrikant Aage Gram, og med

støtte fra egnens og byens befolkning samt gennem foreningen »Vojens Ungdomsskoles Venner« blev planen fuldført og skolen bygget.

Skolen saa det som sin særlige opgave at modvirke den nazistiske agitation og indflydelse. Selve den faglige undervisning baseredes fra første færd i saa vid udstrækning som muligt paa selvvirksomhed for at opøve elevernes evne til iagttagelse, vurdering og fremstilling og give dem en praktisk færdighed, som senere hen under andre forhold kan komme dem til nytte.

Ved møder og stævner, studiekreds og aftenhøjskole, amatørteater og folkedans saavel som gennem sin daglige undervisning søger skolen at styrke den nationale ansvarsbevidsthed hos ungdommen og særlig at paakalde dens forstaaelse for og dens medvirken i danskhedens arbejde i grænselandet. Ved treklangen: Sønderjylland, Danmark, Norden har den efter bedste evne søgt at bringe ungdommen viden om og at styrke dens indleven i livsværdier, som vor danske og nordiske kulturverden og kristendommen er udtryk for.

Rinkenæs Ungdomsskole

I genforeningsaaret 1920 — den 20. januar — begynde Indre Mission og KFUM og K et højskolearbejde i Hoptrup — i den gamle landevejskro. Til Hoptrup højskole knyttedes en efterskoleklasse med plads til 30 elever. I de forløbne 32 aar har tilgangen til denne efterskole været saa stor, at der ofte maatte siges nej til et stort antal elever.

I befrielsesaaret 1945 fremkom derfor fra Hoptrup efterskole den tanke at bygge endnu en skole her i Nordslesvig — rejst af de samme foreninger —. Der sattes omgaaende et indsamlingsarbejde igang indenfor medlemmernes rækker, og der fremkom betydelige summer, men som byggeomkostningerne steg, blev det en vanskelig opgave at føre til vejs ende. Et heldigt gennemført landslotteri skabte imidlertid den endelige økonomiske basis, saa byggeriet kunne begyndes.

I 1951 købte det nedsatte byggeudvalg Rinkenæs Overkro og gik straks igang med en fuldstændig ombygning, og det lykkedes i løbet af 10 maaneder at skabe de skønnest mulige rammer i den gamle kro.

Den 3. maj 1952 begyndte skolen sin virksomhed med fuldt

Rinkenæs Ungdomsskole

besat skole — 31 elever —, og den 11. maj fandt indvielseshøjtideligheden sted. Denne indvielse blev en smuk optakt til arbejdet. Der blev talt af formændene for Indre Mission og KFUM, af ungdomsskolens formand provst A. Westergaard-Jacobsen, Flensborg samt af Sønderjysk Skoleforenings formand H. Jepsen Christensen og af skoledirektør Bernhard Hansen og flere andre.

Det er skolens formaal at drive dansk efterskolearbejde paa afgjort kristen grund. Skolen er bygget som et udtryk for, at Indre Mission og KFUM og K føler medansvar for folkelivet nord og syd for Skelbækken, og som følge deraf er der givet elever fra Sydslesvig god plads paa skolen. Det er skolens store haab, at den gennem et jævnt og solidt skolearbejde maa bidrage til at give de unge, der bliver dens elever, muligheder for bedre at forstaa at leve livet, som kristne, danske mænd og kvinder. Skolens motto: Kend dig selv! skulle betegne, hvad der er dens sigte i en landsdel, hvor det som ingen steder gælder:

byg bro — mellem syd og nord —
mellem himmel og jord —.

G. Peters-Lehm.

Sommersted Ungdomsskole

Det begyndte allerede i november 1946, da godt 20 mænd og kvinder fra den nordlige del af Sønderjylland samledes for at drøfte muligheden for køb af den tidligere tyske privatskole ved Sommersted og omdanne den til en kristen, dansk ungdomsskole for 14—18-aarige.

Der blev nedsat et udvalg paa 5 medlemmer, som indkaldte en større forsamling til drøftelse af sagen i Vamdrup den 9. febr. 1949. — Ca. 90 personer fra 40 sogne var til stede, men den endelige afgørelse skete dog først ved et lignende møde i Sommersted d. 24. oktober 1949.

Det nedsatte udvalg paa 9 medlemmer stod da som køber af den tyske privatskole, men handelen kom først i stand i marts 1950. Udvalget var eneste liebhaver og fik derfor skolen for sit tilbud: 40.000 kr.

De følgende maaneder stod i indsamlingens tegn, og der blev gaaet frem paa den maade, at man ikke blot modtog pengegaver, men løfte om gratis byggemateriale og frivillig hjælp til udførelsen af en del af arbejdet.

Ved grundstensnedlæggelsen den 12. sept. 1950 kunne det saaledes meddeles, at indsamlingen var naaet til ca. 67.000 kr. Saa

begyndte ombygningen, og det blev en stor oplevelse for dem, der havde med det at gøre, for det var som alle kun tænkte paa at hjælpe og ikke paa at tjene penge paa sagen.

Man regner med, at der er udført ca. 1000 dages frivilligt og gratis arbejde paa skolen. Man kom i biler med madpakke og termoflaske og sled fra morgen til aften. Dagen efter kom der nyt mandskab fra andre interesserede sogne og fortsatte, hvor de andre slap. Kun nogle faa faste haandværkere havde man til at lede det daglige arbejde.

Det blev efterhaanden meget, man fik i byggematerialer og inventar til skolens mange forskellige afdelinger. Skønsmæssigt anslaaes det til 90.000 kr. Pengegaven naaede op paa ca. 75.000 kr., og da man var færdig med byggeriet og etableringen, var gælden paa 90.000 kr., som saa vidt muligt vil søges bragt ud af verden i nær fremtid.

Den 30. november 1951 var der stod indvielsesfest, hvor biskop Noack foretog selve indvielsen, men paa dette tidspunkt havde skolen allerede været i gang i 4 uger med 24 elever. Umiddelbart derefter havde skolen en ny festdag, idet dronning Ingrid bærede skolen med et besøg.

Sommerholdet, med unge piger, blev paa 43, mens der til vinterskolen 1952-53 er fuldt hus.

Som forstanderpar antog bestyrelsen førstelærer M. Linderoth og frue, Fabjerg ved Lemvig, der den 1. sept. 1951 overtog ledelsen af skolen.

M. Linderoth.

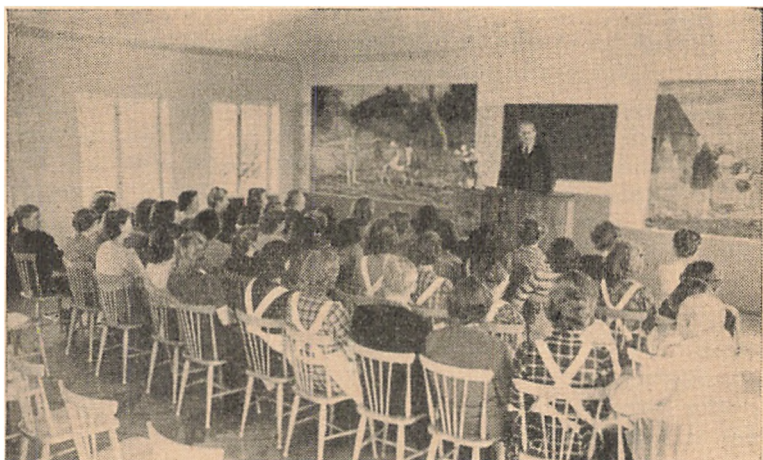
Den danske Ungdomsskole i Højer

I 1942 fødtes tanken om at rejse en ungdomsskole for unge piger i Højer.

Danske i Højer og sognene vest for jernbanelinjen Tønder—Ribe gik straks ind paa tanken. Siden kom mange enkeltpersoner, forskellige foreninger og institutioner landet over med i arbejdet for oprettelsen af denne skole og ydede stor hjælp dertil.

I juli 1950 lagdes grundstenene. I oktober 1951 indviedes skolen.

Det første hold unge piger, 36, kom til skolen 3. novbr. 1951; de var fra hele landet og Sydslevig. I maj 1952 kom det næste

Fra høresalen paa den danske ungdomsskole i Højer

hold, lige saa stort. De unge piger faar undervisning som paa de fleste danske efterskoler. Skolens beliggenhed saa nær den nuværende grænse giver den sit særlige præg.

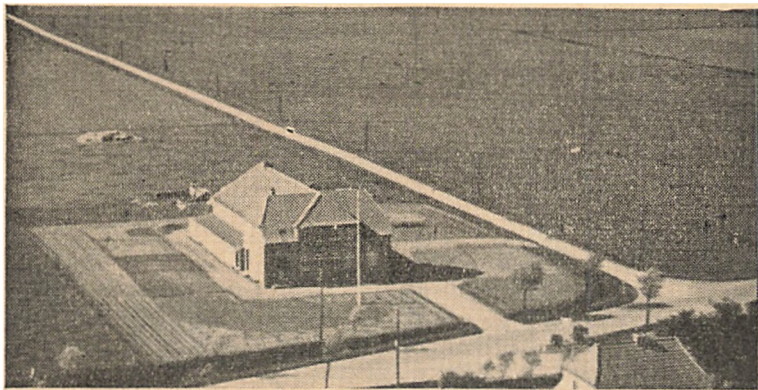
Der har været flere store møder paa skolen i dens første aar, og mange mennesker rundt om fra har glædet sig over den smukke bygning og dens lyse skønne rum.

Carla Schibler.

Uge Forsamlingshus

Den 14. august 1927 indviedes et nyt forsamlingshus i Uge (se Sprogforeningens Almanak 1928) det var et nationalt fremstød i det lille og i sin tid stærkt fortyskede sogn. Det viste sig snart, at forsamlingshuset var for lille, og gang paa gang drøftedes en udvidelse af huset. Dette lod sig ikke gøre, da den jord, der kunne være tale om at benytte ved en udvidelse, var paa tyske hænder og som følge deraf umulig at købe. Der var ingen anden udvej end at sælge det gamle forsamlingshus og bygge et nyt, og det er det, der er sket.

Midt i sommeren 1949 paabegyndtes opførelsen af forsamlingshuset. Det fik en god beliggenhed ved den nye vej fra Aabenraa

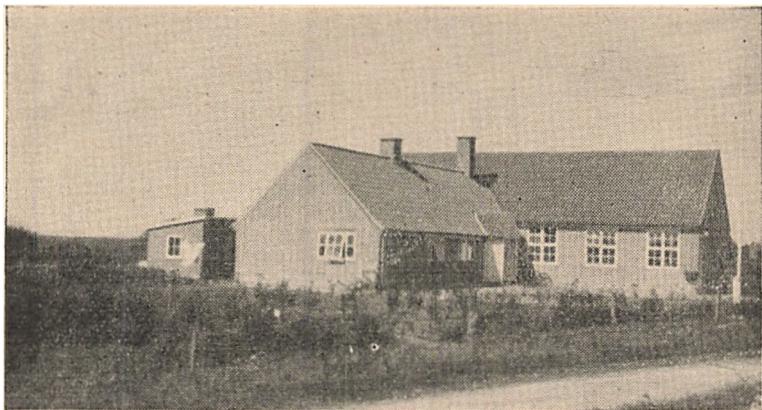
Uge forsamlingshus

til Tinglev. Inden arbejdet paabegyndtes, havde der været afholdt en basar og en ny tegning af aktier, der gav det smukke resultat af 8.000 kr. Der opnaaedes tilskud fra en fond, der bestyres af landstingsmand Jepsen-Christensen, fra H. P. Hanssens mindefond, medens Sprogforeningen slettede den prioritet, foreningen havde staaende i det gamle hus. Fadderskabet i Aalborg ydede ligeledes et tilskud, saa at det nye forsamlingshus kun har en beskeden gæld tilbage. Forsamlingshuset har en sal, der er $9 \times 14\frac{1}{2}$ m og kan sammen med scenen, der kan bruges til mindre møder, rumme 300 mennesker. Der findes i forsamlingshuset en lejlighed til værtsfolkene.

Indvielsen fandt sted den 6. august 1950. Ved den lejlighed mødte der en deputation fra fadderskabet i Aalborg, der forærede forsamlingshuset et scenetæppe og et billede af fadderskabets afdøde formand, redaktør Schjøttz-Christensen, der gennem aarene har fulgt udviklingen i Uge med varm interesse og ydet betydelig støtte til det folkelige arbejde i sognet. Ved indvielsen talte landstingsmand Jepsen-Christensen og bibliotekar Jakob Petersen, Aabenraa.

Det nye forsamlingshus ligger nær ved den nye og smukke danske skole, og de to bygninger staar nu som et vartegn om danskhedens fremgang og trivsel i det før saa tyskorienterede sogn.

Jakob Petersen.

Forsamlingshuset i Lydersholm

Den danske befolkning i Lydersholm og omegn havde i over 20 aar maattet nøjes med at benytte en lille træbarak som forsamlingshus. Men til trods for sin lidenhed skabtes der i dette hus efterhaanden grundlaget for, at et nyt og bedre forsamlingshus skulle bygges. Den lille uanselige barak havde givet husly for mange velbesøgte møder, og den var gennem flere radioudsendelser blevet kendt som »Danmarks mindste forsamlingshus«.

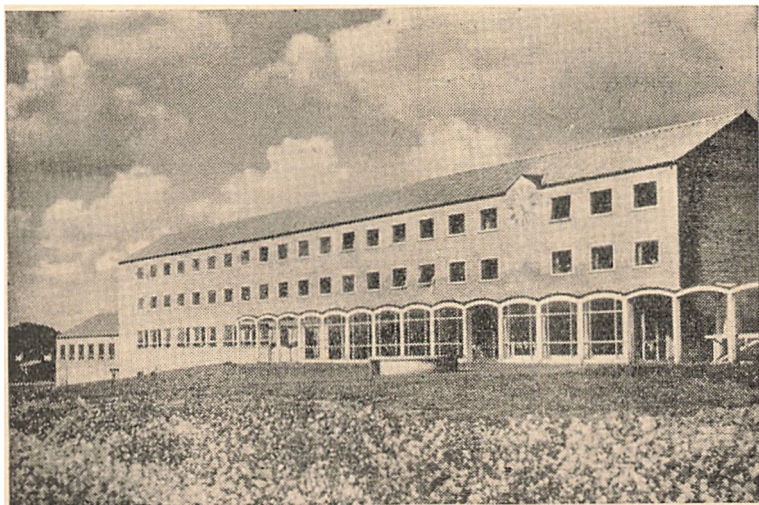
Efteraar 1950 blev man enig om at ville bygge et nyt hus. Aktietegningen gik overvældende, idet ca. 90 pct. af alle danske husstande tegnede sig for en andel paa 100 kr. — det blev til ca. 7.500 kr.

Saa gik man i gang med at realisere planerne. Man erhvervede en centralt beliggende byggeplads, og arkitekt Arnfred, Birkerød, blev bedt om at lave en tegning, der svarede til de lokale forhold, og som først og fremmest gjorde mødesalene hyggelige og smukke. Dette er i høj grad lykkedes.

Det nye forsamlingshus har en stor sal paa ca. $11\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ m og en lille sal paa $6 \times 7\frac{1}{2}$ m. Sidstnævnte kan ogsaa bruges som scene. Under denne er der plads, hvor stole og borde kan henlægges, naar der er dans eller gymnastik.. Møblerne er klapstole og borde, som er praktiske og pyntelige.

Indvielsen fandt sted søndag den 9. juni 1951. Der var fuldt hus om eftermiddagen, da H. J. Christensen og kreditforeningsdirektør Callø talte og ligeledes om aftenen, da forstander Demuth og frue læste op.

Jakob Petersen.

Idrættshøjskolen i Sønderborg

Den 15. maj 1952 indviedes idrættshøjskolen i Sønderborg. Det var en begivenhed af høj rang. Kongefamilien og alt, hvad der havde rang og stand var mødt. Mødedeltagerne taltes i tusinder. Naar dette var tilfældet, saa skyldes det, at skolen »i første række skal være et varigt minde om kong Christian som sin tids samlende midtpunkt«, udtalte formanden for »Fonden til Fædrelandets vel«, fhv. statsminister Buhl, ved indvielsen. Det siger sig selv, at et varigt minde for den af folket elskede konge maatte være noget, der nærmer sig det pompøse. Dette er da ogsaa tilfældet.

Det er »Fonden til Fædrelandets Vel«, der har ydet langt det største bidrag til skolens rejsning, men der er ogsaa ydet bidrag fra mange sider, saa at de festlige rammer kunne skabes. Sønderborg by gav saaledes et areal paa 25 tdr. land, fra hvilke der var udsigt over land og sø. Her rejstes saa skolen med idrættstadion, 2 træningsbaner, kricket- og skøjtebane, solbadeanlæg og tennisbane, svømmehal og badeanstalt. Der er to mindegaarde, »Kongegaarden« og »Dronningehaven«, endvidere »Frihedshallen«.

Elevværelserne er tomandsværelser, der alle er smukt og moderne udstyrede. Det er saare forstaaeligt, at forstander

Askov, ved at se alt dette, kom til at sige: »De fleste af folkehøjskolens arbejdere er vant til ret beskedne kaar, det har derfor virket næsten overvældende, at saa rige midler har kunnet stilles til raadighed til et arbejde, der bærer folkehøjskolens navn.«

Idrætshøjskolen har plads til 120 elever plus 32 kursister. Skolens program er samlet i formaalsparagrafen: Idrætshøjskolen i Sønderborg er en selvejende institution, hvis formaal er at »oprette og drive en højskole, hvor ungdommen kan dygtiggøres ved en almindannende og idrætsmæssig undervisning.«

Sandheden er iide hørt, værre lidt og værst lønnet.

Peder Syv
(Ordsprog I).

De gamle, som faldt...

J. P. Nielsen

Indtil 1920 var J. P. Nielsen en ukendt mand i Sønderjylland. Der var maaske enkelte, der kendte ham som „Kindervater“, men i fremmedherreddømmets dage havde hans navn aldrig været nævnt henede. Indenfor dansk partipolitik var han før 1920 en kendt skikkelse, saa det var med et godt seerblik, at socialdemokratiets ledelse sendte ham til Sønderjylland. Næppe var han kommen hened, førend

der stod gny om „bageren“ fra Dynt. J. P. Nielsen forstod som faa arbejdernes kaar, og det var da ogsaa for at forbedre deres kaar, at han vandt sig et navn indenfor deres kreds. Da han døde, var han ikke partiets mand alene, da var han hele landsdelens mand.

Jens Peter Nielsen var født den 23. april 1873 i Tybjerglille, ca. 10 km vestfor Haslev. Egnens herresæder er Bregentved og Gisselfeldt. I husmandshjemmet lærte han snart arbejdets nødvendighed at kende. Moderens gammeltdags kristendom hørte med til hans arvegods. Efter konfirmationen kom han i bagerlære i Slagelse. Som svend rejste han paa faget eller som det hedder „var paa valsen“, og arbejdede i forskellige byer: Egernførde, Hamborg, Antwerpen, Bern, Zürich, Wien, Berlin m. m. Efter

rejserne bosatte han sig i København og arbejdede en tid selvstændig, senere som svend.

Som ung borger i København søgte han gennem forskellige kursus at uddybe de paa rejsen indvundne kundskaber, og snart træffes han indenfor kredsen som oppositionens mand af den krasseste art. Han avancerede ret hurtigt indenfor partiets rammer og blev i 1910 medlem af bestyrelsen for „De samvirkende Fagforbund“s forretningsudvalg. I 1919 blev J. P. Nielsen medlem af hovedbestyrelsen for det socialdemokratiske parti og var saaledes naaet frem til en af de betydeligste pladser, partiet raader over. Det er som medlem af hovedbestyrelsen, at han bliver formand for „Komitéen til hjælp for børnene i Centraleuropa“, og herfra stammer ærestitlen „Kinder-vater“. I 1920 bliver J. P. Nielsen opstillet som folketingskandidat i landsdelen og valgt ind i tinget, hvor han sad indtil 1943, da han faldt for aldersgrænsen. I folketinget kom han til at sidde i de betydeligste udvalg, bl. a. i finansudvalget, det udenrigspolitiske nævn m. m., ligesom han var partiets ordfører, naar sønderjydske forhold var til forhandling.

I landsdelen satte hans virke hurtigt spor. Han forstod ved sin djærve tale at faa strømmen vendt, saa de fleste fagorganiserede arbejdere, der havde vendt blikket sydpaa, nu vendte det mod nord. Valg for valg gik stemmetallet paa det socialdemokratiske parti frem, og hvad enten man er tilhænger eller modstander af partiet, saa maa det erkendes, at partiet er det stærkeste i landsdelen i dag. Ved det energiske arbejde, J. P. Nielsen udførte, kom hele befolkningen til at forstaa, at en vaagen national arbejderbevægelse er et stort gode, og ved valget i 1939 var der ingen arbejder, der svigtede, de var bleven en lige saa stærk blok som den øvrige befolkning. En stor del af æren for denne ændring er J. P. Nielsens.

I det daglige liv satte J. P. Nielsen mange ting i gang. Han var sjælen i oprettelsen af „Kronprinsesse Ingrid's feriehjem for sønderjydske børn“, „Sønderjydske Hjælpefond“ skyldes ogsaa hans initiativ. Han var medlem af „Udvalget til fordeling af bevillinger til støtte af dansk sprog og kultur i udlandet“, af „Dansk kultursamfund“, af „Sprogforeningen“s bestyrelse, formand for „Laanekassens amtsudvalg for Sønderborg amtskreds“, medlem af bestyrelsen for „Statshospitalet“ m. m. Det ville føre alt for vidt at opregne alle de foreninger og institutioner, i hvis bestyrelse han sad.

Der kan skrives om J. P. Nielsen som politiker, de der vil vide noget om det, maa henvises til Tormod Jørgensens bog om J. P. Nielsen. Her drejer det sig om hans folkelige indsats i landsdelen. Lad det være sagt med det samme, at paa det omraade var han baade alsidig og tolerant. J. P. Nielsen fandt ret hurtigt vejen til H. P. Hanssen, og længe varede det ikke, før de to stod i et nært samarbejde paa det folkelige omraade. Saavidt forskellige de var i deres sociale og personlige opfattelse af tingene, for det var de, saa var hjælpearbejdet for dem, der var i nød, det samlende midtpunkt. Den ene saa paa dette hjælpearbejde ud fra et patriarkalsk synspunkt, medens den anden var klar over, at det var samfundsforholdene, der var skyld i nøden. Det ejendommelige for dem begge var, at paa hjælpeomraadet da var lister og den slags saa godt som bandlyst.

★

Første gang jeg var sammen med J. P. Nielsen, var hos H. P. Hanssen. Invitationen faldt paa følgende maade: „Du skal komme op til mig i aften, da kommer J. P. Nielsen, og ham vil du have glæde af at stifte bekendtskab med“. Den aften kom jeg til at forstaa noget af J. P., og

var klar over, at han havde et stort hjerte og en bramfri tale, dertil en stærk modsigelseslyst, der kom til orde gang paa gang, men den var krydret med lune og vid.

„Sønderjydske Hjælpefond“ vil en gang komme til at staa i det helt store lys. Arbejdet her førte J. P. til hoffet. Hofmand er noget af det sidste J. P. var, men han blev en skattet ven af vor nuværende konge og dronning. Dette kapitel hører til privatlivet og skal forbigaaes, kun skal nævnes, at da J. P. fyldte 75 aar sendte kongen og dronningen ham deres fotografier med navnetræk, da han modtog dem, glimtede der ligegodt en taare i øjet.

Der kunne over J. P. være noget utilnærmeligt, han kunne synes baade vranten og vrissen, men det var et skjul, maaske et værn, han havde opøvet sig i, for at hans gode hjerte ikke skulle løbe af med ham. Hans sind var altid mildt. Det med haardhed var ikke noget for J. P. Skulle han endelig en gang imellem være det, saa ved jeg, at det sved haardere til ham end dem, det gik udover.

J. P. var medlem af Sprogforeningens bestyrelse fra 1936 til sin død. For os, der var sammen med ham ved møderne, er det et tab, da han havde et godt overblik over stillingen baade folkeligt og politisk; dertil kom, at han var en saare fornøjelig mand at være sammen med, fyldt som han var med historier fra de glade ungdomsdage. Han stod midt i arbejdet for det folkelige, da døden hentede ham den 19. april, dagen efter indvielsen af Gustav-Johannsen-skolen i Flensborg, som han overværede.

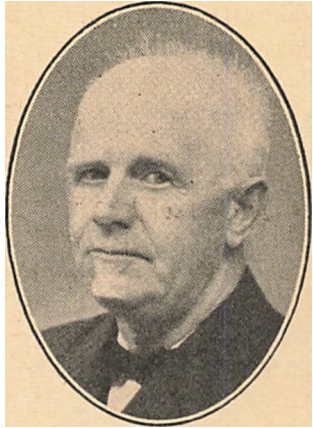
At J. P. paa 70-aarsdagen blev hædret med fortjenstmedaillen i guld, var en fortjent anerkendelse. For os andre vil J. P. blive staaende som en god og stærk stridsmand, der havde et hjerte af guld.

Jakob Petersen.

Mads Gram

Den 1. juli 1952 døde i Københoved fhv. folketingsmand, rentier M. K. Gram. Nordslesvig er dermed blevet en af sin betydeligste og mest særprægede personligheder fattigere.

Mads Kryhlman Gram fødtes den 10. april 1876 paa ejendommen „Ellelund“ i Hjerting sogn. Et par aar efter overtog faderen, den kendte dyrlæge J. J. Gram, sin mors fødegaard, „Dallsgaard“, i Københoved, og Mads Gram

voksede her op i et af „det ideelle hjørne“s bedste hjem. Han begyndte sin skolegang i en dansk privatskole, kom senere i byens tyske folkeskole og sattes, efter yderligere at have været elev paa Skibelund efterskole, i smedelære. Han opgav dog haandværket til fordel for landbruget, fik sin praktiske uddannelse hjemme og i flere pladser, var elev paa Ryslinge højskole 1895—96, paa Tune landbolskole 1900—01 og overtog 1905 „Dallsgaard“.

Mads Gram var en af sin generations mest fremtrædende landmænd i Nordslesvig. I mange aar var han landsdelens førstemand paa kvægavlens omraade, og han har beklædt en række betydende tillidshverv indenfor kvægavlsarbejdet. Han har desuden indlagt sig store fortjenester af sønderjydske landbrug ved sit arbejde for oprettelsen af Graasten Landbrugsskole og af Rødding Andelssvineslagteri.

Mads Grams rige evner og store arbejdskraft blev iøvrigt først taget i brug indenfor det danske ungdomsarbejde. I 1903 var han medstifter af „Nordslesvigs fælles

Idrætsforening“, og i en aarrække forud for 1914 var han denne forenings formand. Efter at han i 1918 var vendt hjem fra fire aars tjeneste ved det svære artilleri paa vestfronten, blev han formand for „Vælgerforeningens kirkelige Udvalg“, hvis betænkning i alt væsentligt kom til at danne grundlaget for genforeningens kirkelige lovgivning, og i 1920 var han blandt de første nordslesvigere, som rykkede ind i folketinget, valgt af Venstre. Efter at han i 1924 var gledet ud af rigsdagen, øvede han en betydelig indsats indenfor sit partis organisationsarbejde, navnlig i aarene 1938—51, da han var formand for Venstre i den sønderjydske storkreds.

Paa sin hjemegn har Mads Gram navnlig gjort et stort arbejde for Rødding højskole. Han var den ledende kraft i de bestræbelser, der omkring genforeningen udfoldedes for at faa genoprettet højskolen, og var gennem mange aar formand først for skolens arbejdsudvalg, senere for dens bestyrelse. Ogsaa Rødding frimenighed har han ydet værdifulde tjenester, senest ved sin bog om dens historie 1889—1924. Sidst, men ikke mindst, var Mads Gram alle dage sin by, Københoved, en god mand. Det skyldes bl. a. først og fremmest hans utrættelige indsats, at det for et par aar siden lykkedes at faa udsendt det statelige værk om Københoveds historie i forrige aarhundrede, i hvilket han selv saa smukt har skildret det rige liv, der levedes i hans barndoms by.

Efter at Mads Gram i 1946 havde afstaaet „Dallsgaard“ til en slægtning og var flyttet hen i gaardens aftægtsbolig, „Trekanten“, var det i det hele taget navnlig skriftlige arbejder, som optog ham. Allerede i 1944 havde han udsendt en bog om sin fædrene slægt, i 1946 leverede han en række værdifulde biografier til „Den nordslesvigske

Landboforening“s 100-aars jubilæumsskrift, og i 1950 udgav han foruden de ovennævnte to bøger et festskrift i anledning af Rødding Andelssvineslagteris 25 aars jubilæum. Ogsaa sine erindringer fik han skrevet; de foreligger kun i manuskript, men indeholder utvivlsomt saa meget værdifuldt stof, at de fortjener at udgives.

Mads Gram havde det tilfælles med de bysbørn, der forud for ham havde gjort Københoved til et af de mest kendte landsbynavne i Sønderjylland, H. D. Kloppenborg, J. N. H. Skrumsager m. fl., at det mere var hans stærke personlighed end hans evner og intelligens, der faldt i øjnene. Der er vel ingen tvivl om, at de betydelige resultater, han opnaede i alt, hvad han beskæftigede sig med, for en væsentlig del maa tilskrives hans klare tanke, hans grundighed og den evne til at planlægge langt ud i fremtiden, der var karakteristisk for ham, men han vil dog først og fremmest blive erindret for sin personligheds styrke. Stejl og kantet er vel de betegnelser, der oftest er anvendt om Mads Gram, og det kunne ikke undgaas, at der jævnligt stod kamp om en mand med hans udprægede meninger og faste standpunkter. Ikke desto mindre var han alle dage en respekteret mand, fordi han var blottet for personlig ærgerrighed og fordi han altid ønskede at tjene sagen, først og fremmest den sag, som fra barndommen laa ham saa stærkt paa sinde: danskhedens tarv og trivsel i Sønderjylland.

Med fuld ret har man fra flere sider til karakteristik af Mads Gram brugt de linjer, som Kingo skrev om Niels Juel:

En mand af gammel dyd og dansk oprigtighed,
af ja og nej, og hvad man godt og ærligt ved.

Aage Bonde.

Fru M. Andresen

Ved fru M. Andresens død gik en del af det gamle Aabenraa i graven. Selv om fru Andresen ikke var født i byen, saa var hun dog gennem et langt liv blevet identisk med den, og alle gode aabenraaske traditioner fandt husly i hendes hjem. Som maa-ske bekendt skal en slægt have opholdt sig tre generationer i byen for at blive anerkendt som god aabenraaer, men det er nu ved at blive en saga. Der var

over fru Andresen en personlig værdighed, der ogsaa er ved at ebbe ud. Den aabenraaske værdighed er ikke saa lige at forklare, men det er noget i retning af at vise en vis overlegenhed, skjule den godt og saa vise god social forstaaelse. Et godt træk er det, at denne værdighed forbyder, at ingen af ens bysbørn maa overses. Aabenraaeren kan godt indrømme, at de har det bedre og finere i de andre byer, men Dertil kommer det familiære, der er ægte aabenraacharme, med de „ømme“ navne o. lign., som nu ogsaa forsvinder, desværre.

Margrethe Andresen er født den 7. juli 1857 og var datter af sognefoged Aarøe i Østerløgum. Som lille pige har hun oplevet 1864 og kunne huske de østrigske soldater i hendes fars gaard. Som ung pige kom hun til Aabenraa og blev senere gift med Johan Junggreen, eneste søn af J. P. Junggreen. Hun huskede godt svigerfaderen, som i det daglige liv var en stille og alvorlig mand med et mildt sind. Da hendes mand døde i 1893, stod hun ene og i vanskelige kaar med en forretning, der krævede en stærk haand. Her skulle den unge frue

staa sin prøve, og her kom hendes medfødte energi til fuld udfoldelse. En udmærket raadgiver fandt hun snart i sin tilkommende mand M. Andresen. De blev gift i 1898, og nu oprandt den lykkeligste tid i hendes liv.

Mathias Andresens virksomhed er kendt over hele landsdelen. Som Sprogforeningens sekretær og senere formand var han en af forkæmperne for det danske sprogs bevarelse i en vanskelig tid. I hele dette arbejde stod fruén ved mandens side og fulgte med opmærksomhed hele den udvikling, der foregik efter aarhundredskiftet. Ved mandens død i 1916 gik der ligesom et jerntæppe ned foran hende, selv om mange gode aar endnu laa til hende.

En af fru Andresens store oplevelser var „Folkehjem“s tilblivelse. Om dette emne kunne hun fortælle mange træk, der viste, hvor sparsomt og forsigtigt, der blev gaaet til værks. Da det helt store blev besluttet i 1910, har den økonomiske side af sagen sikkert tynget baade hendes og mandens sind. At der var malm i fru Andresen, vidste H. P. Hanssen, og da han i 1918 skulle have en kasserer til det hemmelige fond, der blev indsamlet, valgte han fru Andresen til kasserer. Ogsaa om den tid kunne fruén fortælle morsomme træk, særlig om hvorledes de skjulte pengene. Forøvrigt havde den slags opgaver hendes store interesse, da hendes økonomiske sans her kom til sin fulde ret. Senere var hun i mange aar medlem af Sprogforeningens tilsynsraad.

I byens liv levede hun stærkt med. Den forening, der optog hende meget, var Kogeforeningen, hvis historie hun har skrevet. Dette med at skrive var hendes lyst, og hun havde en lille digteraare, saa hun ved festlige lejligheder kunne glæde vennerne med en sang. Hendes beskedenhed forbød hende at offentliggøre digtene, til trods for, at de i det store og hele var lige saa gode som

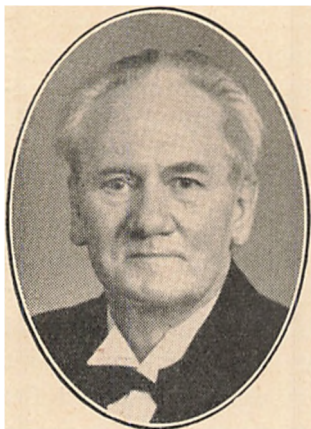
mange af dem, der staar i Sprogforeningens Almanak.

Et rigt menneskeligt liv fandt sin afslutning den 15. december 1951. For os, der har kendt hende, er hun et rigt og godt minde.

Jakob Petersen.

Hans Iversen, Svejrup

* 6. 8. 1883. † 28. 11. 1951

Hans Iversen var af godt folk, af gammel sønderjydske bondeslægt, der har siddet paa samme gaard i over 400 aar.

Hans far var en anset mand. Blid og elskelig, saadan staar han i min erindring, men klog og myndig, naar det gjaldt at værne modersmaalets ret i kirke og skole. Hans mor blev gammel, hun var en dygtig kone, livlig og hjertelig, hendes aftægts-have laa ud til alfarvej, den blev hendes arbejdsmark paa de gamle dage, der kunne hun lokke blomsterne frem før sneen smeltede om

foraaret, der trængtes blomsterne i en broget mangfoldighed sommeren lang. Der var aldrig noget, der visnede i den have.

For en forstandig ung mand er det slet ikke saa let at være søn af den gamle. Der fortælles, at da Peter Fink i Stubbom var ung og ukendt udenfor sognet, sagde folk: Han er en bror til Jep Fink paa Bygebjerg, og senere: Han er jo en svoger til Hans Peter Hanssen, indtil det blev ham for meget af det gode, og han energisk krævede at være slet og ret Peter Fink.

Hans Iversen satte sig ikke tilrette paa faderens anseelse. Da han i 1906, 23 aar gammel, overtog sin fødegaard, var han en dygtig og frejdig ung bonde, der følte det som en naturlig forpligtelse at føre den nationale og kirkelige arv videre frem mod nye og lysere tider. Han havde været ude at se sig om, paa skoleophold i Danmark, paa Ladelund Landbrugsskole, og da han satte foden under eget bord, blev det ham, de udpegede som tillidsmand i de nationale foreninger. Og samtidig var han drivkraften i det landbrugsfaglige arbejde, han havde et aabent blik

for, at en dygtig og økonomisk uafhængig landbostand er det bedste værn i nationalitetskampen.

Der var noget tilforladeligt ved Hans Iversen, alle søskende fra Svejrup har dette gode aabne ansigt, der ligesom spreder tryghed. Hans landbrug gik ikke paa de høje nagler, han var ingen handelsmand eller »spekulantere«, ud i frøavl og andre konjunkturbestemte foretagender begav han sig ikke. Hans eget landbrug var ikke præget af, at han var med i landboforeningens arbejde for stadig nye fremskridt. Hans Iversen interesserede sig for de unge, der var i hans brød, det var en god læreplads i Svejrup, han var aldrig bange for at betro sine folk et ansvar, og de havde det godt, og ogsaa køkkenvejen var altid god at tage.

Hans Iversen var en god mand, der aldrig tænkte ondt om andre, han kunne være en tavs og lidet snakkesalig nabo, men naar det skete, at han var færdig med høsten før naboerne, sendte han uden videre sine karle ud at hjælpe dem. »Vi faar ikke let saadan en nabo igen,« blev der sagt ved hans død.

Der blev lagt mærke til ham, da han forud for genforeningen blev medlem af det kirkelige udvalg, der skulle forberede kirkens overgang fra tysk til dansk. Den kirkelige interesse var en arv hjemmefra, og varsom overfor sønderjydske traditioner, var han med til at forme den nye kirkelige lovgivning. Jeg har ved flere lejligheder hørt, hvordan præster har takket ham, fordi de altid fandt raad og vejledning hos ham.

Det sunde omdømme, den praktiske dygtighed førte ham efterhaanden ind i mange tillidshverv. Han maatte indrette et kontor, og kunne ikke længere nøjes med et skrivebord. Amtsforsander i overgangstiden naturligvis, medlem af Aabenraa amtsraad naturligvis, Skoleforeningen holdt sig til ham, han svigtede ikke landboforeningen, han sad i provstiudvalget og var ogsaa med i Graasten Bank. Som skyldraadsformand kom han i berøring med mange folk, han kunne de altid faa i tale, han gav sig tid til at lytte til andres synspunkter. Hjemme i sognet ville Hans Iversen ikke gøre sig klogere end andre, men han havde altid en mening, hvis man spurgte ham, og han havde sine meningers mod, hvad enten bølgerne gik højt paa grund af nye vej-anlæg, der brød med gamle traditioner, eller det gjaldt om at holde igen overfor urimelige udslag af »bevægelserne«. Han var aldrig bange for de upopulære standpunkter, og i det lange løb

skaber det respekt, ikke mindst naar det senere viser sig, at manden jo havde ret.

Gennem mange aar var han præstegaardskonsulent, han kunne ikke glæde sig over loven om præstegaardsjordens udstykning, men lov er lov og lov skal holdes, og saa gjorde han et godt arbejde for at løse de nye problemer paa bedste maade.

De mange udensogns hverv gjorde, at han ikke var førstemand ved mejeri- og slagterigeneralforsamlinger, det var der jo nok andre, der forstod sig paa.

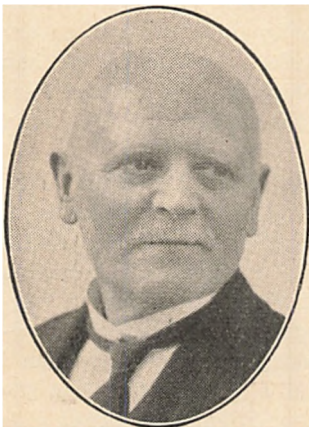
I de senere aar, da hans helbred svigtede, holdt han sig mest hjemme. Han læste meget og fulgte nøje med i alt, men kom ikke ud, naar det ikke var nødvendigt.

En mand, der gjorde sin slægt, sin egn og sit land ære. Sognepræsten kendte ham godt, og derfor talte han ved hans baare ud-fra ordet: Om din trofasthed taler fædre til deres børn.

Æret være hans minde!

Ingeborg Refslund Thomsen.

1st
Christian Nielsen, Søes st

Christian Nielsen var født i Søes, Rise sogn, den 21. 10. 1864. Han var af dansk slægt baade paa fædrene og mødrene side. Hans mødrene slægt er den ældste paa stedet. Som sin eneste lærer har han haft den dansk-sindede P. Asmussen (Sprogf. Alm. 1908). Sin soldatertid aftjente han i 3 aar som artillerist i Rendsborg og Stettin.

I 1893 købte Chr. N. en ejendom i sin fødeby og oprettede en købmandsforretning. At han trods sin økonomiske afhængighed af de tysk-sindede ejere af de større gaarde blev danskhedens mest nidkære forkæmper paa stedet, er for dem, som har kendt ham, en selvfølge. Lige saa selvfølgelig var det, at han fra første færd fik overdraget nationale tillidshverv, bl. a. tillidmand for Sprogforeningen.

De sidste 8 aar af sit liv var Chr. N. lammet som følge af en hjerneblødning. I de lange prøvelsens aar kredsede hans tanker

stadig om kamptiden inden 1920. Hans betydning for sin by og sit sogn som national foregangsmand er omtalt i artikler i hans blad fremfor noget, »Hejmdal«, i anledning af hans guldbryllup den 23. 2. 1943 og hans død den 13. 2. 1952. Christian Nielsen var dannebrogsmænd.

N. B. H.

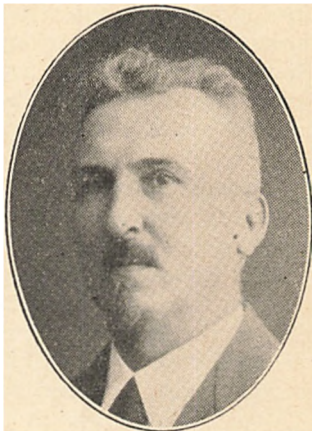
Rasmus Callesen

Rasmus Callesen, Lerskov, en god dansk mand, er afgaaet ved døden den 16. juni. Han var groet af den hjemlige jord og var en tro arvtager. Hans far havde været eneste søn, han selv var eneste søn, og sønnen Nis, der nu ejer Lerskov, er atter eneste søn.

Slægten kan føres tilbage helt til det 16. aarhundrede, nu er det gaarden, der hedder Lerskov, men oprindeligt laa der en hel by, der blev ødelagt og forladt i 30-aars-krigen, saa kun denne ene slægt blev tilbage.

Gaarden er kendt ud over Nord-slesvig, ikke fordi den er stor, eller paa grund af et fremragende landbrug, men fordi Rasmus Callesens far var den ene af de tre betydelige ranke danske mænd i Aabenraa kredsday. Det ældre slægtled vil nikke genkendende og glæde sig over, at vi i fremmedherredømmets tid havde mænd som Nis Callesen, Lerskov, Rasmus Clausen, Smedager, og Jørgen Iversen, Svejrup. De tre havde befolkningens ubetingede tillid, og dem lyttede man til, naar de tog ordet i kredsdayen, der jo ellers takket være en kunstig valglov havde en kompakt majoritet af tro regeringstilhængere.

Nis Callesen var medlem af synoden, det raad, der havde magt og myndighed i de kirkelige anliggender, og det var meget imod hans vilje, at han kom i en saa alvorlig konflikt med »kirken«, at han blev tvunget til at udtræde af synoden. Hans ældste datter, Jing, var blevet forlovet med Hans Friis paa Kopsholdt, der var medlem af Bovlund frimenighed, og de unge ville nu vies af pastor Poulsen. Sognepræsten hjemme i Hellevad var villig til at lukke et øje, hvis vielsen kunne foregaa udensogns, paa Kops-

holdt, og ikke paa Lerskov. Men efter god gammel skik skulle brylluppet staa i brudens hjem, pastor Poulsen viede de unge, det blev indberettet og Nis Callesen blev stemt ud af synoden.

Slægten har altid været stærkt bunden til stavnen. Da Nis Callesen var ung, kunne han aldrig undværes hjemme, han kom aldrig ud blandt fremmede; tilsyneladende fortrød han ikke paa det, thi han kunne heller ikke undvære sin eneste søn hjemme paa gaarden. En vinter paa Askov sløjdscole og senere en vinter paa Vestbirk højscole, sammenlagt et helt aar, længere kunne Rasmus Callesen ikke undværes hjemme, han kom ikke ud at tjene som andre jævnaldrende. Og det har sikkert været bittert, at skulle give afkald paa ham i hele to aar, da han laa soldat i Altona.

Rasmus Callesen slap naadigt gennem verdenskrigen, han blev indkaldt, men det viste sig, at han dengang led af en alvorlig sygdom, der gjorde ham uegnet til krigstjeneste.

En igangsætter og foregangsmand paa landbrugets omraade var han ikke, han drev sit landbrug som det var drevet før, som han havde lært det hjemme, med flid, paapasselighed og sparsommelighed, kort sagt, lidt gammeldags. Han var saa respekteret paa egnen, saa retsindig og besindig. Det var ganske naturligt, at det blev Rasmus Callesen, der blev valgt til amtsforstander i overgangstiden. Ham havde de alle tillid til. Efter genforeningen blev han sogneraadsformand og repræsenterede sin egn i amtsraadet. Han var selvskreven som formand for »Dansk Samfund«.

Fra Lerskov havde de kørt vidt omkring med hest og vogn for at komme til danske foredragsmøder, Rasmus Callesen forsømte aldrig møderne, der nu var i Genner forsamlingshus, og han var med til at rejse forsamlingshuset i Hovslund.

Paa Lerskov blev det aldrig glemt, at »tyve og røvere«, som de sagde, med magt havde fjernet sognets helligste klenodie, den tusindaarige runesten, Hærulf-stenen. Det var en tysk prins, der uden videre tog den med sig hjem til Tyskland i 1864. Rasmus Callesen var én af de Hovslund-drengene, i hvis hjem denne uret aldrig blev glemt, og han lovede sin far og sig selv aldrig at opgive kampen for at faa den igen. Ved genforeningen lykkedes det ikke at faa den røvede skat tilbage, efter den anden verdenskrig henvendte de sig til englænderne, men de blev atter skuffet, englænderne mente, de havde andet at bestille, end at bringe

Hærulf-stenen tilbage. Og meget smukkere var det, at den nu i november 1951 kom som en gave, og den, der slog hovedet paa sømmet, var borgmester Reuter i Berlin, han er født i Aabenraa, og han rakte nu haanden ud til venskab og forstaaelse.

Den, der som jeg var tilstede, da stenen vendte hjem til det samme sted, hvor den havde staaet i tusind aar, vil aldrig kunne glemme, at den hjemlige jord var beredt, fordi en god mand i sognet i over 30 aar havde pløjet sin fure i en bue udenom den plads, der atter skulle rumme sognets helligdom. At manden var tysksindet, gør kun historien endnu smukkere. Det blev Nis Callesens sønnesøn, en ung Nis Callesen, der den dag paa sin fars vegne tolkede Lerskov-slægtens glæde.

Rasmus Callesen var en mand af den gamle skole, han kunne faa alt til at gaa i sagtomdighed, en mand, der ingen fjender havde, thi ingen kunne nogensinde tvivle paa hans redelighed og gode vilje.

Hans betydning og hans indflydelse rakte maaske ikke ud over sognets grænse, men derhjemme græd de over hans død, fordi han var saadan en god mand.

Æret være hans minde!

Ingeborg Refslund Thomsen.

Malerinden Agnes Smidt

Agnes Smidt var født paa Østergaard i Sundsmark ud af en udbredt vestslesvigsk slægt, hvis unge mænd som det da syntes rigtigt, udvandrede til Danmark for at undgaa den tyske militærtjeneste. Hun var søskendebarn, eller i fjernere slægt, med dr. phil. L. Moltesen, rigsarkivar Linvald, højskoleforstander Jannik Lindbæk, Fog Petersen, Dahlerup Petersen, Okholmere og adskillige andre betydelige mennesker. Hun havde saaledes grund til slægtsstolt-hed — men tværtimod var hun fri for snobberi og interesserede sig særlig for dem i skyggen og de afsporede.

Agnes havde et rigt sind, poesi og kunstsans og bildende og

dramatisk evne. Hun kom paa Askov, paa N. P. Dorphs Malerskole og til Paris, og hun kunne male gode billeder — ikke saa mange, som hun kunne sælge, for hun interesserede sig for mange andre ting. Under fremmedherredømmet trængte vor danskhed til værn, og saa tog Agnes en haand med. Vi kunne ikke faa ordførere fra Danmark og havde selv for faa til forsamlingshuse og foreninger. Vore nationale foreninger fik oprettet kursus i oplæsning og sang — og Agnes kom paa et saadant under kgl. skuespiller P. Jerndorffs ledelse, og senere tog hun yderligere uddannelse hos ham. Agnes Smidt gjorde ikke lidt gavn rundt i Nordslesvig ved oplæsning og sang med sin ikke fyldige, men rene og klare og udtryksfulde stemme. Mange husker endnu, hvorledes hun sang Martin N. Hansens Madeleine.

Hendes forældre, Claus og Ellen Smidt, hørte til Bovlund frimenighed, og en af dens kredse samledes i deres pissel. Agnes var religiøs indstillet og kom ofte til Niels Daels menighedsskole Liselund, hvor de gerne ville høre hende læse eller synge om aftenen. Efter genforeningen forsøgte hun ogsaa at samle en menighedskreds i Lundsmark.

I 1916 blev fem smaapiger forældreløse, og for at de ikke skulle spredes, tog Agnes dem til sig og viste sig at være en god opdragerinde. Hun tog det her som i andre forhold — hun gjorde arbejdet og andre hjalp med penge og varer. Det blev til lykke for alle parter. Hun vidste, at tilpas legemligt arbejde og jævn levevis er godt for svage nerver — nogle kom til hende og kom atter i balance. Hun vakte tiltro. Mellemløstidens arbejdsløsheds ødelæggelse, særlig blandt de unge, saa hun og modvirkede ved at oprette en skole, hvor der blev undervist den halve dag og plantet læhegn den anden halve. Hun kunne faa andre til at hjælpe og blev forløber for ungdomslejrene og plantningslaugene med »de flyvende korps«.

Agnes Smidts forhold til penge var et kapitel for sig. Hun havde det ikke som de kunstnere, der straks festede, saa snart de havde nogle. Hun var personlig nøjsom og hun sørgede ikke, naar pungen var tom. Saa ventede hun sikkert, at der nok skulle vise sig noget. En fætter fortalte, at en dag, da han besøgte hende, sagde hun: Du ser saa bekymret ud. Det skal du ikke være. Naar vi blot gør vort bedste, saa skal det nok ordne sig. I morges var mit brændsel sluppet op, og jeg kunne intet

købe — saa kom der en mand med nogle »klyn«, og nu har vi det saa dejligt varmt. Hun lavede ikke overslag og beregninger, og dog var hun ingen fantast, naar hun ville hjælpe paa nød, som maaske kun hun saa, fordi hun havde en saa rig menneskeforstaaelse og følelse for medmennesker. Det var sjældent, hun blev misbrugt, og at hun overvurderede sig selv, — dog vist, da hun troede, at kunne faa noget ud af at forhandle med hjemmetyskerne om vort mellemværende.

Hun bad frejdig om hjælp til hendes forskellige almennyttige foretagender, for hun syntes, at naar hun gjorde arbejdet, saa kunne andre yde penge eller varer — og hun blev stort set ikke skuffet, vel fordi hun ikke var »over evne«. Naar vi havde haft besøg af hende, sagde vi gerne: Hvor er Agnes dog et mærkeligt menneske. Hun gik sit eget skud. En ung præst fortalte, at han havde sagt til hende: Mener du nu ogsaa, hvad du der siger? Tror du, jeg mener det? Ja! Ja, saa mener jeg det! Efter en mindehøjtid, hvor mange havde haft ordet, sagde hun: Ja, det tager tid, at begrave en grundtvigianer. Hun blev ogsaa fulgt og mindet af mange — for hendes forstaaelse, hendes medfølelse og opofrelse. Den dag glemte man, at hun ogsaa var kritisk. En, der pyntede sig med laante fjer, kunne hun skære ned saa fint, saa han knap vidste, om der var blevet gjort nar ad ham. En gang overværede hun, at nogen sagde: Vi burde have taget II. zone, for alle slesvigere er i grunden danske, selv om de maaske ikke ved det! Ja, sagde hun, saadan var det i gamle dage egentlig bedre med, at forældrene bestemte, hvem deres børn skulle have.

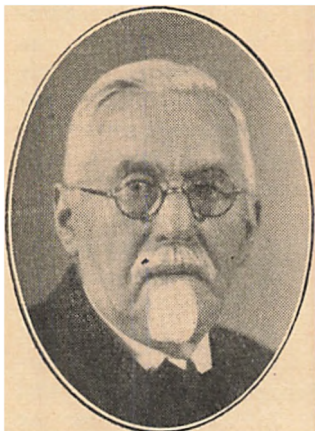
Skønt hun malede nu og da, indtil hun blev 75 aar, er det ikke et stort antal malerier, hun har præsteret. Vi har undertiden tænkt, at det var en skam, at hun ikke samlede sig om sin maleriske evne og saa maaske var blevet en stor malerinde. Det var vel saa sket paa hendes andre evners bekostning. Maaske gik det som med Hostrup: »Gik der end en smule kunstner tabt, et menneske blev bevaret«. Mennesket Agnes Smidt var maaske hendes største ydelse — i hvert fald var det det, vi holdt af.

Fl. Av. skrev om hende, at hun var en livskunstner, der forstod at ældes med ynde og værdighed.

Hun var et godt og sjældent menneske og gavnede umiddelbart foruden ved, hvad hun udrettede.

M. R. P.

Ingemand Fredslund

Mejeribestyrer Ingemand Fredslund var født i Hygum sogn, blev tidlig forældreløs, og kom saa til Jacob Kloppenborgs i Harreby. Der og hjemmefra blev han grundtvigsk indstillet, saa det blev bestemmende for livet. Det var i den tid, da flugten for den tyske militærtjeneste var ved at holde op, saa han blev tysk soldat saa sent, saa han endnu ikke var 45 aar, da den første verdenskrig udbrød, og han maatte derfor med i den ogsaa. Som ung blev han mejerist, fik bestyrerpladsen paa Vinkel-Rind andelsmejeri, men ønskede at komme

hjem til Nordslesvig, hvor alle dansksindede tyske undersaatte burde fylde sin plads, saa han sagde ja, da han fik tilbud om bestyrerplads fra Branderup mejeri. Det havde ellers ord for, at bestyrerne kun var der kort tid. I de 11 aar, det havde bestaaet, havde der været 5 bestyrere. Betegnende for tiden, da det var let at faa bestyrerplads, var det, at den første bestyrer efter 2 aar blev indkaldt til soldat. En anden blev udvist, da han var dansk undersaat. En sagde op og to blev opsagt. Aaret før Fredslund kom, vedtog en generalforsamling at nedlægge mejeriet — men en efterfølgende omstødte beslutningen.

Fra 1899 bragte Fredslund orden i Branderup mejeris forhold. Det skete ikke ved diplomati, men ved at passe det, som et mejeri skulle drives. Fra at være et vanrøgtet mejeri, som interessenterne søgte fra, blev det et af Nordslesvigs største og bedst drevne mejerier. Han var dets bestyrer i 36 aar, indtil hans helbred som 65-aarig tvang ham til at tage sin afsked.

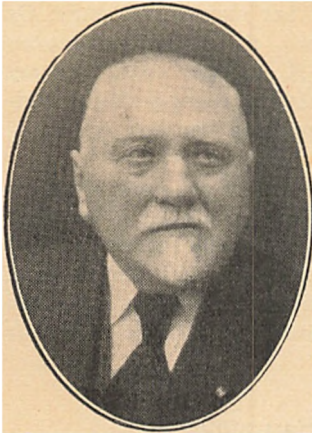
Fredslund og hans efterlevende hustru var stærkt folkelig og religiøst interesseret. De dannede et godt hjem og lærested. Han var i en aarrække Bovlund frimenigheds kasserer og nogle aar, saa længe helbredet tillod det, dens formand. I et langt aaremaal var han Sprogforeningens tillidsmand og senere medlem af dets tilsynsraad.

Fredslund var som en af de Israeliter, i hvem der ikke var svig.

M. R. P.

Niels Kristensen Nielsen, Mjang

Rd. af Dbg.

Niels Kristensen Nielsen var født i Mjang den 15. januar 1872. Den 4. maj 1952 døde han, lige fyldt de 80 aar, en fødselsdag, han maatte tilbringe paa statshospitalet. N. K. N. hørte saaledes til det kuld af mænd, der omkring aarhundredskiftet ville tage et nap med i vor danske sag. Ikke i den forstand, at han trængte sig frem, det laa i grunden ikke for ham. Han ville gerne være med i rækkerne, men der skulle kaldes paa ham, ikke for at gøre sig kostbar, men med en kalden følte han sig godkendt til at indtage pladsen. I kaldsfællernes kreds blev han tidlig formand for andelsmejeriet i Hørup, ligesom han ogsaa gjorde sig gældende i Den alsiske Landboforening. Nogen fremtrædende landmand var han ikke, men meget faa har forstaaet at værne om et landøkonomisk udbytte som han. Til syvende og sidst var det nok denne hans økonomiske sans, at der paa saa mange omraader blev kaldt paa ham. Og den plads, han satte højest, var jo nok formandsstillingen i bankraadet for Folkebanken for Als og Sundeved, en stilling, han beklædte fra dens oprettelse i 1909 og til aaret før sin død. Med sine da kun 37 aar var det en stor tillid, hans fæller viste ham, ved at vælge ham til denne, en tillid, han aldrig svigtede, hvad det lange aaremaal, han sad i bankens ledelse, jo da ogsaa rigelig viste. Banken var ikke alene et økonomisk foretagende, men der laa ogsaa en national prestige bagved. Ingen enkeltmand kan gøre krav paa æren, men man kommer vel ingen for nær ved at sige, at N. K. N. var fuldt og helt med og gik op i det. En anden plads, han satte stor pris paa, var at være medlem af vælgerforeningens tilsynsraad. Her fik man sin førstehaands viden om mangt og meget vedrørende danskhedens stilling, forsvar og angreb. Det var kun rimeligt, at en mand som N. K. N. ogsaa ved genforeningen fik sine opgaver. Straks kom han ind i sogneraadet og blev dets formand og var det indtil han trak sig tilbage i 1937. Og i 1922 kom han ind i amtsraadet, et mandat,

han sad inde med indtil 1935, da det vel nok var L. S., der blev hans banemand. Hans økonomiske sans som sogneraadformand og amtsraadsmedlem gjorde sig ogsaa her stærkt gældende. Og naar amtmand Refslund Thomsen ved mindesammenkomsten efter ligfærden kunne sige om N. K. N., at naar sogneraadenes og amtsraadets historie efter genforeningen engang skulle skrives, maatte hans navn faa en god plads, saa var det jo en udtalelse, der gav udtryk for N. K. N.s betydning.

Den, der kom til at staa ham nær, kunne ikke saa sjældent faa det indtryk, at han var en ejendommeligt blanding af om ikke kantethed, saa dog stejthed blandet med forhandlingsevne.

Men en ting bliver staaende nu efter hans død: Enhver sag, der blev lagt hen til ham, var det ham en æressag at røgte saa godt som muligt. Det selviske blev altid lagt til side. Han var Sønderjylland en god mand. A—d.

Jørgen Matthiesen, Hammelev

Døden er en ubarmhertig gæst, der aar for aar tynder ud i rækkerne af Sprogforeningens tillidsmænd. Ofte synes vi, at mange af dem endnu i en aarrække kunne have gjort tjeneste. Det kommer man uvilkaarligt til at tænke paa ved meddelelsen om Jørgen Matthiesens død.

Jørgen Matthiesen er født i Snogbæk den 25. december 1884. I hans skoletid var J. H. Schmidt lærer i Snogbæk, saa han har nydt godt af hans livlige undervisning, en undervisning, der laa langt ud over det, der var almindeligt den gang.

Som ung mand kom han til Haderslev amt, og efter at have været en vinter paa Vallekilde højskole, købte han gaard i Hammelev, og her døde han den 14. februar 1952.

Jørgen Matthiesen var en stille og rolig mand, der ikke sagde mange ord. Han var retlinet og altid i takt med de bedste kræfter, der levede i vort folk. Han var tilbageholdende og paa ingen maade fremtrædende, men altid rede til at gøre et arbejde, naar der blev kaldt paa ham. J. P.

Nis Thuesen

Det tynder ud i rækkerne af de mænd, som gennem deres arbejde har været med til at forberede genforeningen. En af dem, fhv. gaardejer Nis Madsen Thuesen, Høgsgaard, døde den 14. maj i aar.

Bønderne paa Haderslevengen har fra gammel tid haft ord for at være stovte. Det forekommer mig, at Nis Thuesen svarede til denne betegnelse, en kæmpe af skikkelse, bonde med liv og sjæl og trofast mod folkearven. Thuesen var ikke en mand af mange ord; han tog kun sjældent ordet i forsamlinger, men var leven-

de interesseret i, hvad der rørte sig i tiden, og selv om han ikke naaede frem i forreste række, var han en af de førende skikkelser paa sin egn. Hjemmet i Skovrup var kendt for sin gæstfrihed, og det var et af de gode hjem, som bar danskheden i Sønderjylland.

Nis Thuesen, der var født den 23. maj 1867, havde indtil 1913 en gaard i Anslet. Her valgtes han til kommuneforstander. Men da han ved et laddagsvalg stemte dansk, blev han afsat af landraaden. Ogsaa paa anden maade viste tyskerne, at de havde et godt øje til Thuesen. Kreditforeningen i Kiel nægtede med en politisk motivering at yde laan i hans gaard. Det var en meget alvorlig sag, men den blev klaret, idet Thuesen fik et I. prioritetslaan i en livsforsikringsbank i Gotha.

Da gamle Peter Skau, Bukshave, trak sig tilbage fra kreds-dagen, blev Nis Thuesen hans efterfølger, og efter kreds-dagsvalget i 1919, som blev en straalende dansk sejr, fik han tillige sæde i kredsudvalget. I denne egenskab var han med til at løse vigtige opgaver i forbindelse med overgangen fra tysk til dansk styre

Høgsgaards jorder gaar ned til den gamle grænse. Her er ikke faa sluppet over til Danmark under den første verdenskrig, og efter vaabenstilstanden blev sognevejen fra Taps til Skovrup befærdet af mænd og kvinder fra det gamle land, som havde ærinde i Sønderjylland, men ikke kunne faa pas til at kom-

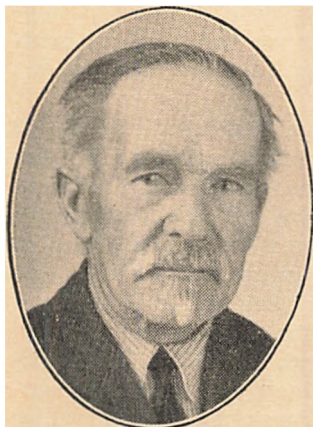
me derned. Denne illegale trafik i legitime formaals tjeneste reguleredes af en mand paa hver side af grænsen, af dr. Gabe i Taps og Nis Thuesen i Skovrup. Endnu den dag i dag føler mange sig i den anledning i taknemlighedsgæld til disse to gode mænd.

Med genforeningen kulminerede Nis Thuesens livsbane. Ved amtsraadsvalget i 1922 faldt han paa modsætningen mellem vesteramt og østeramt. Indtil 1931 havde han sæde i kontrolkomiteen i Jydsk Landhypotekforening, og aaret efter afstod han gaarden til sin yngste søn. Den generation, som Thuesen tilhørte, traadte i baggrunden. Yngre kræfter tog fat, og blandt dem var hans ældste søn, Mads Thuesen, i første række.

Nis Thuesens helbred havde ikke været godt i de senere aar. Men han havde den glæde kort før sin død at kunne fejre sin 85 aars-dag i bedste velgaaende.

P. A. Callø.

Poul Sørensen Bjerrum, Gaansager

En af Sprogforeningens gamle veteraner gik bort ved Poul Bjerrums død. Han blev Sprogforeningens tilidsmand omkring aarhundredskiftet, og var tillige bibliotekar ved den bogsamling, som Sprogforeningen havde installeret i hans hjem. Poul Bjerrum er født i Spandet den 1. juni 1872, men da hans forældre i 1875 flyttede til Gaansager, har han levet saa at sige hele sit liv i denne by. I 1895 overtog han faderens gaard, som han forstørrede ved jordkøb i 1896 og 1902.

P. Bjerrums interesse laa paa det kirkelige omraade. Han var kirkeældste før verdenskrigen og blev efter genforeningen medlem af menighedsraadet. Kirkens regnskab førte han i 26 aar. Han var en meget belæst mand. Læsning var hans hobby. Hans kæreste bog var salmebogen. Pastor Malling, Brøns, der vikarierede i Vodder, da Bjerrum blev begravet, skildrede ham som en mand, der forstod at lægge læg ved de bedste salmer af Kingo, Brorson og Grundtvig.

Om P. Bjerrum tør det maaske siges, at han døde den 28. juni 1952, gammel og mæt af dage.

Christian C. Schmidt, Elstrup

Købmand C. C. Schmidt er født den 2. juni 1883 i Ø. Lindet. Han var udlært smed, men hans forretningssans og gode fatteevne bragte ham hurtigt ind paa andre baner. Han var i mange aar en dygtig leder af H. C. Hansens kornfilial i Guderup.

I sin ungdom var Schmidt et ivrigt medlem af ungdoms- og idrætsarbejdet i Sønderborg amt. Han var en af dem, der stod Andreas Graunær. I mange aar var han Sprogforeningens tillidsmand.

C. C. Schmidt var født og opvokset ved den gamle grænse. Sit kendskab til grænseegnen udnyttede han paa den maade, at han hjalp mange unge, der ville flygte til Danmark til rette med planerne. Selv var han ved nyttaarstid 1915 kommet hjem efter at være saaret ved Noyon.

Han var en god dansk mand, der aldrig gik paa akkord, men altid var rede til at tage et tag med i arbejdet.

N. Nielsen.

Hans Hansen, Stevning

Tirsdag den 2. september 1952 døde købmand og amtsrådsmedlem Hans Hansen, Stevning.

En af Sønderjyllands bedste mænd er gaaet bort; han var ikke blot kendt og agtet i Sønderjylland, men ud over hele Danmark, kendt, som der blev sagt ved hans jordefærd, som en mand, der havde sine meningers mod.

Hans Hansen var født i Stevning den 4. september 1881, tog som ung præliminæreksamen i København, var siden en tid ansat hos redaktør Jessen ved »Flensborg Avis«, en stilling, som de tyske myndigheder tvang ham bort fra.

Under et ophold 1900 paa Askov højskole maatte han paa

grund af faderens sygdom tage hjem for at hjælpe moderen med forretning og gæstgiveriet.

1919 blev han valgt til kommuneforstander for Stevning kommune og senere som formand for udvalget til sammenlægning af de mindre kommuner i Svenstrup sogn.

Fra 1921 til 1951 var han sogneraadsformand for Svenstrup sogn og blev 1935 indvalgt i Sønderborg amtsraad, her paa det kommunalpolitiske omraade, det havde hans varmeste interesse, kom hans rige evner rigtig til udfoldelse. Han øvede her en indsats, der blev paaskønnet fra mange sider.

Han var formand for Sønderborg Amts Sogneraadsforening og medlem af bestyrelsen for De samvirkende Sogneraadsforeninger i Danmark. Mange andre hverv var betroet Hans Hansen, paa mange omraader var der bud efter ham, og alt det, han paatog sig, blev røgtet med en sjælden dygtighed, der blev lyttet til Hans Hansen, naar han fremførte sine meninger. Ogsaa paa det nationale omraade har Hans Hansen ydet en betydelig indsats.

Han bar sit ridderkors med ære.

C. C.

Sandhed, du est en rymnings mand,
oc dig kans ingen lide.

Hans Tavsens
(om Løgn og Sandhed) 1537.

I N D H O L D

	Side
<i>Jakob Petersen</i> : Før og nu	1
<i>Rose Thyregod</i> : Den kærlighed, den kærlighed	8
<i>H. T.</i> : To gange død	18
<i>Th. Kaufmann</i> : Da kosakkerne var her	20
<i>Niels Hansen</i> : Skibelund Efterskole	36
<i>Asmus Clausen</i> : Jørn Krybskyttes alibi	38
<i>Chr. Demuth</i> : Jylland paa langs	42
<i>Hans Vald. Gregersen</i> : Christian IV og Sønderjylland	49
<i>A. Friis Vivild</i> : Med dæmpede hvirvler trommerne gaar	53
<i>Jakob Petersen</i> : Murskeen i folkesagens tjeneste	63
De gamle, som faldt:	
<i>Jakob Petersen</i> : J. P. Nielsen	75
<i>Aage Bonde</i> : Mads Gram	79
<i>Jakob Petersen</i> : Fru M. Andresen	82
<i>Ingeborg Refslund Thomsen</i> : Hans Iversen, Svejrup	84
<i>N. B. H.</i> : Christian Nielsen, Søes	86
<i>Ingeborg Refslund Thomsen</i> : Rasmus Callesen	87
<i>M. R. P.</i> : Malerinden Agnes Smidt	89
<i>M. R. P.</i> : Ingemand Fredslund	92
A-d.: Niels Kristensen Nielsen, Mjang	93
J. P.: Jørgen Matthiesen, Hammelev	94
P. A. Callø: Nis Thuesen	95
N. K.: Poul Sørensen Bjerrum, Gaansager	96
N. Nielsen: Christian C. Schmidt, Elstrup	97
C. C.: Hans Hansen, Stevning	97

Regering og Rigsdag.

Ministeriet

(30. oktober 1951)

Statsminister Erik Eriksen (V)
Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft (K)
Finansminister Thorkil Kristensen (V)
Justitsminister Helga Pedersen (V)
Handelsminister Aage Rytter (K)
Landbrugsminister Jens Sønderup (V)
Indenrigs- og boligminister Axel Møller (K)
Undervisningsminister Flemming Hvidberg (K)
Kirkeminister Carl Hermansen (V)
Trafikminister Jørgen Jørgensen, Ullerup (K)
Fiskeriminister Knud Ree (V)
Socialminister Poul Sørensen (K)
Forsvarsminister Harald Petersen (V)

Folketinget

(Folketingsvalg 5. sept. 1950).

Socialdemokratiet	813,224	st.	59	mand.	+	2
Venstre	438,188	»	32	»	÷	17
Konservative	365,236	»	27	»	+	10
Retsforbundet	168,784	»	12	»	+	6
Rad. Venstre	167,969	»	12	»	+	2
Kommunister	94,523	»	7	»	÷	2
Tysk mindretal	6,406	»	0	»		0
	2,054,330	st.	149	mand.		
Færøerne			2			
			151			

Stemmeetal i Sønderjylland

Socialdemokrater	32,362	st.	3	mand.
Venstre	21,182	»	2	»
Konservative	15,767	»	1	»
Retsforbundet	8,788	»	1	»
Radikale Venstre	4,471	»	0	»
Kommunister	1,577	»	0	»
Tysk mindretal	6,406	»	0	»
	90,553	st.	7	mand.

Valgt i Sønderjylland.

Socialdem.: Andr. Hansen, Frede Nielsen, Fr. Teichert.

Venstre: Jørgen Gram, Fr. Heick.

Konservative: L. Clausen.

Retspartiet: Hans Hansen.

Landstinget.

(Landstingsvalg 11. april 1947).

Socialdemokratiet	34	mandater
Venstre	21	»
Konservative	13	»
Radikale Venstre	7	»
Kommunistiske parti	1	»

Ialt 76 mandater

Valgt i Sønderjylland.

Socialdemokratiet: Alfred Kristensen, P. Mortensen (tingv.)

Venstre: Axel Bjerre.

Konservative: Jørgen Otzen.

Rad. Venstre: Fru Ingeborg Thomsen.

Nationale foreninger og institutioner.

Sprogforeningen.

Formand: Bibliotekar Jakob Petersen.

Ledelse: Højskoleforstander Arnfred. Askov, gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov, fru Anne Marie Skau, Nygaard, Ø. Lindet, amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.

Aarsmødet afholdes sidste søndag i juni.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro pr. Hvidding, formand, gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, næstformand, sekretær N. Gotthardsen, Høgsbro, kasserer.

Aarsmødet afholdes sidste søndag i juni.

Grænseforeningen.

Kontor: Peder Skramsgade 5, I, København K.

Formand: fhv. præsident Holger Andersen.

Næstformand: Direktør V. Fischer, inspektør N. J. Gotthardsen, grosserer P. Michaelsen.

Sekretær: Kontorchef, cand. jur. Antoni Petersen.

Den nordslesvigske Kvindeforening.

Formand: Fru Margrete Jepsen, Tønder.

Næstformand: Fru Valborg Kruise, Sønderborg. Kasserer: Fru Ellen Bjørn Hansen, Aabenraa.

Dansk-Nordisk Ungdomsforbund. (Det unge Grænseværn)

Kontor: Kastanieallé 24 a, Sønderborg.

Formand: Pastor Lænkholm, København, næstformand: Bankdirektør A. Buch, Haderslev. Kasserer: Christian Nielsen, Vollerup.

Dansk Amatør Teater Samvirke.

Formand: Pastor Skjerk, Hornslet. Sekretær: Arne Aabenhus, Graasten. Kasserer: Trafikassistent J. Andersen, Kolding. Adresse: Folkunghus, Graasten.

Ungdomsforeningerne.

A a b e n r a a amts hovedkreds: Formand: Højskolelærer J. Hviid, Rønshoved, kasserer: Købmand Sv. Jacobsen, Frøslev pr. Padborg (16 foreninger), 1828 medlemmer.

H a d e r s l e v østeramts hovedkreds: Formand: lærer J. Chr.

Christensen, Mellemgade 10, Haderslev. Kasserer: gaardejer Ak-sel Tang, Hytkjærgaard pr. Marstrup. (21 foreninger, 2714 medlemmer).

Røddingegnens hovedkreds: Formand: Gdr. Chr. Christensen, Hjertering pr. Rødding. Kasserer: Gdr. Ejnar Rytz, Brændstrup pr. Gram (13 foreninger, 1981 medlemmer).

Sønderborg amts hovedkreds: Formand: gaardejer M. Mathiesen, Lunden pr. Nordborg. Kasserer: Gaardejer Ph. E. Sibbesen, Gammelgab pr. Broager. (17 foreninger, 4223 medlemmer).

Løgumkloster og omegns hovedkreds: Formand og kasserer: Lærer Alfred Jensen, Ellehus pr. Jejsing (11 foreninger, 706 medlemmer).

Skærbæk og omegns hovedkreds (for Tønder amts nordlige del): Formand: Pastor H. Ebbesen, Døstrup, kasserer: Købmand Knud Hansen, Skærbæk (8 foreninger, 1054 medl.)

K. F. U. M. & K. i Sønderjylland

Haderslev-kredsen:

Kredsformand: Indremissionær E. Thisted, Haderslev.

K. F. U. M.-foreninger: 5 152 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 5 164 —

Fællesforeninger: 3 93 —

Gram-kredsen:

Kredsformand: Sognepræst T. Philipsen, Gram.

K. F. U. M.-foreninger: 15 299 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 14 248 —

+ 160 M.- og K.-spejdere og 46 Y., A. medl.

Aabenraa—Tønder-kredsen:

Kredsformand: Sognepræst Fr. Nicolajsen, Ballum.

K. F. U. M.-foreninger: 11 203 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 11 229 »

Fællesforeninger: 5 147 »

Spejdere: 10 troppe: 276 »

Sønderborg-kredsen:

Kredsformand: Pastor Andersen, Tandslet.

K. F. U. M.-foreninger: 3 115 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 7 110 »

Højskoler og landbrugsskoler i Sønderjylland.

Danebod Højskole, Fynshav, Als.

Forstander Frede Terkelsen.

Graasten Landbrugsskole,

Forstanderne Hans Hansen og L. Lauridsen.

Hoptrup Højskole, Hoptrup.

Forstander P. H. Lauritsen.

Rødding Højskole, Rødding.

Forstander Fogh-Pedersen.

Rønshoved Højskole, Rinkenæs.

Forstander Hans Haarder.

Idrætshøjskolen i Sønderborg.

Forstander J. Søgaard Jørgensen.

Efterskoler i Sønderjylland

- Agerskov Ungdomsskole, Agerskov.
Forstander: Agnete Tang.
- Hoptrup Efterskole, Hoptrup,
Forstander P. H. Lauritsen.
- Nordborg Efterskole, Nordborg, Als.
Forstander Chr. Demuth.
- Rens Efterskole, St. Jyndevad.
Forstander Godfred Hansen.
- Vojens Efterskole, Vojens.
Forstander E. Hagelsø.
- Rinkenæs Efterskole.
Forstander: G. Peters-Lehm.
- Sommersted Efterskole:
Forstander:
- Ungdomsskolen i Højer.
Forstander: Carla Schibler.

Husholdningsskoler i Sønderjylland

- Als Husholdningsskole, Vollerup.
Forstander: Johanne Hansen.
- Graasten Husholdningsskole, Graasten.
Forstander: Olga Reppien og Ebba Drewes.

Sønderjydsk Idrætsforening

Formand: Stadsskoleinspektør S. P. Hansen, Aabenraa. Sekretær og forretningsfører: Kreditforeningsfuldmægtig Aage Kragh Iversen, Haderslev.

Formand for gymnastikudvalget: Gdr. Claus Christensen, Lavensby pr. Nordborg.

Formand for idrætsudvalget: Overlærer B. J. Bennedsen, Augustenborg.

Formand for skydeudvalget: B. Michaelsen, Haderslev.

Formand for kvindelig idræt: Fru Aja Bonde Poulsen, Dybbøl.

Foreningen er delt i 5 hovedkredse. Formænd er:

Haderslev vesteramt: Kriminalbetjent Andr. Nielsen, Toftlund.

Haderslev østeramt: Gaardejer Hans Simonsen, Hyrup pr. Øsby.

Aabenraa amt: Gaardejer Nis Rasmussen, Nr. Hjarup pr. Hovslund.

Sønderborg amt: Inspektør Chr. Clausen, Augustenborg Landevej 57, Sønderborg.

Tønder amt: Lærer P. M. Jepsen, Løgumkloster.

Historisk Samfund for Sønderjylland

Formand: fhv. amtslæge, dr. med. H. Lausten-Thomsen, Aabenraa. Sekretær: Arkivar P. Kr. Iversen, Aabenraa. Kasserer: Adjunkt Knud Fanø, Tønder.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« bestaar af: dr. med. H. Lausten-Thomsen, landsarkivar J. Hvidtføldt, arkivar P. Kr. Iversen, Aabenraa.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Maanedsskrift« bestaar af: Museumsinspektør H. Neumann, og lærer Chr. Stenz, Flensborg.

De sønderjydske Danske Samfund

Formand: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg pr. Tønder. Sekretariatet ledes af redaktør Kai Edv. Larsen, Raadhustorvet 3, Sønderborg.

Biblioteker

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra kl. 10—19. Læsesal kl. 10—21. Om sommeren 10—19. Børnebiblioteket. Udlaan og læsesal kl. 13—17.

Haderslev Centralbibliotek. Overbibliotekar Th. Hildebrandt. Udlaan: Hverdage kl. 10—19. Læsesal: Hverdage kl. 10—21, lørdag kl. 10—19. (1. maj—31. aug. lukkes kl. 19, lørdag kl. 14).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Overbibliotekar J. R. Sorring. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen kl. 10—21 (1. maj—31. august kl. 10—19), lørdage kl. 10—14. Børnebiblioteket kl. 14—18. Lukket lørdagen.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar: Gerda Tarp Hansen. Udlaan: 10—20. Læsesal: 10—20, (maj—sept. 10—19). Lukket 14 dage i august.

Sønderjydske Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad. Arkivar: P. Kr. Iversen. Aaben: kl. 9—12 og 13—16.

Erhvervs-Institutioner og organisationer.

(Formænd, sekretærer og sønderjydske medlemmer).

I. Statsinstitutioner.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Holbergsgade 23, København K.

Formand: Landstingsmand, gaardejer Niels Chr. Nielsen-Man, Aldershaab, Brovst.

Administrationschef: Fl. Tolstrup.

Folketingsmand, gdr. Einar Simonsen, Flovtgaard pr. Øsby.
Raadgivende medlem: Jens Wollesen, Vestergade 20, Løgumkloster og folketingsmand Teichert, Søgaaard pr. Kliplev.

Kontoret i Tønder ledes af: Kontorchef E. Ibsen. Konsulent: Civilingeniør Th. Claudi Westh, Tønder.

Jordfordelingskommissionerne.

Jordfordelingskommissionen for 10. omraade, omfattende Haderslev og Sønderborg amtsraadskredse:

Formand: Gaardejer E. Simonsen, Flovtgaard pr. Øsby. Medlemmer: Gaardejer Jørgen Lyck, Vester Sottrup og Johs. Petersen, Halk.

Jordfordelingskommissionen for 11. omraade, omfattende Tønder og Aabenraa amtsraadskredse.

Formand: Folketingsmand Fr. W. Teichert, Søgaaard pr. Kliplev. Medlemmer: Gaardejer Kr. Phillipson, Lundtoftbjerg pr. Tørsbøl og amtsraadsmedlem Lauritz Lindrum, Hjemsted pr. Skærbæk.

Jordfordelingssekretariatet: Holbergsgade 23, København K.

Kommissioner ang. jordlodder til husmandsbrug.

Formænd: Haderslev amt: Gdr. Viggo Larsen, Skodborg; Aabenraa amt: Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sønderborg amt: Sogneraadformand P. H. Møller, Drejby pr. Skovby/Als. Tønder amt: Gdr. Axel Lund, Sdr. Sejerslev pr. Højer.

II. Private selskaber og landbrugsorganisationer.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskab.

Rolighedsvej 26, København.

Ledende præsident: Professor Axel Pedersen, København.

Kontorchef: Axel Nielsen.

I bestyrelsesraadet: Forstander Fr. Heick, St. Jyndeved, og forstander L. Lauridsen, Graasten.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Formand: Kmhr. hofjm. Chr. Lüttichau, Tjele.

Direktør: Niels Basse, Viborg.

Grundforbedringsvirksomheder: Mose- og engafdeling.

Distriktskontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

— i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

— i Aabenraa: Best. N. Jespersen.

Den tekniske afdeling.

Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q. Jacobsen.

Plantningsvirksomhed: Skovrider Fromsejer, Skærbæk.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København V.

Præsident: Gaardejer H. Pinstrup. M. F. Gravlev pr. Skørping.

Generalsekretær: A. Høgbro Holm.

Landboforeninger

De samvirkende danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.

I formandsskabet: Folketingsmand H. Pinstrup og gaardejer P. Karlshøj. Sønnerjyder i bestyrelsen: Gaardejer P. Chr. Hanssen, Nygaard, Bolderslev, og gaardejer Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Foreningen af jyske Landboforeninger.

Kontor: Bispetorvet, Aarhus.

Formand: Folketingsmand H. Pinstrup. I bestyrelsen: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard, Bolderslev, og gaardejer Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup. Sekretær: J. K. Haugaard.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Sekretær og kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, V. Sottrup.

Bestyrelsen består af de enkelte landboforeningers og de to førstnævnte fællesledelsers formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. Ejnar Hansen, Hjerting pr. Rødding.

Konsulenter: Georg Nissen, C. H. Lausten og Ejnar Jensen, Rødding. 1121 medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Formand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Kons.: Fr. P. Nielsen, Ladegaard pr. Haderslev og P. R. Madсен, Haderslev, C. Hansen, Haderslev, (regnsk.), husholdning: Frk. Ellen K. Petersen, Haderslev. (2235 medl.*)

*) Samtlige husholdningskonsulenter sorterer under De sønderjyske Husholdningsforeninger.

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Formand: Gdr. Kristian Lund, Gestrup pr. Toftlund.

Kons.: Landbrugskand. Jakob Have, Toftlund. 588 medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Formand: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.

Kons.: Johs. Pedersen, Aabenraa, Carl Poulsen, Uge, og P. Mølgaard, Aabenraa, (regnsk.). 900 medl.

6. Vis Herreds Landboforening.

Formand: Gdr. Karsten Th. Gregersen, Frøslev pr. Padborg.

Konsulent: N. A. Drewsen, Hokkerup, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs. 400 medl.

7. Den sundevedske Landboforening.

Formand: Gaardejer H. Clausen, Blomskov pr. Avnbøl.

Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 425 medl.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Formand: Gaardejer Jakob Jørgensen, Brandsbøl.

Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og H. Frederiksen, Nordborg, (regnsk.), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 230 medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang pr. Kirkehørup.

Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup. Regnskabskonsulent: P. J. Hansen, Hørup. Fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug), fru Else Hansen, Røde-Kro, (hush.). 440 medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Formand: Gdr. Hans Danielsen, Gerup, Visby S.

Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, K. P. Kristensen, Tønder, (regnsk.), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs. Husholdningskonsulent: Frk. Snedker, Tønder. 700 medl.

11. Slogs Herreds Landboforening.

Formand: Forstander Fr. Heick, St. Jyndeved.

Kons.: Holger Behrends, Bylderup Bov, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 400 medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Formand: Gdr. Nis Evarsdén, Løgumkloster.

Kons.: Hans Jepsen, Løgumkloster, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 320 medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Formand: Gdr. P. Thysen, Aaved pr. Frifelt.

Kons.: P. V. Johnsen, Skærbæk. 419 medl.

Husholdningsforeninger

Det sønderjydske Husholdningsudvalg.

Formand: Fru Henriette Skrumsager, Visby Hedegaard.
Fællesudvalg for nedennævnte husholdningsforeninger, som alle er tilsluttet Foreningen af jydske Landboforeningers Husholdningsudvalg:

Haderslev Amts Landbohusholdningsforening.

Formand: Fru Ingeborg Haldrup, Fredstedgaard pr. Haderslev. Kons.: Anna Mathiasen, Haderslev. 525 medl.

Nr. Rangstrup Herreds Husholdningsforening.

Formand: Fru Margrethe Madsen, Roost. Kons.: Fru Else Hansen, Røde-Kro.

Løgumkloster og Omegns Husholdningsforening.

Formand: Fru Asta Fredsted, Landeby pr. Løgumkloster. 220 medlemmer.

Det blandede Distrikts Husholdningsforening.

Formand: Fru Henriette Skrumsager, Visby Hedegaard. Kons.: Frk. Snedker, Tønder. 780 medl.

Slogs Herreds Husholdningsforening.

Formand: Fru Anna Rud Bentholt, Grøngaard pr. Jejsing. Konsulent: Frk. Lis Himmelstrup, Tønder. 566 medlemmer.

De sammensluttede Husholdningsforeninger i Aabenraa og Sønderborg Amter.

(24 lokalforeninger). Formand: Fru Ulla Pedersen, Aabenraa. Kons.: Else Hansen, Røde-Kro. 3.214 medl.

Husmandsforeninger

De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Kontor: Axeltorv 1, København V.

Formand: Husmand Lauritz Nielsen, Hundstrup pr. V. Aaby. I bestyrelsen: Husmand Jens P. Jensen, Vellerup pr. Agerskov. Husmand A. Schmidt, Fauersholm.

Sekretær: Viggo Andersen, København.

De samv. jydske Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Formand: Husmand Andreas Søndergaard, Outrup pr. Nykøbing/M. I bestyrelsen: Husmand A. Schmidt, Fauersholm, Tandslet. Sekretær: Th. Christensen, Aarhus.

De samv. sønderjydske Husmandsforeninger.

Formand: Husmand Jens P. Jensen, Vellerup pr. Agerskov.

Kons.: A. Laisen, Haderslev, A. Mortensen, Gram, Tage Nielsen, Løgumkloster, Mary Dahl Nielsen, Haderslev. 4639 medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredsforeningen Sønderjyden.

Formand: Husmand Anders Schmidt, Fauherholm, Tandslet.
Husdyrkonsulent: Agner Christiansen, Kirkehørup. Planteavlskonsulent: Erik Knudsen, Ø. Sottrup. Husholdningskonsulent: Didde Danielsen, Tandslet. 25 foreninger. 1800 medl.

Kvægavlsforeninger

Sønderjydsk Fællesledelse af Kvægavl.

Formand: Gdr. Holger J. Hansen, Tinggaard pr. Aabenraa.
Kons. Jørg. Frank, Nordborg, og B. Vinge Madsen, Vojens, 11 kvægavlsforeninger, 8 med kunstig sædovertføring = 35,000 køer. 82 kontrolforeninger, omfattende 3267 besætninger med ialt 39,000 køer.

Sønderjydsk Fællesledelse for Avlen af rødt dansk malkekvæg:

Formand: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard pr. Sønderborg.
Kons.: Kr. Dahlggaard Jensen, V. Sottrup.
4 omraader med kunstig sædovertføring, der tilsammen har 2599 medlemmer med 20200 tegnede køer, 46 kontrolforeninger med 20876 køer.

Sønderjydsk Avlsforening for sortbroget dansk malkekvæg.

Formand: Gdr. Jens Holm, Langager pr. Skodborg J.
Kons.: B. Vinge Madsen, Vojens.
140 medlemmer. 3000 køer.

De samvirkende jyske Hesteavlsforeninger

Kontor: Østergade 9, Aarhus.
Formand: Gaardejer H. Chr. Hansen, Robdrup pr. Randers,
og næstformand: Gaardejer Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

De samvirkende danske Andels-Svineslagterier

Kontor: Axelborg, København V.
(Omfatter 61 andelsslagterier).
Formand: Gdr. Andr. Clausen, Kaastrup pr. Kalundborg.
Direktør: H. Behnke.
I best.: Gdr. Iver H. Østergaard, Gabøl.

Slagterier i Nordslesvig.

Andelsslagterier.

Aabenraa: Formand: Gdr. J. P. Møller, Søstgaard pr. Rødekro.
Dir.: Fr. Johansen.
Graasten: Formand: Gdr. H. H. Møller, Blans Østermark.
Dir.: H. N. Skensved.
Rødding: Formand: Gdr. R. Mathiasen, Stenderup pr. Rødding.
Dir.: C. J. Rübner-Petersen, Rødding.

Sønderborg: Formand: Forpagter Chr. Nissen, V. Sottrup.

Dir.: O. F. Bagge.

Vojens: Formand: Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl.

Dir.: Th. Mossing Jensen.

De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation

Kontor: Raadhuspladsen 3, Aarhus.

Formand: Propr. S. Overgaard, Højbygaard pr. Ormslev.

Sekretær: Direktør L. P. Frederiksen. I bestyrelsen: Gdr.

Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Formand: Gdr. A. L. Thomsen, Sofiesminde pr. Hvam.

Sønderjydsk Mejeriforening.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang. Sekretær og kasserer:
Statskons. Johs. Jensen, Aabenraa. (108 mejerier).

Sønderjydsk Smøreksporfor., Vojens.

Formand: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg. Dir.:
Sophus Thomsen, Haderslev. (49 mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smøreksporfor., Sønderborg.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang. Dir.: S. Røygaard Pe-
tersen, Sønderborg. (46 mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 10, Odense.

Formand: Mejeribest. L. Laursen, Moselund pr. Randers.

Sekretær: N. Jeppesen, Odense.

Aabenraa amtskr.: Formand: Mejeribest. A. Madsen, Nybøl
pr. Hjordkær.

Haderslev amtskr.: Formd.: Mejeribest. O. Damgaard, Øsby.

Sønderborg amtskr.: Formd.: Mejeribest. T. F. Hansen, Dyb-
bøl pr. Ragebøl.

Tønder amtskr.: Form.: Mejeribest. H. H. Lorentzen, Bredebro.

III. Handelsorganisationerne

Grosserersocietetet.

Formand: Direktør Asker Thaulow, København.

Provinshandelskammeret.

Formand: Direktør Knud Strøyberg, Aalborg. Kammermed-
lem: Grosserer T. Møller, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i

Haderslev, Formand: Fabrikant M. Schaumann jun.

Aabenraa, Formand: Direktør M. Mortensen.
Sønderborg, Formand: Grosserer T. Møller.
Tønder, Formand: Direktør F. Nielsen.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Formand: Købmand J. P. Jensen, Hillerød.
Med 142 afdelinger, fordelt i 4 centralorganisationer.
Centralorg. for Jylland, fmd.: Købm. Knud Aagaard, Aarhus.
Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger.
Formand: Købmand Th. Schultz, Simmersted.

Haderslev og omegn: Formand: Henrik Sørensen, Haderslev.
Rødding og omegn: Form.: Købm. M. Christensen, Brendstrup.
Toftlund og omegn: Form.: Købm. Andr. Petersen, Rangstrup.
Aabenraa og omegn: Form.: Købm. J. Agger, Aabenraa.

Graasten og omegn: Form.: Købm. W. Mortensen, Kværs pr. Tørsbøl.

Tønder amts Købmandsforening: Formand: Købmand Chr. Muusmann, Bylderup-Bov.

Tønder Kolonialhandlerforening: Formand: Købmand Niels Jensen, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Formand: Købmand C. Degn, Sønderborg.

Sønderborg amts Købmandsforening: Formand: Købmand H. Sievertsen, Ketting.

Brugsforeningerne.

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, hovedkontor: Njalsgade 15, København S.

Formand for bestyrelsen: Direktør M. Refsgaard Thøgersen, København. Administrerende direktør: Førstedirektør Ebbe Groes, København. Bestyrelsens sekretær: cand. jur. L. Fabricius, København. Medlem af repræsentantskabet: Forpagter Laur. Nielsen, Buskmose pr. Rinkenæs.

Handelsafdeling i Sønderborg, Kongevej 48—54.

Forretningsfører: Aage Kappel, Sønderborg.

Ialt 1915 brugsforeninger. Heraf i Sønderjylland 70 foreninger.

IV. Haandværk og industri.

Haandværksraadet. Fællesrepræsentation for dansk haandværk.

Kontor: Vesterboulevard 20, København.

Formand: Murermester Rasm. Sørensen, Roskilde. I bestyrelsen: Smedemester Harald Christensen, Haderslev, snedkermester S. A. Sørensen, Rødding, snedkermester M. Høyberg-Larsen, Aabenraa, snedkermester Jacob Jacobsen, Ulkebøl, slagtermester A. Schmidt, Skærbæk, og tømremester O. N. Bredahl, Tønder.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

Aabenraa Haandværker- og Industriforening. Formand: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, Aabenraa.

Christiansfeld og omegns Haandværkerforening. Formand: Smedemester N. Holm.

Graasten Haandværkerforening. Formand: Bygmester Manner Jacobsen.

Haderslev Haandværkerforening. Formd.: Murermester Johs. Hansen.

Sønderborg Haandværker- og Industriforening. Formand: Malermester Jacob Jacobsen.

Tønder Haandværkerforening: Tømrermester O. N. Bredahl.

V. Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktion: P. A. Callø, H. Hansen.

Repræsentantskabet: Formand: fhv. borgmester Holger Fink, Aabenraa, næstformand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet, fabrikant M. Schaumann, Haderslev, gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, gdr. Olav Fink, Brændstrup, gdr. H. M. Boesen, Søndernæs, gdr. Hans Lyck, Varnæs, fhv. landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, gdr. Claus Clausen, Havnbjerg, gdr. Jakob Ravn, Simmersted, gdr. J. H. Østergaard sen., Gabøl, gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, gdr. H. Petersen, Iller, murermester Johs. Hansen, Haderslev, bygmester P. Villadsen, Sønderborg, købmand Chr. Schmidt, Tønder, gdr. N. Petersen, Rørkær, husmand Hans Carl Petersen, Halk.

Vest- og Sønderjydsk Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktion: P. H. M. Valeur, Chr. Christensen, P. Gundesen.

Formand for repræsentantskabet: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. Chr. Abildtrup, Trøstrupgaard, Herborg pr. Videbæk, og gdr. Fedder Mathiesen, Randerup, og gdr. Poul Outzen, Ellum.

Jydsk Grundejer Kreditforening, Herning.

Direktion: Holger Jepsen, J. Møller, M. Hvirring.

Repræsentanter for Sønderjylland:

Fritz Biehl, Graasten, for Aabenraa-Sønderborg amt.

Martin Møller, Bredebro, for Tønder amt.

Hans Nissen, Nustrup, for Haderslev amt.

Ny jyske Kjøbstad-Creditforening, Aarhus.

Direktion: cand. jur. O. Hjelm, adm. direktør, landsretssagfører Otto Larsen og arkitekt Ejnar Poulsen. Formand for repræsentantskabet: Landsretssagfører Karmark Olsen, Randers.

Medlem af repræsentantskabet: Konsul Jørg. M. Hansen, Aabenraa, dir. J. P. Skøtt, Haderslev, købmand Carl Borch, Tønder, og bankdirektør H. Müller-Kristiansen, Sønderborg.

Jydsk Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktion: Dir. LRS. Smedegaard-Andersen, Herning, arkitekt Jep Fink, Aabenraa, muremester P. Rose Jensen, Randers.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. direktør, medlem af repræsentantskabet for Sønderjylland: Hans Iversen, Stenneskær pr. Varnæs, Evald Lorenzen, Skærbæk.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Skibbroen 10, Tønder: Direktør P. Hinrichsen. Bestyrelse: Dommer H. H. Stegmann, formand, og forpagter H. Linné, Møgeltønder.

Laanekassen for Sønderjylland.

Kontor: Niels Juelsgade 11, København K.

Direktion: adm. dir. Olrik Jensen, overretssagfører Axel Hulegaard.

Bestyrelsen: Generaldirektør K. Korst, formand, kammerherre, dr. A. V. Karberg, fhv. bankdirektør O. Bech, direktør O. Buhl og fra Haderslev østeramt: Kreditforeningsdirektør Callø, formand, statshusm. Andreas Friis, Keldet og folketingsmand Simon From, Bygvraa. Fra Haderslev vesteramt: Gdr. Refslund Poulsen, formd., gaardejer Aage Schmidt, Faarkrog, sparekassedirektør P. K. Lyck, Rødding. Fra Aabenraa amt: fhv. borgmester Holger Fink, formand, gaardejer Chr. Christensen, Rødekro, gaardejer Kr. Philipsen, Lundtoftbjerg. Fra Sønderborg amt: gaardejer Chr. Schmidt, Dybbøløsten, amtsraadsmedlem Anders Schmidt, Favrholt. Fra Tønder amt: fhv. landstingsmand H. Jepsen Christensen, formand, bagermester Thorvald Petersen, Tønder, gaardejer Karl Posselt, Møgeltønder.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Formand: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg. Næstformand: fhv. landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro. Sekretær: gdr. Kr. Philipsen, Lundtoftbjerg. Forretningsfører: V. Beyer, Tinglev.

JAGTTABEL

PATTEDYR

Maa jages hele aaret:

Egern, grævling, husmaar, (skovmaar er totalfredet), hvaler, ilder, kanin, muldvarp, odder (paa øerne dog fredet fra 1. marts—31. juli), ræv, sæler og væseler.

Maa jages til følgende tider:

Raabuk og sikahjort	15. maj til 14. juli og 1. okt.—31. dec.
Daahjort og kronhjort.....	1. sept.—28. febr.
Hare	1. okt.—18. dec.
Raabuk og sikahjort, raa og sikahind	1. okt.—31. dec.
Daahind, kronhind og disses kalve..	1. okt.—28. febr.

Totalfredet:

Elsdyr, pindsvin, skovmaar og flagermus.

FUGLE

Maa jages hele aaret:

Graaspurv, husskade, krage, raage og alle vildgæs (undtagen bramgaas og kanadisk gaas, der er totalfredet, samt graagaas, der kun maa jages fra 1. august—31. december).

Maa jages til følgende tider:

Fiskehejre	1. juli—31. dec.
Havmaager og skarver	1. aug.—30. april
Regnsøver	1. aug.—31. dec.
Svømmeænder (undtagen gravand, der er totalfredet), graagaas, hul- due, ringdue, skovskade, vadefugle (undtagen fiskehejre, klyde, præ- stekraver, rørdrum, skehejre, skov- snepe, stenvender, storke, trane og trapper) samt vandhøns	1. aug.—31. dec.
Maager (undtagen havmaager) og taffelønd	1. aug.—31. jan.
Duehøg, kærhøge, spurvehøg og vandrefalk	1. aug.—31. marts
Ederfugl	1. sept.—31. jan.

Dykænder (undtagen ederfugl, rødhovedet and, der er totalfredet, skalleslugere og taffeland)	1. sept.—28. febr.
Agerhøne, grouse og vagtel	18. sept.—1. nov.
Urhane (hønen er totalfredet)	18. sept.—31. dec.
Alkefugle, allike, hvepsevaage, kjo-ver, lappedykkere, lommer, alm. musvaage, skalleslugere, stormfugle, sjagger, solsort og andre drosler	18. sept.—31. jan.
Skovsneppe	24. sept.—7. april
Fasan	1. okt.—31. dec.

Totalfredet: Bramgaas, gravand, gøg, kanadisk gaas, klyde, præstekraver, ravn, samtlige rovfugle, der ikke er nævnt forud, altsaa: alle falke (undt. vandrefalk), fiskeørn, glenter, gribbe, vintermusvaage og ørne; dernæst rødhovedet and, rørdrum, skehejre, spætter, stenvender, steppehøne, storke, sule, svaner, terner, tjurhane og -høne, trane, trapper, turteldue, ugler, urhøne og vende-hals.

Desuden er alle i jagtloven ikke særlig nævnte fugle totalfredet.

Dykænder samt andre fugle og pattedyr (undt. sæler) maa fra motorbaad ikke jages fra 31. maj—1. oktober og i Øresund overhovedet ikke hele aaret.

Angaaende lokalfredninger henvises til jagtbladene.

Porto-Takster.

Indlandet.

		Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede		30 øre	20 øre
over 50—250 gr. —		40 øre	25 øre
over 250 gr.—1 kg —			70 øre
Brevkort , enkelte, —		20 øre	15 øre
med betalt svar —		40 øre	30 øre
	Rene tryksager		tryksager m. til- ladte tilføjelser
Tryksager indtil 50 gr	8 øre		12 øre
over 50—250 gr.	12 »		20 »
over 250 gr.—1 kg	50 »		50 »
Do. indtil 7 kg, alene indeholdende reliefskrift til brug for blinde		4 øre pr. 1000 gr.	
Vareprøver og blandede forsendelser indtil 50 gr. frankerede			12 øre
50—250 gr. —			20 »
250—500 gr. —			50 »

Brevpakker indtil en vægt af 1 kg. koster 50 øre. 45 × 20 × 10 cm. Rulleform 45 × 15 cm. Maa ikke indeholde skriftlige meddelelser. Skal paategnes »brevpakke«.

For anbefaling af breve, brevkort, tryksager, vareprøver og blandede forsendelser betales yderligere 40 øre; anbefalede forsendelser skal forudfrankeres.

»Søndagsbreve«. Foruden de almindelige porto erlægges 30 øre. Paa konvolutten skal der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i postkontorenes bydistrikter.

Værdibreve , beløb indt. 1000 kr.	70 øre	} + brevporto som ovenfor an- ført for breve af samme vægt
Beløb 1000—2000 Kr. ..	80 »	
» 2000—3000 Kr. ..	90 »	
» 3000—4000 Kr. ..	100 »	

o. s. fr. 10 øre mere for hvert 1000 kroner.

Pakker. Største vægt 50 kg, største maal som regel ikke over 1½ m i nogen retning (rulle- ell. stangform 2 m), største rumfang 1 m³.

	Fjernzone- porto	Nærzone- porto
indtil 1 kg	70 øre	} 60 øre
over 1—3 kg	90 »	
» 3—5 »	100 »	
» 5—6 »	135 »	
for hvert kg mere, yderligere	35 »	35 »

Nærzoneporto anv. inden for hvert af følg. omraader:

Sjælland med Møn og Lolland-Falster med omliggende øer: Bornholm — Fyn med omliggende øer.

Jylland er delt i 6 zoner ved linier fra øst til vest; der gælder her nærzoneporto, naar afsendelsesposthus og adresseposthus en-

ten er beliggende i samme zone eller i 2 nabozoner. Endvidere har Fyn med omliggende øer og de to sydligste zoner i Jylland indbyrdes nærzoneporto. Læsø har samme nærzoneporto som Frederikshavn, Anholt som Grenaa og Samsø som Aarhus. Zonefortegnelser for Fyn og for Jylland faas ved henvendelse paa posthusene.

Pakker med angiven værdi: Vægtporto som for almindelige pakker + værdiporto 70 øre for det første 1000 kr. af værdien og 10 øre for hvert 1000 kr. mere.

For anbefaling af pakker betales yderligere 40 øre; anbefalede pakker skal forudfrankeres

Ipakker: Foruden den sædvanlige porto 2 kr. mere for hver 5 kg eller dele deraf.

Postanvisninger. Beløb indtil 10kr.....	30 øre
beløb 10— 100 kr.	50 »
» 100— 300 »	60 »
» 300—1000 »	70 »
Indbetalingskort (Giro)	30 »
Postopkrævninger. Beløb indtil 25 kr.	70 »
beløb 25— 100 kr.	80 »
» 100— 300 »	90 »
» 300—1000 »	100 »

Paa postgiroblanketter

indtil 1000 kr. samme takst som ovenfor.

Over 1000—10.000 kr. 50 øre mere for hver overskydende 1000 kr. eller del deraf.

Ekspresudbringning

	i det indre ekspresdistrikt	i det ydre ekspresdistrikt
Pakker	150 øre pr. 5 kg	6 kr.*)
Andre forsendelser	100 øre	5 »

*) Kun af vægt indtil 5 kg.

For udbringning mellem kl. 21,30 og 7 betales det dobbelte.

Banepakker.

Enkelte stykker ilgods af indtil 25 kg's vægt befordres uden fragtbrev mellem alle jernbanestationer og billetsalgssteder samt flere dampskibsselskabers anløbspladser, naar de er paaklæbet banemærker, som nedenstaaende skema viser:

Pakker og vægt		Befordringsafstand	
		under 120 km	mindst 120 km
indtil 5 kg		70 øre	100 øre
over 5 kg indtil 10 kg		100 »	150 »
» 10 kg » 15 kg		150 »	225 »
» 15 kg » 20 kg		200 »	300 »
» 20 kg » 25 kg		250 »	375 »

Udlandet

	Finland, Island Norge og Sverige	Øvrige udland 60 øre pr. overskydende 20 g 35 øre	Største vægt 2 kg
Breve indtil	20 g 30 øre		
—	250 - 60 „		
—	500 - 100 „		
Breve over 500 g takseres som til øvrige udland efter hele vægten.			
Brevkort, enkelte	20 øre	35 øre	
m. svar	40 „	70 „	
Tryksager, pr. 50 g	12 „	12 „	3 kg

Alm. pakker:

	USA (direkte skib					Norge (via Sverige)				Sverige			
	1 kg	2 kg	3 kg	4 kg	5 kg	1 kg	3 kg	5 kg	10 kg	1 kg	3 kg	5 kg	10 kg
øre:	430	700	890	1160	1350	200	300	400	800	170	250	340	660
	Finland (via Sverige)								Island				
	1 kg	3 kg	5 kg	10 kg	1 kg	3 kg	5 kg	10 kg					
øre:	240	360	470	950	470	630	790	1490					

Udlandstakster iøvrigt: Spørg postkontoret, telf. 3838.

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	kan Fødselen ventes hos			Finder Parring Sted	kan Fødselen ventes hos		
	Hoppe	Ko	So		Ko	Faar	So
1 Jan.	2 Dec.	7 Okt.	28 April	1 Juli	7 April	30 Nov.	28 Okt.
5	6	11	27	5	11	4 Dec.	27
9	10	15	1 Maj	9	15	8	31
18	14	19	6	18	19	12	5 Nov.
17	18	23	9	17	23	16	9
21	22	27	13	21	27	20	18
25	26	31	17	25	1 Maj	24	17
29	30	4 Nov.	21	29	5	28	21
2 Febr.	3 Jan.	8	24	2 Aug.	8	1 Jan.	24
6	7	12	28	6	12	5	28
10	11	16	2 Juni	10	16	9	2 Dec.
14	15	20	6	14	20	13	6
18	19	24	10	18	24	17	10
22	23	28	14	22	23	21	14
26	27	2 Dec.	18	26	2 Juni	25	18
2 Marts	3 Febr.	8	24	30	6	29	22
6	7	12	28	8 Sept.	9	2 Febr.	25
10	11	16	2 Juli	7	13	6	29
14	15	20	6	11	17	10	3 Jan.
18	19	24	10	15	21	14	7
22	23	28	14	19	25	18	11
26	27	2 Jan.	18	23	29	22	15
30	2 Marts	6	22	27	3 Juli	26	19
3 April	5	9	26	1 Okt.	7	1 Marts	23
7	8	13	29	5	11	4	27
11	12	17	3 Aug.	9	15	8	31
15	16	21	7	13	19	12	5 Febr.
19	20	25	11	17	23	16	9
23	24	29	15	21	27	20	13
27	28	3 Febr.	19	25	31	24	17
1 Maj	3 April	7	23	29	4 Aug.	28	21
5	6	11	27	2 Nov.	8	1 April	24
9	10	15	1 Sept.	6	12	5	28
13	14	19	5	10	16	9	3 Marts
17	18	23	9	14	20	13	7
21	22	27	13	18	24	17	11
25	26	2 Marts	17	22	28	21	15
29	30	6	21	26	2 Sept.	25	19
2 Juni	3 Maj	9	24	30	6	29	23
6	7	12	28	4 Dec.	10	3 Ma	27
10	11	16	2 Okt.	8	14	7	31
14	15	20	6	12	18	11	4 April
18	19	24	10	16	22	15	8
22	23	28	14	20	26	19	12
26	27	2 April	18	24	30	23	16
30	31	6	22	28	4 Okt.	27	18

Beregningskema: Hoppe 336 Dage (÷ 1 Maaned + 1 Dag)
 Ko 280 Dage (÷ 3 Maaneder + 6 Dage)
 Faar 153 Dage (+ 5 Maaneder)
 So 114 Dage (+ 3 Mdr., 3 Uger og 1 Dag)

1 Maaned = 30,5 Dage

Markedsfortegnelse 1953

VEJLE AMT

Blaahøj, 8. sept. heste.

Brande, 3. marts, 7. april, 5. maj 24. juli, 1. sept. og 13. nov. heste.

Egtved, 4. maj og 1. okt. heste og tuberkulosefrit levekvæg.

Filskov, 19. maj og 18. aug. heste og kreaturer.

Give, 17. febr., 17. marts, 24. april, 10. juli, 4. sept., 22. okt. og 19. nov. heste. Hver tirsdag marked med kreaturer.

Jellinge, 8. maj og 22. sept. heste og kreaturer.

Kolding, hver tirsdag eksportmarked med heste og kreaturer.

Sdr. Omme, 23. marts og 26. okt. heste og kreaturer.

Vejle, hver mandag eksportmarked med kreaturer; 5. feb., 9. og 30. april og 24. sept. heste.

RINGKØBING AMT.

Aulum, 17. april og 27. okt. heste og kreaturer.

Bording station, 28. april og 26. okt. heste og kreaturer.

Dalager, 8. april, 27. aug. og 9. okt. heste og kreaturer.

Fladerup, 20. april og 21. sept. heste og kreaturer.

Herning, 14. jan., 6. febr., 6. marts, 14. april, 5. maj, 26. juni, 18. juli, 28. aug., 2. okt., 6. nov. og 9. dec. heste. Torvedag hver tirsdag og lørdag, grisemarked hver torsdag. Hver tirsdag eksportmarked for kreaturer.

Holstebro, hver mandag eksportmarked for kreaturer. Hver torsdag marked for tuberkulose- og kastningsfrit levekvæg og grisemarked; 9. jan., 13. febr., 20. marts, 17. april, 6. maj, 11. juni, 24. juli, 10. sept., 9. okt. og 20. nov. heste samt tuberkulose- og kastningsfrit levekvæg.

Ikast, 15. maj og 16. sept. heste og kreaturer.

Lemvig, 24. aug. heste og kreaturer. Hver torsdag marked for heste og kreaturer.

Ramme, 25. aug. heste og kreaturer.

Ringkøbing, 23. april, 25. aug. og 5. okt. heste og kreaturer.

Sdr. Bork, 13. okt. kreaturer.

Skjern, 12. febr., 16. marts, 24. juli og 10. nov. heste og kreaturer. Hver onsdag marked for heste og kreaturer.

Struer, 17. marts og 15. sept. heste og kreaturer.

Tarm, 28. april, 9. sept. og 14. okt. heste samt tuberkulose- og kastningsfrit levekvæg.

Ulfborg, 22. april, 26. aug. og 8. okt. heste samt kastningsfrit og tuberkulosefrit levekvæg.

Videbæk, 2. marts, 24. april, 24. aug. og 16. okt. heste og kreaturer.

Vinderup, 28. april og 7. okt. heste.

RIBE AMT.

- Bramminge*, 11. febr., 27. april, 8. sept. og 18. nov. tuberkulose- og kastningsfrit levkvæg.
- Brørup*, hver mandag marked for heste og kreaturer. 14. marts, 7. maj og 24. sept. heste og kreaturer.
- Bække*, 13. maj og 18. sept. heste og keaturer.
- Esbjerg*, hver mandag eksportmarked med kreaturer.
- Grindsted*, 12. marts, 23. april, 13. maj, 24. juni, 25. juli, 3. sept., 13. okt. og 21. nov. heste og kreaturer. Hver mandag marked for heste og kreaturer. Torvedag samt grisemarked hver torsdag.
- Holsted*, 5. jan., 9. april, 31. aug. og 11. nov. heste og kreaturer.
- Ribe*, 13. marts, 17. april, 5 maj, 7. aug., 11. sept., 9. og 23. okt. og 13. nov. marked med heste og tuberkulose- samt kastningsfrit levkvæg. Hver tirsdag marked for kreaturer.
- Varde*, 13. jan., 5. febr., 5. marts, 9. og 23. april, 7. maj, 12. juni, 14. juli, 13. aug., 10. sept., 1. og 15. okt., 12. nov. og 10. dec. heste og tuberkulosefrit levkvæg. Torvedag hver torsdag.
- Vejen*, 15. april, 26. juni og 9. sept. heste og kreaturer.
- Vorbasse*, 11. april, 23. juli og 12. okt. heste og kreaturer.
- Ølgod*, 8. sept. og 14. okt. samt hver mandag heste og kreaturer.

De sønderjydske landsdele

HADERSLEV AMT.

- Agerskov*, 5. maj og 6. okt. heste og kreaturer.
- Gram*, 13. maj, 15. juli og 21. okt. heste og tuberkulosefrit levkvæg.
- Haderslev*, hver mandag eksportmarked med kreaturer. Hver mandag grisemarked.
- Toftlund*, 2. maj og 20. okt. heste og tubekulosefrit levkvæg.

AABENRAA AMT.

- Aabenraa*, hver tirsdag eksportmarked med kreaturer. 17. febr., 21. juli, 3. nov., 15. dec. heste. 28. april og 20. okt. heste og kreaturer.
- Graasten*, hver mandag marked med kreaturer.
- Hellevad*, 6. maj og 14. okt. tuberkulose- og kastningsfrit levkvæg og heste.
- Klipleve*, 9. april og 10. sept. heste og tuberkulosefrit levkvæg.

SØNDERBORG AMT.

- Skovby (Als)* 25. sept. heste og kreaturer.
- Sønderborg*, hver tirsdag eksportmarked med kreaturer.

TØNDER AMT.

- Arnum*, 4. maj og 7. okt. heste og tuberkulosefrit levkvæg.
- Bredebro*, 27. april og 19. okt. heste og kreaturer.

Højer, 16. april samt 1. og 8. okt. heste og kreaturer.

Løgumkloster, 24. marts, 5. maj, 16. juni, 18. aug. og 27. okt. heste og kreaturer. 28. april og 13. okt. tuberkulosefrit levkvæg.

Skærbæk, 29. april, 5. maj, 6. og 20. okt. tuberkulosefrit levkvæg. Hver onsdag marked med heste og kreaturer.

Tønder, hver tirsdag eksportmarked med kreaturer; 13. marts, 10., 17. og 24. april, 2., 8. og 15. maj, 3. juli, 7. aug., 4. og 18. sept., 9., 16. og 23. samt 30. okt., 6. og 13. nov. heste samt tuberkulose- og kastningsfrit levkvæg; 29. april, 6. og 13. maj, 21. og 28. okt. samt 11. nov. kreaturer.

A/S H. Matzen

Knabrostræde 20, København K . Telefon 7057, 7456, 11900

Telegram-adresse: Clichématzen

CLICHÉER

i kobber, zink, plastic, gummi og bly

Plastic-clichéer udføres efter enhver trykform til store oplag

Leverandør til Sprogforeningens Almanak

C E R E S

AKTIESELSKAB . AABENRAA . TELEFON 3121 - 3122

Korn- og Foderstofforretning

»CIMBRIA«

Tømmerhandel . Aktieselskab

Telefoner 2006 2007 2008 2009

A A B E N R A A

Central Mejeriet, AABENRAA
anbefaler sine 1. kl.s produkter

J. P. Top's Eftf. A/S

Aabenraa — Telefon 3054 - 3055

Grundlagt 1897

JERN OG STAAL

SMEDEARTIKLER

LANDBRUGSREDSKABER

CENTRALVARME- OG

SANITETSARTIKLER

Husk, at alt i herrekonfektion, arbejdstøj,
skotøj og gummistøvler til damer og herrer
køber De bedst og billigst hos —

Christian Jacobsen
Herre Garderobe & Skind
SØNDERTORV
TELF. 2356 - AABENRAA

Spisestuer
Dagligstuer
Soveværelser

Jensen & Larsen
JL
KØKKEN- og BENSØJ
AABENRAA

1. kl.s kød og paalæg

CHR. JOHANSEN

Telefon 3322 . Søndergade . Aabenraa

PETER DAMBERG
Skidensalters Eff.

Vestergade 3, Aabenraa, tlf. 2157

GLAS
PORCELÆN
KØKKEN-
UDSTYR

Harald Bo Bojesens Boghandel

Telf. 3352 AABENRAA Telf. 3353

Aabenraa Andels-Svineslagteri

Telefon 2023

Aflæg os et besøg

De er altid velkommen . . .

Hans Beyer ^{A/S}

Telefon 3373 A A B E N R A A Telefon 3374

C. F. Rosenvold

SADELMAGER

Søndergade 6 — Aabenraa — Telefon 2116

Mangler De KONTORARTIKLER

Asmus Schultz

William Boje's Eftl.
Grundlagt 1905

Aabenraa — Telefon 3526

— har det hele!

A/S HOFFGÅRD

Grundlagt 1844 - Aabenraa

Hovedafdelinger:

MANFAKTUR

KONFEKTION

C. C. RODE Grundlagt 1865 - Indehaver Chr. Rode
JUVELER og GULDSMED

Storegade 28 - Aabenraa - Telef. 2260

Stort lager i guld-, sølv-, tin- og nikkelvarer

Landbrugsbøger - Regnskabsbøger - Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel

Aabenraa

Telefon 2069

Konfektionsfabriken

KOFA A/S

Aabenraa - Telefon 2915 - 2916

Fabrikation af:

HERREKLÆDER og ARBEJDSTØJ

A/S **Sønderjydsk Frøforsyning**

Frøavl og Frøhandel

Klinkbjerg 1 - Aabenraa

Telefon 3047

Kontor - Lager - Renseri

Antager avlere af kløver-, græs- og roefrø. Fordelagtige vilkaar. Sælger markfrø af de bedste, i forsøgene fastslaaede sorter og stammer. Samtlige leveringer underkastes statsfrøkontrollens selvvirkende kontrol.

C. BORREGAARD NIELSEN

Haderslevvej 8, Aabenraa, tlf. 2950 - 2815 (ovf. Folkehjem)

Teknisk forretning - olie - remme -
tvist - fedt - vognsnørrelse etc.

Anton Nielsen

Søndergade 7 - Aabenraa — telf. 2327

ENESTE SPECIAL-HVIDEVARE- og
UDSTYRSFORRETNING paa pladsen

Alt i ISENKRAM og SPORT

Andr. Petersen

Aabenraa — COLOSSEUM — telefon 2800

Landbrugsmaskiner

Køb kvalitetsvarer: Massey-Harris - Holbæk -
Taarup - Benco - Villemoes - Mads-Amby
Indhent tilbud fra

ALFRED PAULSEN
Telefon 2638 — Maskinforretning — Aabenraa

Specialforretning i

tobaksvarer og
spirituoser

Stort udvalg i piber

A. Weibeck
AABENRAA
TLF. 3480

BULLOX-EKSTRAKT

Kød-aroma

Giver kraft og velsmag til den daglige mad.

Bullox-ekstrakt er uundværlig ved tilberedning af kød og grøntsagsretter, supper, saucer og salater.

Husholdningsstørrelse

$\frac{1}{8}$ og $\frac{1}{4}$ ltr. fl.

Hoteller og lign.

$\frac{1}{1}$ ltr. fl.

Leveres ogsaa i balloner.

FAAS HOS ENHVER KØBMAND

$\frac{1}{8}$ DANSK KØDEKSTRAKT CO

Aabenraa . Telefon 2909

Radioapparater - Lysekroner og
elektriske artikler

Moderne briller leveres efter lægerecept.
Leverandør til sygekassen.

Carl A. Lassen

A. Thomsens efft.

Urmager og guldsmed . Nørreport 18 . Aabenraa . Telf. 3058

Lorenz Hansen jr.

A A B E N R A A

T E L E F O N 2 1 3 8

Gælder det tricotage — saa

Sønnichsens Varehus

STOREGADE 13 — AABENRAA — TELEFON 2709

J. Thorsmark

Indeh.: Brdr. Thorsmark
Aabenraa
Telefon 2623

Guld- og sølv-
varer

Ure og optik
Briller leveres efter
lægerecept

NIELS A. NIELSEN & SØN

TAPET- OG FARVEHANDEL

Indeh.: H. H. NIELSEN

Malermester - Ramsherred 10 - Aabenraa - Telf. 3128

udfører alt til faget henhørende arbejde akkurat og smagfuldt til moderate priser. Alt udføres kun af bedste materialer. Stuk føres paa lager, leveres efter tegning og opsættes. Forlang tilbud og beregning. — Farve- og tapethandelen bringes i velvillig erindring. — Bedste fabrikater af gulvolie, lak og bonevoks føres.

Naar De ønsker 1. kl.s landbrugsmaskiner, henvend Dem saa til

Sønderjyllands største og ældste specialforretning

DANSK MASKINOPLAG ^{A/S}

JØRGEN M. HANSEN

AABENRAA - Nørreport 3 - Telefon 2044

Billigste priser - Bedste betalingsbetingelser

Største garanti

Største lager i det sydlige Jylland af reservedele til alle slags landbrugsmaskiner.

Peter Jessen
AABENRAA

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab

Oprettet 1872

A A B E N R A A

Telefon nr. 2018 (3 linier)

Aktiekapital og reserver ca. kr. 2.250.000

Afdelinger:

Bolderslev .. Telefon 4526

Hjordkær .. Telefon 6521

Felsted Telefon 7609

Krusaa Telefon 9549

Hellevad .. Telefon 7313

Padborg .. Telefon 9333

Varnæs Telefon 8145

Røde Kro .. Telefon 6216

Løjt Kirkeby .. Telefon 7127

HERRE *Magasin*

CHR · J · CHRISTIANSEN

A A B E N R A A

TELEFON 2405

*Magasin
du Nord*

v. Brødr. Andersen

Aabenraa
Telefon 2026

Jasmunds

KIOSKER OG PAPIRHANDEL

Telefoner 2812, 2244, 2888, 2809
AABENRAA

**Nordslesvigsk
Landbrugs- og Mejeri-Tidende**

Organ for det sønderjydske land- og mejeribrug
Tegn abonnement gennem postkontoret

Blomster fra **»NIZZA«**

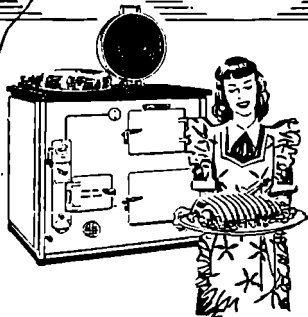
Siden 1874

CARL HASS jr.

Telf. 2104 - Nørreport - Aabenraa

De skal se det i brug

AGA
K O M F U R E T

Det brænder døgnet rundt
— bruger kun 5 kg koks i
døgnet — giver 50—60 liter
varmt vand — ingen sodede
kokekar. — Men få det hel-
lere demonstreret idag end
imorgen!

AGA-komfuret fra HESS

Johs. Paulsen
♂
AABENRAA
TLF. 3050

Tryksageri

saa

Hejmdals
Bogtrykkeri

Aabenraa
Telefon 3132 (5 lin.)

Stempler

I enhver udførelse

C. BOLDT
Møllegade 1. Aabenraa
Telefon 3905

Studebaker

*Standard
„Vanguard“*

Willys Jeep

Volvo

VAREVOGNE . PERSONBILER
LASTBILER . BUSSE . JEEPS
BUR-WAIN DIESELMOTORE

*„Ferguson“
traktorer*

og

*landbrugs-
redskaber*

Reparationsværksted — Vulkaniseringsanstalt

A **ABENRAA** **A** **AUTOMOBILHANDEL** %

Haderslevvej 8 — Telefon 2242

Graasten

Uldall-Jessen

Graasten — Telefon 1056

Alt i manufaktur

Magasin du Nord

Alfred Johansen

Graasten - Telefon 1074

Graasten Bank

Telefon 1415

med afdelinger i Padborg, Krusaa, Kliplev,
Ullerup, Bovrup, Egersund og Holbøl

Udfører alle bankforretninger

J. LAUSTEN

Isenkram — glas — porcelæn — barnevogne

Telefon 1044 — Graasten

Carl C. Biehl

Graasten - Telf. 1016 - Papir en gros - Bogtrykkeri

Drik

Slots-Rom

det er dog stadig den bedste

ANDREAS M. C. HOLST's EFTF., GRAASTEN

Helmer & Jørgensen

Indeh.: VIGGO JØRGENSEN & SØN

Sønderborg - Nordborg

Bedste indkøbssted for manufakturvarer,
konfektion, udstyr, herre- og drenge-
beklædning

Vær moderne
køb i

*Magasin
du Nord*

Jørgen Andersen, Sønderborg, tlf. 1945

Køb kun det bedste frø.
ROE-, KLØVER- OG GRÆSFRØ
faas til moderate priser hos

Alsisk Frøavl A-S . Sønderborg

Telefon 3618

Alle vore forsendelser til foråret staar under selvvirkende
kontrol af statsfrøkontrollen i København

— Paalidelige avlere antages —

Axel Helmer

Kongelig Hofleverandør

Telefon 3777

Isenkram . Glas . Porcelain

KULHANDEL AKTIESELSKAB

SØNDERBORG

Telefon 2141 (fl. linier)

J. N. Mailand A/S

Vinhandel

Sønderborg . Telf. 3511

MAILANDS

Gammel ROM

MAILANDS VINE

*Forlang dem
hos Deres Købmand*

Folkebanken for Als og Sundeved

SØNDERBORG

Aktiekapital og reserver kr. 1.780.000

Telefon 3700

J. H. KOCK

Sønderborg

Grundlagt 1897 — Telefon 3031 og 3032

Manufaktur

Udstyr

Trikotage

Den Danske Landmandsbank

Hypotek- og Vekselsbank

Aktieselskab

Sønderborg afdeling

Alle bankforretninger udføres

JØRGEN OTSENS BOGTRYKKERI

Kastanieallé - Sønderborg — Telefon 2969

A-S BROK & CO.

Sønderborg - Telefon 3176 og 3177

Byggematerialer og støbegods

Hovedforhandler for asbest- og bølgeplader

HANS HANSEN & CO. A/S

Telefon 2772 - Sønderborg

Det førende handelshus

Andreas Clausen

Bog- og kunsthandel - Sønderborg - Telefon 3800

Bøger i stuen — Kunst paa 1. sal

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev Peter Orbesen Telefon 22221

**Manufakturvarer - Dame- og børnekonfektion
Herre- og drengekonfektion - Skotøj - Tæpper
Gardiner - Sengeudstyr**

AKSEL NIELSEN

**GARN OG TRIKOTAGE
Telefon 22909 — Haderslev**

ALPINA

**Peter Henningsen
Haderslev - Telefon 22169**

URE-, GULD- og SØLVVARER

J. B. Jørgensen

Telefon 22729 — Haderslev — Telefon 22729

GARN & TRIKOTAGE

V. Fahrendorff & Søn

Nørregade 20 Haderslev Telefon 22644

GULD - SØLV - URE - OPTIK

Haderslev Bank

AKTIESELSKAB

Grundlagt 1875.

Byens og egnens ældste bank.

Aktiekapital og reserver over 3,5 mill. kr.

Filialer: RØDDING og TOFTLUND - Kontorsteder: Ager-
skov, Christiansfeld, Gram Skodborg, Sommersted, Vojens

Carl Niensens Boghandel

Grundlagt 1765

Nørregade 25 . Haderslev . Telefon 2 2371

Spis

H. C. ANDERSENS BRØD

Telefon 2 2268

J. S. CHRISTENSEN

AKTIESELSKAB

H A D E R S L E V

Aktieselskabet »HANSBORG«

Haderslev

TRÆLAST

Haderslev Bys Spare- og Laanekasse

Nørregade 32

udfører alle slags sparekasseforretninger

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

HADERSLEV-AFDELING

Bispegade 13 . Telefon 2 3232

Alle bankforretninger udføres for saavel
andelshavere som ikke-andelshavere

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn

(Hjørnet Gravene-Nørregade)

*modtager indskud til højeste forrentning paa folio. —
Indlaan paa opsigelse*

Afdeling „Egne Hjem“. Afdeling for skolesparekasser.
Som gaver ved hjemmets fester (daab, fødselsdag og
konfirmation) anbefales sparekassebøger i pragtbind.

RESERVERET

Naar De vil spare penge

bør De købe Deres manufakturvarer,
trikotage, skotøj hos

A. HUNDEVADT, Haderslev

LANDSDELENS STORMAGASIN

Kul, koks og briketter

Holm & Molzen $\frac{A}{S}$

Haderslev

Telefon 23701 (3 lin.)

Glarmesteren i Smedegade

NIELS EBBESEN

-

Telefon 22852

H. O. Knudsen

1. klasses skotøjsreparationsværksted
Jomfrustien 2
Haderslev

Ole Jensens bageri

anbefales

Gaaskærgade - Haderslev - Telefon 22670

Haderslev Kul- og Koks-Kompagni

Aktieselskab

Telefon 2 2012 (3 lin.) — Kontor Nørregade 27

HANSEN & CHRISTIANSEN

Haderslev

KOLONIALVARER en gros
samt indenlandske husholdningsartikler

Telegr.-adr.: »Arimo«

Telefon 22329

Vare-

mærke

Oluf Thielst, Haderslev

Telefon 2 2165

**Mark- og roefrø - Kunstgødning - Gødningkalk
Høstbindegarn - Kolonialvarer**

Viggo Jacobsen

Nørregade 46 . Haderslev . Telefon 22965

✱ *Kolonial og delikatesse*

PAUL CHRISTIANSEN &
SØN

Bygningsartikler

Haderslev . Telefon 2 3570

Taler man om tryksager

WINDS BOGTRYKKERI

HADERSLEV

Haderslev Amts Sparekasse

Gravene 7, telefon nr. 2 2544

Indlaan

modtages til bedst mulig forrentning

Udlaan

hypoteker, haandpant, kaution, kassekreditter

Radiomagasinet

ved E. Rasmussen . Nørregade 15 . Haderslev . Telefon 23083

Alt i radio, smalfilm og foto. Stort udvalg i grammofoner og plader

Vojens Andels-Svineslagteri

Telefon *41111

JULIUS NIELSEN, VOJENS

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning - Trælasthandel

Vojens - Telefon 41315

Toftlund - Øranderup - Agerskov

Eva Margarine

A. BERG — TOFTLUND — Telf. 45
Tuborg - depot

A. H. ULLERUP & SØN

TOFTLUND

Kolonialafdelingen: telf. 20 - Postgiro 42923
Isenkramafdelingen: telf. 190 - Postgiro 8599

CHR. TANDRUP

Urmager- og guldsmedeforretning

Toftlund — — — Telefon 102

Velklædt saa

OTTO FREJ

Toftlund, telf. 58 - Skræddermester - Kem. tøjrensning

Hagelskade-Forsikrings-Foreningen for Nordslesvig

(oprettet 1875, gensidig) reservekapital 165.000

Indmeldelser modtages af tillids-
mændene, kredsformændene og
forretningsføreren, dir. Andersen,
TOFTLUND - Telefon 28

Agerskov og Omegns Brugsforening

v/ V. MADSEN

bringes i velvillig erindring

KOLONIAL: telefon 15 — — GROVVARER: telefon 79

Tirslund Brugsforening

Telefon Bevtoft 44230

Thomas Bojsen, »Frem«

BRANDERUP - - - Telefon 1

KOLONIAL

KORN- OG

FODERSTOFFORRETNING

Math. P. Høeg

Toftlund

LAVER ALT I TRÆ!

P. OLESEN

Telefon 35 — Toftlund

KOLONIAL og KØKKENUDSTYR

Peter Henriksen

Aut. forhandler

Toftlund

Ducolakereri

*Bedre kaffe næppe
end den fra* **JEPPE**

Telefon Toftlund 180

FROSCHs HOTEL

TOFTLUND — Telf. 17

**Værelser med varmt og koldt vand
1. kl. køkken — — Reel betjening**

GODSK HANSEN & SØN

MØBELFORRETNING

Toftlund — Telefon 68

CHR. JENSEN v. Søren Jensen

Grundlagt 1877

MANUFAKTUR — KONFEKTION

Toftlund — — Telefon 37

Toftlund og Omegns Sparekasse

Telefon 38

Indskud modtages til forrentning

Indbetalingssteder: Tirslund, Branderup, Arrild

CARL TRUELSEN

Agerskov — Telefon 3 og 9

KOLONIAL OG MANUFAKTUR

Skodborg

Skodborg Korn- og Foderstofforretning $\frac{1}{8}$

Telefon 4

KORN - FODERSTOFFER - KUNSTGØDNING

Skodborg Mejeri og Osteri

Skodborg J. — Telefon 23

anbefaler OST I ALLE FEDMER

Rødning

Harald Nielsen A. J. Marcussens eftflg.

Urmager - guldsmed - optiker

Grundlagt 1844

Rødning - - Telf. 81

COLFACH HERREEKVIPERING
MODE - MANFAKTUR -

Rødning — grundl. 1880 — Telf. 8—216

Har altid det største udvalg — den bedste vare

Den billigste pris!

Rødning Møbelmagasin

MØBLER for alle hjem - LIGKISTER paa lager

Snedkermester S. A. Sørensen, telf. Rødning 27.

J. BOYSENS bageri og konditori

Søndre Allé — RØDDING — Telefon 76

Alt i friskbagt WIENERBRØD - KONDITORKAGER

Rødning Andels-Slagteris Udsalg

Rødning - telefon 9

Gram - telefon 75

M. HANSENS

MANUFAKTUR- OG KONFEKTIONSFORRETNING

Rødning - - Telefon 55

Rødning Andelsmejeri

fører altid 1. klasses

**børnemælk - pasteuriseret mælk
samt fløde, smør og kærnemælk**

Henvend Dem til mejeriets udsalgsvogne eller
dets udsalgssteder i Østergade og paa Kongevej

Andelsbanken

RØDDING — Telefon nr. 75 og 91

Alle bankforretninger udføres for saavel
andelshavere som ikke-andelshavere

CHR. GUNDESENS

Kolonial- og delikatesseforretning

RØDDING - - - Telefon 168

STORT UDVALG I VINE OG SPIRITUOSA

GRAM TÆPPEFABRIK ^{A/S}

Telefon 28 — Gram

Olaf Aastrup's efterflg.

Julius Hansen

Gram — Telefon 43

Mode

Manufaktur

Konfektion

ALT I PRIMA SENGETØJ

Gram Teglværk

anbefaler sine **DRÆNRØR** og **MURSTEN**

N. Timmermann - Gram Savværk

Trælast og savværk

ALLE BYGNINGSARTIKLER — KUL

Kontor: telefon Gram 26 og 260 — Privat: telefon Gram 162

Postkonto 9474

Bankkonto: Gram Bank

Tønder

AKSEL MICHELSEN

Tønder Vest - Telf. 2530 - 2531

Kul- og trælasthandel

Formbrændselfabrik — Støbegods — Cementvarefabrik

Tønder Landmandsbank $\frac{A}{S}$

Tønder

Kontorer i Skærbæk, Ballum, Brede, Brøns,
Bylderup-Bov, Frifelt, Højer, Tinglev, Sæd.

Alle bankforretninger udføres — — —

Tønder Kafferisteri $\frac{A}{S}$

T Ø N D E R

Tønder Mejeri

v/ Chr. Petersen.

Th. Laursens Bogtrykkeri

Jernbanegade 8 — TØNDER — Telefon 2550
BOGTRYKKERI — BOGBIND — PAPIR EN GROS

J. N. Jepsen, Storegade 5, Tønder

Telefon 341

Bøger, papir, kunst. - Anbefaler alt i skøn- og faglitteratur

SØNDERJYDSK *Tæppefabrik*

A. R. Kjærby A-S. — Højer

Leverer kun gennem forhandlere.

Storegade 12 **Ehm Christensen** Tønder

Telefon 143

Manufakturvarer bedst og billigst. — Husk vort fjerrenseri

Løgumkloster

Kolonial - Konserves - Vin - Spirituosa
købes hos

H. BLAABJERG

Løgumkloster - Telefon 95

HUSK! Julehefter, lommebøger, almanakker - Største udvalg i nye bøger, kontorartikler og Mont Blanc-penne

Løgumkloster Boghandel v/Gunder Nissen . Telefon 78

Chr. Pors, Løgumkloster - Telefon 205

Dampfarveri og kemisk tøjrensingsanstalt

Uldvare- og trikotageforretning

Jenny Evardsens Boghandel

Løgumkloster - Telefon 57

Alt i skøn- og faglitteratur - Billeder

Keramik - Fotoartikler.

Rudolf Prusse

SKRÆDDERFORRETNING

Vindmøllegade - Løgumkloster

Lager og værksted for

CYKLER - SYMASKINER - BARNEVOGNE

Knud Larsen . Løgumkloster . Telefon 171

Løgumkloster Bank

Aktieselskab

Kontortid: 9—12 og 14—16

Lørdag 9—12

Telefon 18

Agentur i Bedsted Lø. — Alle bankforretninger udføres.

Enhver husmoders ønske
er at faa vasket hos

CENTRALVASKERIET, Løgumkloster

Telefon 267

Hurtigt — Behageligt — Økonomisk

De kender vognen — den kommer overalt!

MANUFAKTUR - SENGEUDSTYR - TRIKOTAGE
DAME- og HERREKONFEKTION

Conrad Langvad . Løgumkloster . Telefon 32

Husmoderens tid er knap!

BP. OLIE-KOMP., A-S.

Brug BP-Gas

Forlang nærmere oplysning hos

J. NØRBY, Løgumkloster Auto-Service - Telf. 11 eller

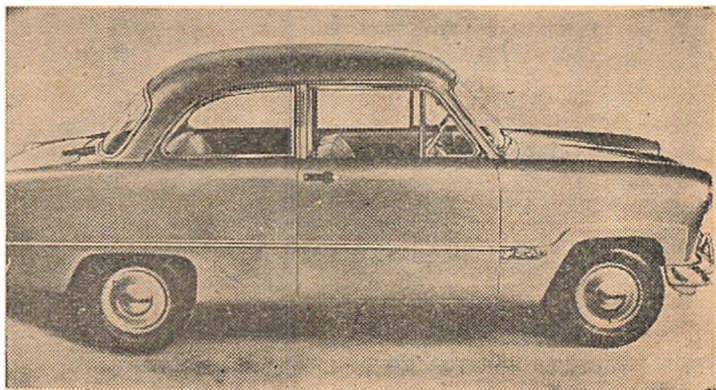
VILHELM PEDERSEN, købmand, Østerg. 223, Telf. 110,
Løgumkloster.

Rømø —————

Alfred Schmidt

Kongsmark — Telf. Rømø 50

**Kolonial — Isenkram — Tekstilvarer — Kaffe i aller-
fineste brænding — Gode tobaksvarer og fine vine.
Turist-varer**

Det er uforsvarligt

at eksperimentere med reparation af Deres vogn. Ligeegyldig om det er en stor eller lille reparation, vil De hos os opnaa den bedste service. Lad os forlænge Deres vogns levetid.

Svend Wæver A/s

Haderslev, telf. 23475

Aabenraa, telf. 3008

Graasten Andelsslagteri

*Telefon *1211*

Udsalg i

Graasten
Telefon 1211

Tinglev
Telefon 4007

Padborg
Telefon 9303

